వేమనయోగి
పద్యరత్నములు.

యస్. అప్పలస్వామి అండు సన్సు

ప్రచురణకర్తలు : : రాజమండ్రి.

1945 రు. 1—0—0

వేమనయోగి

పద్యరత్నములు

ప్రకాశకులు:

చంద్రయ్యా అండు కో.,

పబ్లిషర్సు : : రాజమండ్రి.

1945

 0—12—0

Printed by Sri Chintamani Press, Rajahmundry.
Paper Issue card No. E. G. 36 for Chandrayya & Co.
Paper Issue card No. 14th Sep 45 [illegible]

విషయసూచిక

శ్రీ

స్వప్నసుషుప్తి జాగ్రదవస్థలు
తలిదండ్రులు
కల్లరులు
అజ్ఞానులు
విశ్వకర్మ
బ్రాహ్మణులు
వైశ్యులు
శూద్రులు
సంకరకులజులు
మాంసభక్షణము
యజ్ఞములు-జంతువధ
కల్లు
యాపనము
కులము
గుణము
ఉపవాసవ్రతములు
స్నానము-సంకల్పము
సంధ్య జపతపములు
జంధ్యము-వేడుగు
వేదము
చదువు సంధ్యలు
గురువు
విద్య
శకునము
కర్మము-విధివ్రాత
కోరిక

తేనగాండ్రు
మహార్షులు
ఫలము
కాయలు
రూపము
పాత్యలు
కథలు
జీవము-జీవాత్మ
పరమాత్మ
సగుణోపాసనము-భక్తి
త్రిగుణములు
కపటయోగులు
షట్చక్రాలు
దశవాయువులు
పంచేంద్రియములు-శ్రోత్రము
,, త్వక్కు
,, చక్షువు
,, జిహ్వ
,, నాసిక
నవద్వారములు
జ్ఞానేంద్రియములు
కర్మేంద్రియములు
వాగింద్రియము
ప్రాణేంద్రియములు
పాదేంద్రియములు
వాయువేంద్రియము

వేమనయోగి పద్యరత్నములు.

—♦ అవతారిక ♦—

క॥ శివకవులకు సవకవులకు, శివభక్తితత్వమునకు చింతామణికిన్ శివ
లోకప్రమథులకును, శివునకు గురువునకు శరణుసేయుమురవేమా.

క॥ వేమనచెప్పినమాటలు, సామంబున జదివిపట్టి సజ్జనులెల్లన్ సోమన
తలనుందురు కడునేమంబున జాతుమయ్య నేర్పున వేమా.

గీ॥ శ్రీకరంబుగ వేమనచెప్పినట్టి, పద్యములు నెవ్వడేపయు బఠనసేయు
నట్టిపురుషుడు మనమున నిట్టిదనుచు, జెప్పరానట్టివస్తువు జేరువేమ

ఉ॥ వేమన్న తెల్పువాక్యములు, నీమహిలో వేదచతుష్టము, కటుగాదంచున్
ఏమానవుడొకనాతడు, భూమిని గాడిదయటంద్రు బుధజనముఖ్యుల్

—♦ త్రిమూర్తులు; బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు ♦—

ఆ॥ బ్రహ్మగుడ్లమయ్యె భవుడు వల్లబయ్యె, నాదివిష్ణు వెన్నవంక
మాయె, వందిమీదవాడు యాదుదో మగవాడో, విశ్వ.

ఆ॥ పెడగువేత్తలగుచు పిలిచి కనరీనరుల్, వేయిమార్గములను వేలుపనెదె
అతడు సృష్టికర్త యంతకు గురుతెన్న, నతి కివలయేదియగును వేమ

ఆ॥ బ్రహ్మయెవసకొడుకు వరికి వగాభునిన్ని, విష్ణువెవనికొడుకు పెంచు
ఘునిసి, వెనుక జక్రితిరుగు విష్ణుచక్రంబులో, విశ్వ.

ఆ॥ విష్ణుగర్భమందు వెలసెను లోకాలు, అందు సకలజీవులమరగలవు
[illegible]కోటులెల్ల బరగ వైష్ణవులయా, విశ్వ.

ఆ॥ రుద్రవరాళ్లదాల్చి రుద్రుని నిందించి, నరులత్రోవకేగ [illegible]
అంతులకును తిరుగు రమణులు చందమా, విశ్వ.

ఆ॥ శివునియనుభవంబు సృష్టిలోపలనొక్క ... సాధ
కులకు, చెలగి దివ్యలేక చీకటి బాయురా, విశ్వ.

ఆ॥ సకలధర్మములకు శంభుఁడు యధిపతి, శంభువ ... ముక్తిసౌఖ్య
మేది తఱుచు ద్రోవదిగిరి ... లామరు, విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గురుండునట్టి మూలమెరింగియు, ముగ్గురనునొకటిగ మొదట
తెలిసి, పరగ జిహ్వతోడ బ్రస్తుతిచేయరా, విశ్వ.

ఆ॥ మూలమెవ్వరనుచు ముగ్గురులోపల, మూలమొకగ లేక మూఢ
జనులు మూలము ముగ్గురికిని ముఖ్యమైయున్నరా విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గుర నెఱగనట్టి మూలమెఱింగియు ముగ్గురినొకటి
మునువు దెలిసి పరగ జిహ్వచేత బ్రస్తుతిసేయ ..., విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గురిలో ... ముగ్గురి ... పురరులు
గలరె ముగ్గురి కందనట్టి మూలమూర్తికిమొ ... విశ్వ

ఆ॥ ముగ్గురధిప ... లేక, ... లేరు
ముగ్గురి కందరకును మూలమొకటి సుమీ, విశ్వ.

క॥ పరసిజభవు ... హరి ... గలిసిహరుని ... జే
సెన్ బురహరుని గలిపితానే, హరుడై ... నందనిధము ... పరవేమ

ఆ॥ బ్రహ్మ ... విష్ణుభావ ... గలిపి, విష్ణు ... శివు
... తాను శివయోగి గావలె, విశ్వ.

ఆ॥ బ్రహ్మవిష్ణువులకు బరగంగ రుద్రుండు ... సృష్టి
జనుల రుద్రనిందఁజేసి రూఢిదప్పిరి జనుల్ విశ్వ.

ఆ॥ భవుడు ... భక్త ... వేదంబాయె విష్ణువాయురా ... విధి
యు జిహ్వతరుల పద్మభవుడు తానెక్కెతొలెగా, విశ్వ.

ఆ॥ హరిహరులకన్నెన ... తానేనదుము యోని ముగ్గురను మ
నొప్పుచుండు గళ ... విశ్వ

ఆ॥ ఈశ్వరునకు వేసితిసుము ... బ్రహ్మ ... తాను
సాక్షి విష్ణుదేవు ... విపరీతముగుసాధ్యు విశ్వ.

ఆ॥ అఖిలజీవములను సజనవై పుట్టించి విష్ణువగుచు దాని వెలయ
జేసి శివుడవై సకలము శిక్షించుచుందువు, విశ్వ.

క॥ స్త్రీనైతిరుద్రునకును స్త్రీనోటను బ్రహ్మకెవుడు సిరికలుగంగా
స్త్రీసలిపెను హరిఱొమ్మున స్త్రీనడపగ గురుడవీవు తెలగితివేమ

— ♦ మంత్రము—పంచాక్షరి ♦ —

క॥ పంచాక్షరబీజంబుల సంచితముగ నెఱుగనాతఁ డఖిలజ్ఞుండౌ
వంచనమెఱుఁగక కువలయనంచాకము సేయువాడు కంభువు వేమ.

ఆ॥ ఏకవర్ణమందు నెఱుఁగ్గలిగి యోగి పరు నెఱిఁ జూచు భావమందు
నాదరణములందు పస్నుటుఁదానగు విశ్వ.

ఆ॥ శివునిమంత్రము మఱి శ్రీహరిమంత్రము, దెలిసి తెలియ లేరు
తిక్కనరులు, దేవునిమఱచి తమదేహమే యందురు, విశ్వ.

ఆ॥ మంత్రము యొకటిచెప్పి మఱి దేవతార్చన, జేసికరుణతోడఁ జెం
దియుపుడుఁ వేదపఠనజేసి వెఱ్ఱులై చెడుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ తంత్రవాదులైతె తరనుగానున్నారు, మంత్రవాదులైతె మఱిహీని
లేరుఁ జంత్రగాని బొమ్మచందంబు లాయెరా, విశ్వ.

ఆ॥ మాటలుడుగకున్న మంత్రంబు దొరకదు, మంత్రముడుగకున్న
మనసు నిలదు, మనసు నిల్పకున్న మఱి ముక్తి లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ రామమంత్ర మొకఁడె రవియుని తెలిసిన, భావము తలపోయ
ప్రబలుడైన నాశురూపరహితుడై మహిమెలసిన, రామమనగ
నొప్పురమణ వేమా.

ఆ॥ అదియొకటి తెలిసి యదిమనంబున నిల్పి, యాది బాయకున్న
సభవుఁడౌను, అది బాసినట్టి యాతఁడే భవుఁడయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఒకటిలోన గొట్టి యొకటిలోనఁ బెట్టి యొకటిలోనఁ జూడు మొనర
దఁగాను, ఒకటియు చూడ నొనరంగ ముక్తిరా, విశ్వ.

ఆ॥ రెండు రెండు రెండు రెండును రెండును రెంటిమీఁద లెక్కనంటి
యున్న, కొండమీఁద నెక్కగూఁడు తేరంగ వశంబె విశ్వ.

ఆ॥ మూఁటఁ గాఁగ్రహించి మూఁటవిసర్జించి మూఁటి మూఁటి మూఁటి
మూఁటిరోసి, మూఁటి మూఁటి మూఁటి మూఁటికే తత్త్వంబు విశ్వ.

ఆ॥ నాల్గు నాలుగింట నలరుచుండునుగాని, నాలవమ్మలువాసి నరయ
లేరు, అట్టివానినరయ నాతఁడే శివయోగి, విశ్వ.

ఆ॥ ఐదువర్ణములను నాదంబు మెఱిగిన, సందియంబు ముక్తియులరు
చుండు, నైవులోన దెలియనిదియొప్ప బ్రహ్మాంబు విశ్వ.

గీ॥ నరవిపంచాక్షు రేగిన నడచుట పరమాత్మనెఱుగు మెఱిగినమహి
మ్రవద్వారెల్లు, బ్రజ్వరిల్లెడువాఁడె యెల్లచోట్లఁ, దానె పరమాత్మ
యగునట ధరను, వేమ.

ఆ॥ పంచవర్ణ మెఱిఁగి పరము నెఱుంగును, బరము నెఱుగనిచ్చు బ్ర
జ్వరిల్లు, బ్రజ్వరిల్లువాఁడె పరమాత్మ తానౌను విశ్వ.

ఆ॥ పంచతంత్రములఁదెగి పంచబాణునిగొల్చి పంచవర్ణములను బళనచేసి
పంచముఖములుగలభవురాజ్ఞగలవానివంచఁజేసువాఁడు ప్రభువు వేమ

ఆ॥ పంచముఖములందుఁ బంచాక్షరియు బుట్టె బంచవర్ణములను
బ్రబలెజగము పంచముఖునిమీఁదు ప్రస్తుతిసేయరో, విశ్వ.

క॥ అక్షపుటడవి జొరబడి; యక్షరములు వేయిలక్ష లరయగనేలా
యీక్షితి శివునకుయెదు రెండక్షరములుపరిశబిల్లైనరయమువేమ

ఆ॥ అక్షరాలవెంట నడవులవెంటను గొండరాళ్ళ గోళ్ళకుడువనేల
హృదయమందున శివుడుండుట దెలియరో విశ్వ.

ఆ॥ ఐదుచక్రములను నాదిని బడవైచి యైదుచక్రములకు నవలవెలసి
యైదుచక్రములను నడచి బైలైతోచు విశ్వ.

క॥ ముప్పదిరెండక్షరముల ముప్పిరిగొన్నట్టి మూలమును దెలిసినచో
దెప్పున గడతేరగనగ, జెప్పితిగద మాటిమాటి నీకు జెల్లును వేమా.

క॥ శివయను రెండక్షరముల. భువిలో నెవ్వడైనగాని పొలువు దలిర్పన్
శివ శివయని తలమాటును ప్రవిమలగ వల్లెచేయు బరముడు వేమ.

—♦ సద్గ్రంథములు ♦—

ఆ॥ రాక్షస హరణంబు రామాయణము జూడ, బంధు నాశనముగద
భారతంబు పాపహరణమయ్యె బనవపురాణంబు విశ్వ.

—♦ పాప పుణ్యములు ♦—

ఆ॥ పుణ్యపురుషువీవు పుట్టైన సంతలో వసుధలోని జాల వార్త
కెక్క బేదవారియింట పెండ్లియున నెరుగరు విశ్వ.

ఆ॥ పాపమనగ వేఱెవర జేకమూర లేదు తాను జేయుపనుల దగిలియుండు
గర్మజనుడు దక్క ఘను డెందు నుండునా విశ్వ.

ఆ॥ ఇసుకబొగ్గురాయి యినుమును ధర్మంబు కనలుపోచలు గట్టిగాని
వాడు వడ్లతోము సట్టి పాపాత్ముసద్దమా విశ్వ.

ఆ॥ పూర్వజన్మమునను బుణ్యంబు జేయుని పాపకర్మడాశపడిన ధనము
పిత్తసముదగోయు వెదకిన గలుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ గీతు విడిచిపెట్టికిర్తురుమకుండజీవివిడుచువేళ శివునిదలచుమనసు
గొల్లకయును మాయచే బారలెను పాపజనుల కెచట వరము వేమ

ఆ॥ తాతచేసి ట్టి ధః హింసలెల్లను నొప్పియుండునట్టి యుత్తముడు
సకలజనులయందు సత్యుడు తానయ్యె విశ్వ.

ఆ॥ భావమనగ వేఱెవర దేశమున లేదు తానుచేయువనులదగిలియుండు
భావముం దుశివునకరికించియుండిన భావభయము లేదువగ వేమ.

క॥ సత్యముగల హరిశ్చంద్రుడు నిత్యము తాబొందియుండినిలుచుట
రెుడతో భృత్యుడవై తనమదిలో సత్యుడవై నిలిచిచూడు వేమా,

ఆ॥ భూమిమీద మంచి పుణ్యులు లేకున్న జగము లేల వెలుగు వగలు
గాని అంతతలచు శేష ఆశకాదకుగాని విశ్వ.

— స్త్రీ మాయ —

ఆ॥ స్త్రీల మాయచేత జిక్కియు గొన్నాళ్ళు గతులు వడియు నమత
కలుగుగాక తగులు విడచువాడె జ్ఞానాధిమూలంబు విశ్వ.

ఆ॥ స్త్రీల ముఖముజూచి చిత్తంబు నిలుకడ జేయలేక నరుడు చెడును
గాదె, యేటికట్టుప్రాను మొందాక నిలుచురా విశ్వ.

ఆ॥ సతులజూచి సౌఖ్యంబుకోరును, గతులు గానగలేడు కర్మజెందు
గతులు సతులవలన గానంగ లేదయా విశ్వ.

ఆ॥ స్త్రీలుగల్గుచోట జెల్లాటములుగల్గు, స్త్రీలు లేనిచోట జిన్నవోవు
స్త్రీలజూచి మరచు జేసైనయోగంబు విశ్వ.

ఆ॥ పెదవి గొరుకుదురిల నధరామృతంబని, చొంగకడుపులోనజొచ్చు
నటుల మలముతిత్తిమీద మనసెట్లుపుట్టెనో విశ్వ.

ఆ॥ సతులమాయచూచి చాలించి భైరవు పెద్దకడుపువాడు పెండ్లి
మాని పుట్టుకాసెగట్టె భువినాంజనేయుండు విశ్వ.

ఆ॥ సతుల మాయచూచి సౌఖ్యంబు నిలదని మతివిహీనులైరి మనుజు
లెల్ల గతుల సతులవలన గానంగలేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ కాంచనంబులమీద గాంతలమీదను బ్రహ్మకైననుబుట్టు రిమ్మ
తెవులు తోయజాక్షి విడుచు దారయెవ్వడును లేడు విశ్వ.

ఆ॥ వెనుక జూతమంటె వెనుకగష్టవుగుంట ముందుచూతమంటె
మురికిగుంట వెలదిచూచి నరులు వేడుకపడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ తీపులోన దీపు తీసేసి బహ్మంబు ప్రాణములకయినను పసిడితీపు,
పసిడికన్నదీపు పడతులమాటలు విశ్వ.

ఆ॥ పురుషు. డెరుగంగ జంపు భూపతి నొప్పించు, సఖుల రోతకెల్ల
నాలయంబు పరసతులతో పొందు ప్రత్యక్షనరకంబు విశ్వ.

— వలపు-విటులు —

ఆ॥ కానికులమునైన గంకణంబైనను విటుండు వంచనేలి విడువలేడు
మడిని గ్రుడ్డికుక్క మాంసము తిన్నట్లు విశ్వ.

విటులకసుల కెంతొ విభ్రమమైయుండు సాటిలేనిపాలతి చక్కఁదనము కంటిలోనిపాప కుంటెనకాడయా విశ్వ.

వాతగుణముచేత వలపైన మగవాడు లొట్టకనులచెలికి లోబడియును పుట్టిజగతిలోను బునరుద్భవంబున విశ్వ.

వలపు గలిగినేని వనజాక్షి యధరంబు పంచదారకుప్ప పాలతిప్ప చూతఫలరసంబు జుంటితేనసమంబు విశ్వ.

వారకాంతలెల్ల వలపించివత్తురు పొద్దులెల్లదొంగవుచ్చుకొనుచు మాటకరముచేసి మగలెల్ల వత్తురు విశ్వ.

తనువలచిన దావలచును తనువలవకబాసియున్న తనువే లంపడిలన్ దనువలచిన దావంబుబు దనమానములు పనికిరావుతథ్యము వేమా.

ఒడ్డెమునకి వలపెరుగును జడ్డునంబడి తిరుగుగాక జాణండగునా అడ్డాదిడ్డముదిరిగెసి తెడ్డెఱుగున పాలచీవు తెలియును వేమా.

వలపువిడిగెనేని వనజాక్షి యధరంబు, ములకపంటిరసము ముసిడి కసరు, చింతపండు రొడ్డు జీడిసమానమౌ విశ్వ.

తొడలు సొలుగుచూచి ధొడ్డకుచముఁజూచి, వనితఁజూచి, దాని మగలుచూచి విటుల కడుపులెల్ల విరహాగ్ని గొనుచుండు, విశ్వ.

పరసతీమనంబు ప్రత్యక్షనరకంబు, లరయ నిందలకును నాలయంబు పురుషుండువిడజంపు భూపతి నొప్పించు, విశ్వ.

విటుడు తిరిగిరోసి విడిసిపెట్టినలంజె బీకవిటునిదగిలి ప్రియము సేయు, బొడ్డు బడ్డకుక్క పసరంబు వలెవదా, విశ్వ.

విటుడు దాబుజేసి విడిచిపెట్టిన లంజె, పేకవిటునిదగిలి ప్రియము సేయు: గుప్పలోన చెప్పు నుక్కు గన్నట్లుగా, విశ్వ.

జాణలైనట్టి చపలాక్షులు వలపుచూపి భ[illegible]నెల బలియురూపులెల్లఁ బరికింపగానేల, విశ్వ.

[illegible]ధనముచూచి యిచ్చును గాముకులే చిచ్చులో [illegible] [illegible]మున నిచ్చు, విశ్వ.

ఆ॥ ఉచ్చ్వాసనిశ్వాసములలో [illegible] జగముపుట్టి దాగలనాడే
ఇచ్చట గులజుండవ్వ [illegible] చరితులు నెందరనుచు జాటరవేమ.

ఆ॥ ఉత్తమాధమమాత్రమా [illegible], నాలిమగల మాత్రమాయె
నుకొందు, మాత్ర [illegible] కూ [illegible] వద దేలను! విశ్వ.

ఆ॥ వచ్చిపోవుచుండు [illegible], [illegible] సమలి, ఉచ్చ నప్పి తాగి
యునుకకో [illegible] కలుగునా తత్వంబు, విశ్వ.

ఆ॥ మలము మూత్ర రక్త [illegible] నము క్తమా, మట్టకుండ నీళ్ళు
ముంచనేల, పైమురికియు పోవు లోమురికియుబోదు విశ్వ.

— ♦ మలమూత్రములు ♦ —

ఆ॥ కడుపులోన మలము [illegible] నెముగలు, తోలునొక్క మాంస
తులము గాదె, మలము నెత్తి మోచ మాసినట్లు కలిగెనా, విశ్వ.

క॥ ఉచ్చనుబుట్టిన తనువున నెచ్చోటను చేటికలము తోదిగజాబో
మచ్చరము మాని సద్యోబచ్చురదా గలిపెనని యధిక్షుడు వేమా

ఆ॥ ఉచ్చలోనబుట్టి ఉచ్చలోన బెరిగి ఉచ్చకాశపడు యోగికల్లడ.
ఉచ్చరోయువాడె యుత్తమయోగిరా, విశ్వ.

— ♦ పంచభూతములు, భూమి ♦ —

ఆ॥ భూమివల్ల పేరు పుణ్యస్థలములాయె వెలమ రాళ్ళవల్ల వేల్పులాయె
నీళ్ళపేరు వల్ల నఖిలతీర్థములాయె, విశ్వ.

ఆ॥ మృత్తికతోడ నుండు మృత్తిక దళ మెత్తి నిలువ మొదలాడరువున్,
మృత్తికయు పుడమి [illegible] నెత్త [illegible] పులు ధరణి నను హీనసరుజ్ఞరు వేమా.

ఆ॥ భూమిలోన బుట్టి భూసారమెల్లను తనువులోన బుట్టి తత్వమెల్ల
స్వామిలోను బుట్టి సర్వంబు [illegible], విశ్వ.

— ♦ జలము ♦ —

ఆ॥ [illegible]లో వటితత్వ [illegible] వేగ [illegible]
[illegible] తత్వ మునదితెలిసిన [illegible]

తేజము

ఆ॥ జ్యోతిచేత బుట్టె సొంపైన నాదంబు నాదమందు బుట్టె నరయ
బిందువందు బుట్టె పృధివియు గగనము, విశ్వ.

క॥ ఘనసారమగ్ని దరిగొని ఘనసారము లేనియట్టి కారణవిద్యా ఘన
సారము విద్యాగ్నికి ఘనసారము కంటకంబు గలుగుర వేమా.

ఆకాశము

క॥ ఆకాశంబున నాయువు మూర్తికిన దావాగ్ని ఘటము మానవముందున్
మోహము కారాదు తగ మును జ్యోతై తనుదానె వెలుగు సుమ్మీర వేమా

క॥ [illegible] నై యుండగనే చాలా తనువనెడి రథము జగములతిరుగన్
[illegible] దాకేసు తనువనెడి రథము వీడుమ వేమా.

సీ॥ [illegible] మోక్ష [illegible] ని దిక్కులకు [illegible] పంచగి [illegible] జగము
బలుకు [illegible] జగములు కలుగు [illegible], విశ్వ.

క॥ [illegible] నే ఖ్యాతిగ దా [illegible] దేహి [illegible] లిగిన [illegible]
[illegible] మోసగతే [illegible] బహుచుంపు రెవుకు నోముక వేమా

స్తనములు

ఆ॥ ఇంతి [illegible] లింతేసి [illegible] జూచి మోహావడును బుద్ధిమోహ
[illegible] గరిసెను లేదా [illegible] గాన లేదా మొహో, విశ్వ.

ఆ॥ చన్ను [illegible] పొగి చన్ను కే యాశించి చన్నువల్ల ముక్తి చ [illegible]
[illegible] జ [illegible] చు నతడు సర్వదా యోగిరా, విశ్వ.

ఆ॥ చ [illegible] కొప్పవగ న్నులకును శాపవృష్టి గదియక మును పే
[illegible] కుడిచిన చన్నుల చూడంగవలయును హాజము వే

ఆ॥ తొ [illegible] గుబూచి దొడ్డ చన్నులు జూచి వనిత జూచి దానివగ
జూచి [illegible] కొ [illegible] మెల్ల విరహాగ్ని గొనుచుండు, విశ్వ.

యోని

ఆ॥ యోనిలోన బుట్టి యోనిలోని పెరిగి యోనిలోని తెరవుగాన
యోని జూచి పరమయోగంబు మఱచిరా, విశ్వ.

ఆ॥ యోనియందు పుట్టి యోని దాకి మనస చన్ను గుడిచి పెంగి చన్ను
ముట్టు సృష్టిలోన ప్రాణి సిగ్గెఱుగదో విశ్వ.

ఆ॥ ఇంచుకంత యోని యీరేడు జగములు కంచెలో నిమిడ్చె గా నట్లు
పంచబాణునింట బానిసకులము, విశ్వ.

ఆ॥ పడతి యోని బడుగు బాటి పిచ్చాది తేకోటి పూజ తెల్లగొల్లనోపు
సెగకు చింతనున్న జెమునట తాపంబు, విశ్వ.

— లింగము —

ఆ॥ లింగము పరమశివు కలిలతో జీవినసంగమందు లింగము మరియుం
డు ధరణిజనులకెల్ల నరయ లింగము లేక పుట్ట నేరరయ్యా భువిని వేమ.

ఆ॥ జంతువులకును ప్రజాపతియును లింగమునందె రాతిలింగము చదేల
రాతిలింగమరయ రమణుల భోగంబు చేయనేరదయ్యా క్షితిని వేమ

క॥ భావింప లింగమునకగ భావింపగ లోకములను బ్రహ్మాండంబగా
గావించువిధము దెలియక యీవిధమున నరులు చెడుదురిలలో వేమ

ఆ॥ ఆత్మలింగమందు నీ రేడు జగములుం బుట్టి బతికి నరులు భువిని వెలసి
[illegible] ముక్తికి గానకలై యుండు రసికజనులు నెపుడు నయ్య వేమ

— ముట్టు —

ఆ॥ ముట్టు ముట్టటంచు ముట్టరాదందురు ముట్టు సవరియే సుమూలమేమి
నాళికందరకు నవద్వారములు చేసి పుట్టి పెరిగె ముట్టు వేమ.

ఆ॥ [illegible] పుట్టి ముట్టు టుసు కరోసి, పట్టిశీర మూసవారు గాక
[illegible] నవద్వారములు మాసి పుట్టి పెరిగె పుట్టు వేయ
[illegible] పుట్టి ముట్టు టుసు కరోసి, పట్టిశీర మూసవారు గాక
[illegible] ముందినా మపయెరాన్ని విశ్వ.

— మలినము —

[illegible] మురికితో పెరిగి మురికి [illegible] లేయు [illegible]
[illegible]

ఆ॥ మురికి నవబిలముల మొనసి పారుచునుండ బరమపావనము కెవలుక
నేల తోలుబొమ్మలాట కీలుదెలియంగలేరు, విశ్వ
ఆ॥ మురికికొంపలోన నిరికించి జీవుని గర్భపాశమునను గట్టివేసె
గట్టికర్మజీవి కెచ్చట మోక్షంబె, విశ్వ.—

—♦ శుక్లశోణితములు ♦—

ఆ॥ శుక్లమరసిచూడ శుభ్రవర్ణము తెల్పు నరయ శోణితంబు నయము
నెఱుపు తెలుపు లెఱుపు రెండు తేజరిల్లును నాత్మ, విశ్వ.
క॥ శోణితము కామసతులకు బ్రాణితముగ శుక్లముగ్రుడు బహుపుర్షు
షులకున్ బ్రాణమె తెలుపెరుపు గలయగానగు విదేహగంధి
ఘనుడగు వేమా.

—♦ బిందునాదములు ♦—

ఆ॥ నరుడు బిందుచేత నాతిగర్భముగట్టు నాతిపువ్వుచేత రసముగట్టు
భూతలమున మనసు బుద్ధిని గట్టగా, విశ్వ.
ఆ॥ బిందురక్తమునకు బెరిగిన దేహంబు, అంద మొలుగక నరశబ్ద
మందక నడచినను విడచును నరకమృత్యువు విశ్వ.
ఆ॥ పలుకులోని బిందు పలరంగావలె పలుకులోని దాని పదిలపరచి
వేడుకైనదాని వితలబెట్టుకుందురు, విశ్వ.
ఆ॥ బిందునాదు చూసి బ్రతుకుమొప్పగాంచెల్ల నాదుబిందు చూపి భయము
గాను బిందునాదునందు భేదించిచూడరా, విశ్వ.
ఆ॥ నిజము కళలెఱింగి నిత్యుండుగావలె బలుకులోన పల్కు పదిల
పరచి వేడుకలరము [illegible] టి యుందురా, విశ్వ.
ఆ॥ నాదునాద చూడ నాతులయుద్దు [illegible] లోకనద్దుల [illegible]
భేదముసిది దిం బ్రి [illegible] కాంచుడి, విశ్వ.
ఆ॥ నాదములను జేసు నాదముబొంగించి భేదమింత [illegible] జెరిగిన [illegible]
[illegible] లవలె బొయను సీనాదు, విశ్వ.
ఆ॥ నాదబిందుకళల నయమొంది యాత్మయందధిక చపలచిత్త [illegible]
[illegible] బ్రహ్మరంధ్రమునను బరిబలిన యోగియగు, విశ్వ.

— ♦ గర్భిణీచిహ్నములు ♦ —

ఆ॥ పిండమండమందు పిండమగుచునష్టిత ద్రిభిందునాదుదనరగూడియు
దక్షైవిలి చినయష్టగర్భమంద్రుయువనిజనులునవుడునరయ వేమ
ఆ॥ కడుపులోనున్న ఘనమైనపిండంబు ముందుకష్టమెల్ల మొదటలో
యింకనైన నేనువిలమీద జ్ఞానంబుబుద్ధిమెచ్చుకొందుకొద్దివేమ
ఆ॥ గర్భచిన్నగలిగిఘనయుపద్రవముచేవగిలిబాధవడుచు తల్లికడుపు
పి డమదయమైనబ్రియముననజూడడియుండజనులకవుడునరయ వేమ

— ♦ పిండోత్పత్తి ♦ —

క॥ పిండమైయుదర .బుననుండును గొ,వ్వాళ్లవెనుక ను ద ంనుండి
[illegible]బయు ధరబడినను పిండంబు ప్రాణరక్ష వృద్ధిం జేమా.
[illegible] పిండము వృత్తివిబడ [illegible] ద్రష్టా [illegible] నొల్పునదా
[illegible] మగ [illegible] దండి [illegible] వేమ

— ♦ జననము పసిబాల ♦ —

ఆ॥ పుట్టినప్పుడు భువిలో బాధగోయుచునంటంచు నడుమ గురువుమ్ర[illegible]
[illegible] ముద్రతేలినవులు [illegible] విశ్వ
ఆ॥ పుట్టువార లేరు పుట్టనివారు లేరు పుట్టుపుట్టనట్టి [illegible]
పుట్టుపుట్టతట్టుల భోధించి చూచ[illegible] విశ్వ.
ఆ॥ పుట్టువారు లేరు పురుషార్థములు భువిపుట్టనేమి [illegible] గిట్టనేమి
పుట్టనేనజడము పుట్టవా గిట్టవా విశ్వ.
ఆ॥ పుట్టినప్పుడేనె పుట్టిన రీతిని గిట్టువిధాన [illegible]
[illegible] పుట్టినవిధము [illegible] భువి [illegible]
[illegible] ప్పునరుడు పూర్వమే [illegible]
[illegible] తెలివిబిడి [illegible]
[illegible]

ఆ॥ ఏమిగొనివచ్చె నేమితాఁగొనిపోయె బుట్టువేళనరుఁడు గిట్టువేళ
ధనములెచటికేగు దానేగునెచటికి, విశ్వ.

క॥ వచ్చునదిపోవునది మరిచచ్చెడిదియు గానలేరు సహజములను దూఁ
విచ్చలవిడిగాదిరుగుచు జచ్చునటే మిడుతవలె ముక్తిగో వేమ

క॥ సకలంబై తాఁబుట్టును సకలములొకటిగాన సర్వము దానే
వికలంబై శివుఁడగును సకలాయావస్తు వెవ్వరందును వేమా.

ఆ॥ తానుబుట్టనుచోట దనుజూచి పలికెడదానబుద్ధితిరుగుధరణిలోన
దాను బుట్టుచోట దర్శించు తలపోయ, విశ్వ.

—♦ స్వప్నసుషుప్తి జాగ్రదవస్థలు ♦—

ఆ॥ స్వప్నమనగ దేహస్వాతంత్ర్యమును గాదు స్వప్నమనగ జీవసంక
టంబు అల్పులదియు తెలియుటవనిలో నరుదయా, విశ్వ.

ఆ॥ జననమరణమెల్ల స్వప్నసుషుప్తులు జగములెల్లఁ దీపలములగును
అవనిలోజనులంద అరయఁగలేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ నిద్రజాగరములనె వృధదానుండ గప్పుకొన్నమాయ గానలేక
దబ్బరనిజములను దాసులెన్నగనక గొబ్బుజెడిపోవుగదా వేమ

ఆ॥ నరుఁడుజాగరమున నటియించుచుండును నరునకిలనుజాగ్రతయును
సుషుప్తి నరుడు జాగ్రదనఁట యవనిలో పరమాత్మ, విశ్వ.

ఆ॥ జాగ్రతనగనేమి జన్మమనగనేమి జన్మముపై వరయజాగ్రతా
ద్యా జన్మ జాగ్రతయును జరగూడుటెడవా, విశ్వ.

ఆ॥ ముజ్జగములవస్థ మూఁడింటి మ్యైకోధిఁవ మూడునొక్కటుండిమునట
రోసి మూఁటిగోనమూఁడు ముక్తిగాంటిరా, విశ్వ.

—♦ తల్లిదండ్రులు ♦—

ఆ॥ తల్లిజన్మమందు దాజనియించిన దనదుభోగసతికి దానెపుట్టె తల్లి
రియపురుషగ దనువుసు నొకటయా, విశ్వ.

ఆ॥ తే... శిగన్మకొడుకు తాఁగుణియమ్యెనో, పిన్నపెద్దతనము తెలియ
వలయు వసుధ కృష్ణునంటి వసుదేవు సంతానా విశ్వ.

ఆ|| తండ్రిమాటలువిని తల్లిం దెగటార్చినపరశురాముడేమి ఫలముగ
నెను నిలువనీడ లేక నయ్యాద్రినుండడా, విశ్వ.

ఆ|| తల్లిదండ్రిమీద దయలేని పుత్రుండు పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి?
అవనిబుట్టి చెడదు యమునకుంబ బోను, విశ్వ

ఆ|| తల్లిదండ్రులందు దారిద్ర్యయాతులందు సద్గురుని సరుపేద నరుల
యందు ప్రభువునందు జూడ భగవద్భక్తులుంచుము, విశ్వ.

ఆ|| తల్లిదండ్రిసేవ దానాలితోగూడి యిల్లుకట్టుకొన్న సఫలమెల్ల
గొంతమీదవంగ కూడుకొనినరీతి విశ్వ.

ఆ|| ధనము లేనియట్టి తండ్రిగర్భమున దుర్భాగ్యపురుషుడౌట నుపరగబు
ట్టిబహాళధనముగూర్చి భద్రమార్గంబున పరులకుపకరించ ప్రబలువే

ఆ|| తల్లియాలునమ్మ, దగగొడలమ్మ గొడలిసగనుగొన గూతు
రయ్యెం జావలబసిదాయె జూడగా వేశ్యాయ మాయ వినుము
ముక్తిమహిమ పేదు.

ఆ|| తండ్రిధనముకల్గి తనయులు లేకున్న బుత్రవాంఛ చేతబొరలుచుండు
బుత్రులుగలిగిన భూమిమీదను బుణ్యపురుషుడందు జగతిబుద్ధివే.

ఆ|| ఎన్నినాళ్ళనుండియె నిసనమోహంబుదలము చేతనుండి పిల్ల లేక తల్లి
తండ్రి పుత్రదారాదులనపట్టి భ్రాంతి చితజిక్కి వనుమరువేము.

ఆ|| తల్లితండ్రిగలరె తగుబ్రహ్మజన్మ్రన దనకుదెల్పువాని గనగలేదు
నాథమేమియు సద్మ్రనవారికి సమానంబయందు బరముగనెరు వేను.

ఆ|| తల్లిదండ్రులనుచు దల్వంబుదెలియక యోనిలింగమున నుద్భ
వించివిష్ణువరయ తల్లి వెలయరుద్రుడు తండ్రి విశ్వ.

ఆ|| తల్లిదండ్రులెన్నొ తనదుజన్మములెన్నొ తిరిగియొదుగనట్టి దిక్కు
లెన్నో స్థిరము నస్థిరంబు దెలియలేదజ్ఞాని విశ్వ.

ఆ|| ఆలుబిడ్డలు ధనమరయ తండ్రి కలమునుజాడు మిగుల గష్టపడును
తనకు నెవరులేరు తాన్బ్రహ్మమగన్న, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లికెదురుకొనుట తండ్రికెదురుకొనుట అన్నకెదురుకొనుట
నరయమూఢ పాతకముల నెఱిగి వర్తింపగావలె విశ్వ
ఆ తన్నుగన్నయట్టి తల్లివంటి వసుమతి అన్యకాంతలెల్ల నరసిచూడ
గన్నదాని జనులు గానంగలేరయా విశ్వ

— ♦ అన్నదమ్ములు ♦ —

ఆ. అన్నయనగ నెవరొ యాదితెలియగ జూడ దనకుముందుపుట్టినవరు
చూడ నన్నవటివాడు మోహదానుగురుడౌను మిన్నమన్ను
మాదిర్కి మెలగువేమ

ఉ. అన్నయు దమ్ముడు జ్ఞాతులు నక్కయు బావయు జుట్టపక్కముల్
పన్నుగ వీరి జేర్చుటను బాపగ బేమను జూసినప్పుడే
ముఖ్యగ మోనపోక నదిమంత్రికిఁ దోషనెరుంగజేసి నీ
వెన్నుగ నీదువాక్యముల నేపరకుండిన నుండు వేమ.

ఆ. తమ్ముడెదురుపల్కు తలపడితిట్టిన నరకప్రాప్తి గాని నవ్వగాదు
తమ్ముని శిరబంటు తనకన్న తక్కువ విశ్వ
ఆ. మైత్రితోడ మాసినతలతోడ నాశలముచికితోడ నుండెనేని
యధికకులజుడైన నట్టిట్టు బిలుతురు విశ్వ
ఆ. పూనపోగువసిండి శ్రేష్ఠంబు మొక్కలైన సంపదగలవాడు జగతి
లోన హీనకులజుడైన నెట్టివాడైనను రండురండటందురమాణవే

— ♦ బంధువులు

ఆ బంధుకోటిబాసి బైలుతెలియగ లేక బంధుప్రేమమాయఁ జిక్క
గాడె జాగ్రదుంతవాడు జనులకుశక్యమా విశ్వ
ఆ. పాగవచ్చుదంబు పైగూసబున పోగులు గరాలు బొజ్జకడుపు
కలుగుట్టి నిరి గైకోంద్రదు బంధువు విశ్వ
ఆ. తానసంగ నెవరు తనవారు నెవ్వరు తెలిసి తెలియలేరుతక్క
సఖులు పసరుకాయఫురుగు పద్ధతి గనలేరా విశ్వ

ఆ॥ జాతిలోన నెట్టిజాతి మఖ్యమటంచు నెరుగలేక తిరుగనేమికద్దు
ఎరుక కరిగినవాని కేజాతియైతేమి విశ్వ

ఆ॥ జాతిమతములనెడి చనుయోగిహేయములు జాతితోడనున్న రీతిగాదు
మతములన్నిపాయు మనుజుడొక్కడలేడు, విశ్వ

ఆ॥ జాతివేరులేక జన్మక్రమంబున నెమ్మదిని విభవులనిలిపి నేర్చియున్న
జనులకెల్ల నాతడ ఘనుడయా, విశ్వ

—♦ ఉచ్ఛిష్టము-అంటు ♦—

ఆ॥ ఎట్టిమంత్రిమైన నెంగిలికాకుండ బలుక వశముగాదు బ్రహ్మకైన
నెంగిలెంగిలంద్రు యీనోరుబెట్టుక, విశ్వ

ఆ॥ ఏ తకడుకపోరు యెంగిపోవుగా అమృతమూషునోటయునియునోరు
అనుదినంబుజూడ నమృతమూడెనోరుగాదు క్రిందనోరు వేమ

ఆ॥ ఎంగిలెత్తవట్టు హీనకవుగాదంచక యొగ్గియు దురంతమువ్యజనులు
కన్నయెంగిలెంత కనునెంగిలధికమహా, విశ్వ.

ఆ॥ కడుపుకోరోత గనునోటనెంగిలి గడుగవశముబ్రహ్మకొడుకుకైన
నెంగిలెంగిలందు రీనోరుబెట్టుక, విశ్వ.

ఆ॥ ఎంగిలెంగిలనుచు నీనోరుబెట్టుక వేదముజదివేరు విప్రులౌర యెంచి
చూడ నిదియు నెంగిలికాదొకో, విశ్వ.

ఆ॥ పొత్తుకుడువనేర్చు బుత్రుండునైనను దొత్తుకొడుకు యెంగిలెత్తు
కొనుచు జానమతముబోరి గానరు యీరీతి, విశ్వ.

గీ॥ ఎల్లశుక్కలవెంగిలియిపుడు తెలిసెబహు ముశుక్కలెంగిలి ప్రాప్తమాయె
జెడుగుఎంగిడెంతకు శ్లేష్మమాయెనిష్టమగు వారిఎంగిలిహామ్ము వేమ

ఆ॥ ఎంతకరువునైన నెంగిలియన్నంబు బరులకిడను ధర్మపరుల జూడ
నిలనుబడినయట్టియెంగిలాకులునాకుచుక్కలైపుట్టుదురుకూడి వేమ

గీ॥ ఒకరిఎంగిలినోటనే నొనరసుమువదారక బ్రహ్మమైశిలయదవరుగాదె
దళానుదళించిన వదియెంగిలనరా యెంగిలెంగిలియన దెలతెకను వేమ.

ఆ॥ మాలవానిఁ ముట్టి మంచినీళ్ళను బోవు, మురికివానియింట్ల ద్రుళ్ళి
పోవు, ముచ్చురాలియింట్ల చచ్చినాఁ బోదయా, విశ్వ.

ఆ॥ అంటుఁ బడని గుణము యది దేహసుఖమాయె నంటువీడుగుణము
యాత్మసుఖము కర్మమంట గుణము కలిగినఁ గలుగును, విశ్వ.

రసవాదము—పరుసవేది

ఆ॥ తెలుపు మావుచేసి దిట్టతనంబునఁ దెలుపు భ్రమనుగను దేటపఱచు
విధము గన్న బరుసవేదియు లేదురా విశ్వ.

ఆ॥ నింబఫలములుండ బట్టువైన రసముండ బసిఁడికి దిగేసు పాల్లు
పసుచు, సత్తువచ్చ జేసి సాధించవలేరో, విశ్వ.

ఆ॥ తాటికల్లుఁ దెచ్చి తాళ్ళకంబు నుడికి కూర్చి సీమెలగురుతుమీఁద
గాడిమహిమనుండి కడతేరలేదయా, విశ్వ

ఆ॥ పాముచేవ సోన బరగ నప్పుతుంచి పరుస దీని నగ్ని వండి దించి
రాగి కరగివేయ రమణ హేమమౌను, విశ్వ,

ఆ॥ ఇంగిలీకమహిమ హేమింగా నేరక చిత్రపరము వ్రాసి చెడిరి
నారు బొంకి చెముడుపాలు పోనగించి చేరరో, విశ్వ.

ఆ॥ కాయకాయగాల్చి కనకంబు చూడరా కాయమునను బ్రహ్మకా
యమంద్రు కాయ దెలియునట్టి కౌస్తుభధరుడౌను, విశ్వ.

ఆ॥ పేడు ముదిరిన కాయ పెనుబాము కుబుసంబు జోడుకూడి రసము
సోకనీని నొక్కయేడు తినగ సర్వహేమమౌతానె, విశ్వ.

ఆ॥ మీటరక్కసందు బైటాగ్ని నడుమను మేటిరాగి తెచ్చి మెలయ
గరగి కూటమొనరుగు వాడు కోటికి బడగెత్తు, విశ్వ.

ఆ॥ అంగలింగములను పాదరితో మర్ధించ జగము గ్రంధినిలి పెనరణి
దెలిసి రంగుగా వసుధను వంగంబు చల్లురా, విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టమీఁద మన్ను చెట్టునందలికాయ, పుట్టనిసావి పుట్టుతో
నదుగట్టి యీవచనము కాంచనంబగునయా, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లిచన్నుఁబాలు ద్రాగి పుత్రులును ఉదరవీర్యమునకు భద్రమంది
దాని భూతిజేసి తామ్రంబుపై జల్లు విశ్వ.

ఆ॥ వెన్నెలలనిలుచుండి పసరు పసవేసి అద్దనరసమురసమున దుత్తోసి
కరగరాగియు మఱి కాంచనంబగునయా, విశ్వ.

ఆ॥ నాతికడుపునిలుచు నరుడుబిడ్డవుచేయ నాతిపువ్వుచేతరసముగట్టు
భూతలమునమనసు బుద్ధిగట్టురా, విశ్వ

వృత్తి. అంబరంబు జూడనేల? అడవి దిరుగనేలనయ్య?
నంబళంబు నడగనేల? శంబు దూరనేల?
నంబివాని గోచి చించి నాంచేత గట్టనేల?
కంబళంబు హేమమౌను కవరసత్తు గూడితేను.

— రాతి ప్రతిమలు —

ఆ॥ దేవపూజసేయు దివ్యయోగముకల్లు తత్త్వమెరిగెనేని దైవసముడు
ఏమిలేనినరుల కేగతి లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ శిలను ప్రతిమజేసి చీకటింట మ్రొక్కవద్దు నట్టి మూఢులార
జీవులందె కాని శిలలందు లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ గట్టిరాళ్ళదెచ్చి కాళ్ళ దిమ్మపట్టి కాశయురులచేత గాసిదైన శిలకు
మ్రొక్కునట్టి జీవి కెక్కడముక్తి? విశ్వ.

ఆ॥ రాయి యౌను నహల్య రాముపదము సోకియాపదయ్యె నందురవని
జనులు శిల్పపదము సోకు శిలలెల్లదేవులౌ? విశ్వ

క॥ పసిపడి మ్రొక్కగనేలా? గుడిలోపల కతినశిలలగుణములు చెడునా
గుడిదేహ మాత్మదేవుడు చెడురాళ్ళకు వట్టిపూజ సేయకు వేమా

ఆ॥ మన్ను మిట్టి కరగి మఱిరూపుగావించి గుంటనింప పూచ్చిగుఱుతు
నిల్పి, మనుజులెల్లగూడి మఱి దేవుడందురు, విశ్వ.

ఆ॥ కొండరాళ్ళదెచ్చి కోటగట్టి గుళ్ళలోనతిరిగి కుళ్ళనేల? కాయ
కానశివుడు ప్రాణిదై యుండంగ, విశ్వ.

ఆ॥ జీవలింగపూజ చేసినవారికి శివరూపమంచు జీవయోగ చెలగి
మధువుగ్రోల జేదు రుచించునా? విశ్వ.

ఆ॥ పూజపూజసేయుబూజారి తానామె పూజవస్తువన్ని భువిసిద్ధాన వ
ద పూజసేయు నెల్లదిక్కులు తాన తానునేన తాను వేమ.

ఆ॥ ఎరిగిచేయుపూజ యెన్నడు జెడిపోదు మొదటివట్టు నెపుడు వదల
రాగ మొదలుచెడిన యూస మొనబట్టి నిలుచునా? విశ్వ.

ఆ॥ మర్త్యమున నర్చకులమని మర్త్యులు తము దెలియలేక మునిమున
దిరిగె స్వర్థపువిప్రుల జెప్పను శ్రద్ధగదా యెవ్వకైనాజరితము వేమ.

ఆ॥ మంటి లోహము దు బ్రమాకు శిలల దు బటముల మట్టి గోడ
ప్రతిమలందు దమ్ము దెలియకొరకు దగలడా పరమాత్మ విశ్వ

ఆ॥ అ దమందుమంచు నఖిలము జనులా యెదు లేకమంచు నెలుగు
డలడె యుండె పూజాఫలము నాడెను బ ంగార, విశ్వ

ఆ॥ మంటితోడ గొన్ని బ్రమాణాల తోగా రాయితోడ గొన్ని రాగి
గొన్ని ప్రతిమలెన్నో జేసి భగవంతుడని మొక్క ముక్తియెట్లు
వచ్చు మొనసి వేమ.

ఆ॥ వంచిపూజలెన్నో చేయునేమి భక్తిలే పూజ ఫలము లేదు. కన్ను
పూజసేయు గారణంబులు సుమీ, విశ్వ.

ఆ॥ మూడు వేళలందు మదముతో శివునాత్మ బూజసేయువాడు పూర్ణ
మూర్తి పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరకునా, విశ్వ.

ఆ॥ కనకసొమ్ములెన్నో కనక బు నొక్కటే పనులు నెన్నెన్నో పాలు
నొక టెవుమ్మ జాతులెన్నో పూజయొక్కటే సుమీ, విశ్వ.

క॥ హృదయం బలరగ జేసియు జెనకని మనసున శివు జేసినపూజల్
వృధగాదది ఎంచంగను వదిసినయుండాక జేయు ముక్తుడు వేమా.

ఆ॥ తోలుకడువులోనదొడ్డవాడుండగ గు భములమురటుకుళ్ళలోను
రాళ్ళు దేవులైన రాసులుమిం వా, విశ్వ.

ఆత్మ

ఆ॥ ఆత్మ దేహమందు నతిసూక్ష్మముగ జూచి దేహయాత్మయందు దేట
పరచి యాత్మయందె చూడ నతడెపో ఘనయోగి విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మలోని జ్యోతియమరుట లింగంబు దెలిసిచూచుకున్న దేటపడదు
గ్రుడ్డివాడెరుగునె గురుతైన రత్నంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మలోని సామ్యమంజనగా జూచియంటితిరుగువాడె యతియోగి
వుం జాగూటనుండి ప్రొద్దెగికూయదా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలనగా నాత్మసుమీ ఆలనగా నమ్మసుమ్ము యరయగ మదిలో
నాలమ్మయనగ నెవ్వని, వాలాయము మదిని తెలియవలెనుర వేమ.

ఆ॥ ఆత్మలోని శివుని ననువుగా శోధించి నిశ్చలముగ భక్తి నిలిపెనేని
సర్వమంత్రుడౌను సర్వంబుతానౌను విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మయందె దృష్టి ననువుగా నొనరించి నిశ్చలపుదృష్టి నిలిపెనేని
అతడు నీవెసుమ్మి యనుమానమేలరా, విశ్వ,

ఆ॥ ఆత్మనున్నవాని ననుదినమును జూచి యతనిరుహిమపవన నతని
దెలిసి ఆదిమ సత్యవాను నతనిసు దెలియరా, విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన నఖిలంబు దానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహబుద్ధి లయము మునగనుగొంము విశ్వ

ఆ॥ తనువుయాత్మనున్న ద్వైతంబు గానక తీర్థయాత్రలెందిరుగు బెల్ల
గంధపుదునుకుల గాడిద మోయదా విశ్వ.

ఆ॥ మణియు దధిఘృతము మానుసందనలంబు జారుసూనములందు
సౌరభంబు తిలల దైలమట్లు తేజరిల్లవొయాత్మ, విశ్వ.

జీవనము

ఆ॥ జీవమెవనుండు భావమెక్కడనుండు గౌపురబుయేవగలిసియుండు
దగరుచున్న కెంటిస్థలము తెలియరో, విశ్వ,

ఆ॥ జీవులెల్లమందు జీవాత్మపరమాత్మ జనెరింగి పాపజలధి
బడరు నావనడుపువాడు నట్టేటముంచునుగదా? విశ్వ

ఆ॥ జీవకోటులింత జీవాత్మమన్నట్టి చోటునుగనగలేక సుఖమువిడచి
స్థిరమటంచునమ్మి జీవాత్మతిరుగు స్థిరము జీవివిముక్తిజెందు వేమ

ఆ॥ జీవముండుచోటు స్థిరముదెలియక తిరుగునస్థిరమగు దేహమందు
ఉరుగనేల ననుచు దెలియలేరజ్ఞాని, విశ్వ

ఆ॥ జీవుడుండు నెవుడు శిరసుకంఠములందు ఫాలమందునుండు
బరమయాత్మ గన్నులందు జీవాత్మపరమాత్మ విశ్వ

ఆ॥ జీవనంజ్ఞలుగలుగు జీవునితత్త్వంబు జీవపరుని గురుని జెంద జేసి
తనువు నిలువువాడు తాను తానై యుండు, విశ్వ

ఆ॥ జీవగుణములెల్లజీవుండు బ్రహ్మలం పాటివచ్చునట్లు సరివితోను
ఊరగుక్కసాటి యోగిం జేతురా విశ్వ

ఆ॥ జీవి జీవిజంపి జీవికి వేడుగా జీవివలననేమి చిక్కియుండు
జీవహింస కులకు జిక్కునా మోక్షంబు? విశ్వ

ఆ॥ జీవి జీవిం జంపి శివుదయజంపుట జీవు దరసిచూడ శివుడుగాడె
జీవుడే శివుడని సిద్ధంబు తెలియరా విశ్వ

ఆ॥ జీవుని దెలియక వేఱెదేవుని నిర్భ్రమబొందు లుందురు దేవుని దలపగ
జీవుండని వివరించిన భావంబ జీవిబట్టుబడగు వేమా

ఆ॥ జీవపోకమునుపె జీవవస్తువు చిప్పి జీవి నిలుపవలయు జీవనముగ
జీవితోలగు పెనుక జీవవస్తువదేల విశ్వ

ఆ॥ తనను లోనిజీవి తత్త్వము దెలియక వేఱెయనుచు దలచి వెదకువెల్ల
భానునికయి దివ్వెపట్టి వెదకినరీతి విశ్వ

ఆ॥ సకలజీవములందునమునుగానుండెడియతని క్రమము దెలియలేడు
యోగి అతను నీవెయగును నన్నెందు గాదయా విశ్వ

ఆ॥ ఎవ్వరెరుగకుండ నెవ్వడు పోవునో పోవు జీవి యట్టి బాట దెలిసి
అంతమాత్రమునకు నంకితుండౌనుగ విజ్ఞవీగు నరుడు కొల్లి వేమ

ఆ॥ ఎట్టిజీవికైన నిందియోపై పడి, తెలివి యనమ్మ యిప్పు తేజగాను
మనసు బుద్ధి సున్న మతియోగ్యుఁ డగునయ్య విశ్వ

ఆ॥ మొదలు మాను యొగును తుదకు ఆకుయు పాను నోరు లేక వద్దు
నాలుగలవు, జీవ మొకటి లేదు జీవులఁ జంపరా విశ్వ

ఆ॥ కాలుకాలుఁ గూడి గంటుగంటును గూడి తోలుతోలు గూడి
దొమ్ములాడి జడ్డు జడ్డుగూడి జీవంబులాడెరా విశ్వ

క॥ ఎముకలనినాలుగులతులు ఇన బగిన జీవగాను ంనుకు మును దా
జనియించు [illegible] ధము తెలిసిన ముకు [illegible] ద యోగసిద్ధి పరుమమహి [illegible] వేమ

ఆ॥ ప్రాణమాత్మ [illegible] ప్రాణమాత్మ [illegible]
[illegible] దేహ [illegible] వేమ

— ♦ ప్రాణము ♦ —

ఆ॥ ప్రాణచేరురాదు పరగ దేహమునకు పోలేక యుండు [illegible] గాను
ప్రాణిపోయినపుడు [illegible] దేహమును చుబలు సమురి [illegible] లు వేమ

ఆ॥ ప్రాణరక్షిలను బరమశివునిమీఁద ధ్యానమొుంచలేక [illegible] నరుఁడు
పుట్టి చచ్చుచుండు బుడమిగోవల బుట్టు చెదలు [illegible] వాడు
చెందు వేమ

ఆ॥ ప్రాణయందు శివుని భావించనేరక ముద్రలను బడిన ! మూఢు
లారా ముద్రలందు లేదు మూలమందే కాక విశ్వ

ఆ॥ ప్రాణమిలను లేక పరమందగారాదు ప్రాణముండగా పరము
గద్దు ప్రాణిపరము సనుట భావింపనేరరు విశ్వ

— ♦ కాయము ♦ —

ఆ॥ దేహమనెడియిల్లు దినదినంబును నూక్ష్మి అలికి వ్రాసి మొత్తి యునవు
పరచి [illegible] విశిచిపోవ గనవట నిజీవి విశ్వ

ఆ॥ దేహము లెస్సగనున్న సుపోషణశక్యంబు తెల్లబొందుగ తెలియున్
దేహమంబకలికగొన్నను సుపోషణశక్యంబు మేన బొడమదు వేమ

ఆ॥ దేవుడనగ వేరె దేశమందున్నాడె దేవుడనగ తనదు దేహమందె
వాహనంబునెక్కి వడిగదలునుచూడు విశ్వ

ఆ॥ దేహగుణములన్ని తెలిసినశివయోగి మోహగుణములందు మోస
పోడు సాహసియగువాడు సంగ్రామికోనగునా? విశ్వ.

ఆ॥ తనదుకాయమందు దనకున్న పరివారమంతనుబిలిపించి హర్షమునగి
ఎల్లభావములెఱిగి ఇందందు నెరిగియు నడువచేర్చువాడెనరుడు వేమ

ఆ॥ కాయము దనగూడి కడగియోగ్యమైయున్న గాయములనుబడి కష్టమను
దుకాడు కాయమునను ముక్తిగతి కేగనలెనయా విశ్వ

ఆ॥ కాయముబయలౌట బయలు కాయంబౌట కాయముబయలందు
గాయమౌట కాయమువిడుట లింగాయంబె ముక్తిరా, విశ్వ.

ఆ॥ తనువులోపలనున్న కడమల్ల నెముకలు అరసిచూడ జైనమూరికి
తోలు ఇట్టిదేహసుఖ మదేమి సంసారంబు విశ్వ.

ఆ॥ తనువు తనువటంచు దలతురుజనులారతనువులస్థిరమనితలపరాదె
తనువుకానబడక తగులునా మోక్షంబు విశ్వ.

ఆ॥ తనువదెవరిసొమ్ము తనదని పోషింప ద్రవ్యమెవరిసొమ్ము దాచికొన
నగ ప్రాణమెవరిసొమ్ము పారిపోకను నిల్వ? విశ్వ.

ఆ॥ తనువుగడచితానుతరలెడివేళను తనదుభాగ్యసుతులుతగిన వారు
నొక్కరైననురారుడసురుమాత్రముకాని తనదుకర్మఫలముతనకు
తోడు విశ్వ.

క॥ తోన్నిద్రింతలతి త్రికలిమ్మగు సొమ్ములును గులమునేమిటిచెవుమా
నమ్మకుదేహమునాదని బ్రహ్మమునేననుచు దెలిసి వలుకర వేమ.

ఆ॥ ఒక్కతనువుకిలను పెక్కుపాట్లనుబడి పెక్కుదినములెల్ల ప్రేలిప్రేలి
అగ్నిలోనబడునో అలనక్కపాలౌనో దెలుయుమయ్య ఇకనుదీని వేమ

ఆ॥ బొందె యెవరిసొమ్ము పోషింపబలుమారు? ప్రాణమెవరిసొమ్ము
భక్తిచేయుధన మదెవరిసొమ్ము ధర్మమే తనసొమ్ము, విశ్వ.

ఆ॥ స్థిరముగు మేను కధికపటుంబడి పెక్కువిధములిలను బెంచి పెంచి
అగ్గిచ్చు లేక యడవినక్కకిచ్చు, విశ్వ.

ఆ॥ కోటి తిత్తిలోన తోలుకై బెట్టినవాని వెనుక దెలియవలయు వివర
మెరిగి వెనుక దెలియుచున్న నెట్టియై చెడిపోవు, విశ్వ.

క॥ నిత్యంబుకాని యొడలను నిత్యము దుఃఖపడుచు నిరతముధరలో
నిత్యానందపుబదుకుకు నిత్యము దుఃఖ బెపడగనేరరు వేమా.

ఆ॥ కాంతమేను జూచి కలవరపడెదరు కనుపులోని రోతకానలేక ఇంత
రోత బ్రతుకు కీదేహమేలయా! విశ్వ.

— ♦ అన్నము ♦ —

ఆ॥ అన్నమధికమైన నదియు దాజంపును అన్నమెంటనున్న నాత్మ
నొచ్చు చావ బెంప బువ్వ చాలదే వెయ్యేల? విశ్వ.

ఆ॥ అన్నపానమువలనను బిందురస మయ్యె బిందుజళమువలనబీజమయ్యె
బిందు బీజస దు భేదించిచూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ శిక్షణకికి జేసె గనపునకికి జేసె మన్ను నెరుజేసె నింఱవకిలతుపుడ
మిలో జనులకు బువ్వట్లుచేసెరా, విశ్వ.

ఆ॥ అన్నమునకునంటుమైనదాత్మకునంటు ఆత్మను వినుగో, అన్నమం
టు ఆత్మశుద్ధిఉన్న అన్నశుద్ధియునాత్మ మిన్నమీరక్క మొనయ వేమ

ఆ॥ పూటకింగ లేక కూర్చున్నవానికి నాడుదానిమీద వాళిగలదె అన్న
మదమునుండి యఖిలమదంబులు విశ్వ.

ఆ॥ అన్నపదముచేత అతివలు పురుషులు నపురీర మదమద దినం
డు అన్నముండగ వెక్క నతడె దుబోవునో? విశ్వ.

— ♦ మాయ ♦ —

ఆ॥ మాయజగమటంచు మనుజు డెఱుంగక మాయయందు తాను
మగ్నుడయ్యె మాయ దెలియువరలు మర్త్యజ్ఞులగుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ మాయజగము లనుచు మరివల్కుచుందురు మాయగాదు బ్రహ్మ
మేయముగానిమాయమైన పరముమరిమోదు గలదయా? విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనెపుట్టి మర్మంబుదెలియక మాయయందునశమునుచజ
డుండు మాయదెలియవతడె మహిలోన దేవుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనిమాయ మర్మంబుదెలియక మాయలోనెతీగెనుల
యుచుండ తీగెలోనె వేళ్ళు త్రిపురారి యాడును విశ్వ.

ఆ॥ మాయయొక్కరూపు మాయగా దెలిసియు మాయజిక్కియొంత
మాయబడిరి మాయదెలియ దివ్యమాయెను బ్రహ్మంబు విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనెపుట్టి మాయచేజిక్కియు మాయచేతమనువుమదిని
మరచి మాయలోన నరుడు మదినాకలికిగాను నేర్పునపుడునరుల
కెరుగ వేమ.

ఆ॥ తమకుసాటియుంద్రు దైవజ్ఞులగుసురుల్ పరగ గూఢభావమెఱుగ
లేక ఇ తమాయబడిన నెటు తెలియుమాయ విశ్వ

మఱపు

ఆ॥ మఱపు దెలుపుచేత మానవదేహంబు నెత్తవలసెగాని యిహమునందు
మరపులేకయున్న మరణమొక్కడిదన్న విశ్వ.

ఆ॥ తరచు తనువుబాసి తరితోడనుమరచి తాను నేనని మొదితలపు మరచి
యుండునాతడెగద యుత్తమయోగియా విశ్వ.

ఆ॥ పగలు రేయిమరచుభావంబు మఱచియు తాను నేనని మొసి తలపు
మరచి యుండునాతడెగదా యుత్తమయోగియా విశ్వ.

ఆ॥ మతముదారిమరచు మధురామృతముజూచి మగుచరూపుజూచి
మనసు మరచుయోగి జూడ పరమయోగంబుమరచురామ విశ్వ.

సత్యము

ఆ॥ భూమిమీద మంచి పుణ్యాలు లేకున్న జగములేల నిలుచు
వగలు గాని అంతరముతేదు అసత్యాదకుగాని విశ్వ.

ఆ॥ అనృతమాడలేక యలహరిశ్చంద్రుండు నాతిబిడ్డలమ్మి యతడు
కూడ మాలవానికపుడు మరి లోకువై యుండె విశ్వ.

ఆ॥ పలికి బొంకలేక భల్లాణరాజపుడు పడతిఁ గూర్చియిచ్చెఁ బరువుగ
కడుపు బాళిమీద తుదకు బాలుఁడైయుండెరా విశ్వ.

ఆ॥ నిజము పరుసనరిగి నిత్యుండుగా వలె బలుకుకోనబలుకు పదిల
పరచి పలుకఁజూచు నెవరో పరికించిచూడరా విశ్వ.

ఆ॥ నిజముపల్కువాడు నిర్మలుండైయుండు నిజములాడువాడు నీతి
పరుడు నిజముపలుకకున్న నీచచండాలుఁడు విశ్వ.

ఆ॥ నిజములాడువాని నిందించుజగమెల్ల నిజములాడరాదు నీచుతోడ
నిజముజెప్పగవలె నిర్మలులనుగూడి విశ్వ.

ఆ॥ కల్లనిజములెల్ల కరకంఠుడెరుగును నీరుపల్లమెరుగు నిజముగాను
తల్లితానెరుగును తనయునిజన్మంబు విశ్వ.

— ♦ పూజలు ♦ —

ఆ॥ ఎఱిగి చేయుపూజ ఎన్నడు చెడిపోదు మొదటివిత్తు నెపుడు వదల
రాదు మొదలుచెడిన యూడ మొలబుట్టనిచ్చునా? విశ్వ.

ఆ॥ మెండిమెండుపూజ లెన్నిచేయగనేమి భక్తిలేనిపూజ ఫలములేదు
కన్నుపూజసేయు గారణంబులు సుమీ విశ్వ.

ఆ॥ మూడువేళలందు ముదముతో శివనాత్మ పూజసేయువాడు పుణ్య
మూర్తి పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరకునా? విశ్వ.

ఆ॥ జీవలింగపూజ సేసినవారికి శిలలరూపమందు జాతయేల? చెలగి
మధువుగ్రోల చేదు రుచించునా? విశ్వ

ఆ॥ దేవపూజసేయ దివ్యయోగముగల్గు తత్వమెరిగెనేని దైవసముడు
ఏమిలేనినరుల కేగతి లేదయా? విశ్వ.

క॥ పదపడి మొక్కగనేలా గుడిలోపలి కఠినశిలలగుణములు చెడునా?
గుడి దేహ మాత్మ దేవుఁడు చెడురాళ్ళకు వట్టిపూజ సేయకు వేమా.

ముక్తిమార్గము

ఆ॥ జీవకోటివింత జీవాత్మమున్నట్టి చోటునను గనలేక సుఖము విడిచి
స్థిరమటంచు నమ్మి జీవాత్మతిరుగు స్థిరము జీవి ముక్తి వేమా.

క॥ దేహి యజ్ఞానానలమున దాహంబై దేహమెల్ల తల్లడపడగా దేహ
ములో బొర్లాడుచు, మోహమడచి శివుని జూచు ముక్తిని వేమా

క॥ హృదయము వదిలంబైతే గుదికొను సన్యాసమునకు గొమ్ములు కలవా
ఇది ఎరుగరు చదువరులట! మది ముక్తికిహాన్పదంబు మహిలో వేమా

ఆ॥ చదువులందు లేదు శాస్త్రంబులను లేదు వేదములను లేదు వాద
ములను బయటనుండి ముక్తి పాటించిచూడరా విశ్వ.

ఆ॥ ధరను దేవతముల తగులు వీడిననాడు తనువు గుడిగ జేసి తన్ను
నిలిపి లోకబుద్ధి విడిచి లోచూపు చూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ దేవుడనగ వేరె దేశమందున్నాడె దేవుడనగ తనదు దేహ
మందు వాహనంబు నెక్కి వసి గదలుచుండు విశ్వ.

వారకాంతలు

ఆ॥ కులుకు చనులజూపి గొబ్బున కరగించి చేతి కాసులెల్ల జెల్లజేయు
యలక జేసికొందు రల వారకాంతలు, విశ్వ.

ఆ॥ వారకాంతలెల్ల వలపించి వత్తురు ప్రొద్దులెల్ల దొంగవుచ్చు కొరకు
మాటకరము జెసి మగలెల్ల వత్తురు విశ్వ.

ఆ॥ వడయనేర్పు లంజబాగారమాసించు మాటలకు వలచుట మహిమ
గాదె కొరకనేర్చినదియు గోకితే చెప్పునా? విశ్వ.

క॥ కడుపునిండ తవుడు గంపలో బెట్టక చన్ను ముట్టనీక తన్నుబసులు
వారకాంతలెల్ల వలతురా యూరక, విశ్వ.

క॥ చక్కెరకలువుకుతింటే ముక్కునతవుడైన లెస్స మోహముగలచో
నక్కరవుదాసిమైనను మక్కువతో దివ్యభామ మణియగు వేమా

— గయ్యాండ్రు —

ఆ॥ మగడు మదనుఁడైన నిపట్ట్బకాపురమైన సహజమేలమానుజార
కాంత పిండిదిన్న [illegible] విటులకాసించదా? విశ్వ.

ఆ॥ పతికి మాఱుపల్కు పడతియు శునకంబు మీఱినసతితోడ మిగుల
గవయు పంది పందిగూడి పడదొక్కో రొంపిలో. విశ్వ.

ఆ॥ మాటవినని యాలు మగనికి యమురాలు పగనుబట్టుపామువలెను
జూడ అట్టియాలి విడచి యటవి కుండుట మేలు, విశ్వ.

ఆ॥ వాడకుఁ గీకితిట్టు వలదని మొకపెట్టు ముందు మగనితిట్టు మునుగు
పెట్టు నట్టి కులితోడ నెట్లు వేగింతురు? విశ్వ.

ఆ. పూసపోగుబెట్టి పురుషుఁ భుజమెక్కి కన్నులార్పగాని కాంత కాదు
తనకులోంగువాని తడయక చంపురా, విశ్వ.

— సాధ్వి —

ఆ. తగిన కులజుఁడైన తనయెత్తు ధనమైన వరపురుషుని నేలపట్టనిచ్చు
బరమసాధ్వి చూడ పరులనంటదు సుమీ, విశ్వ.

— స్త్రీ పురుషులు —

క॥ మగవాఁడై యాడుదియై పగ తెగిపోరానివాని పరుసలవారైయుండ
యుగముల నటియించును సుఖణా యిటువంటి వస్తుచూడర వేమ

ఆ॥ పుణ్యమంతకూడి పురుషుఁడై జన్మించె బావమునను బుట్టె పడతి
భువిని గష్టసూ సతియని కనరోయు లేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఆఁడుదనగరోత అందుఁజూచినరోత, తలచిచూడ దనుకు దాను
మెచ్చి, ఎంతవారయినను నెంచరు తమలోన విశ్వ.

ఆ॥ జననమరణ వేళ స్వాతంత్ర్యహీనుండు మొదటకర్తకాడు తుదను
కాదు నడుమ కర్తననుట నగుబాటుకాదొకో విశ్వ

— సంసారము —

ఆ॥ సతులు సొంతుమాయ సంసారములుమాయ సుఖముజూడ
మాయ సొమ్ము మాయ మాయ బ్రతుకెంత మాయ గల్పించెద్రా విశ్వ

క॥ మాయాసంసారముకై మాయలలో బొరలుచుండు మనుజుడు మరిదా
మాయయని మదిదలచిన మాయలనే ముక్తిగలుగు మహిలో వేమ.

ఆ॥ బ్రతుకులన్ని మాయ భవబంధములు మాయ తెలివి మాయ తన్ను
దెలియు మాయ నెఱుగువాడె మహిత విజ్ఞానిరా విశ్వ.

ఆ॥ దారబందిగంబు తనయులు సంకెలల్, బంధువర్గమున్న బ్రహ్మచారి
గోడ, మోహమురగ లేడు ముక్తికాదగు విశ్వ.

ఆ॥ భార్యయవగ తనదుపాలిట సంకెళ్ళు, చిన్నబిడ్డలెల్ల జంజరీలు
నంన్న ప్రతియనెడి తెరచాలు గొట్టమానుసుమ్మ విశ్వ.

ఆ॥ ఆలుబిడ్డలనుచు నతిమోహముననున్న, ధనముమీద వాంఛ తగిలి
యున్న, నట్టినరుల కిలను నరయము ముక్తిమో లేదు విశ్వ.

ఆ॥ బిజానియాలు తిలిమాడలచేటు, పోటుబుంగనిబంటు కూలిచేటు
వలికి మాలుతో స్తు బత్తె బుచేటయా విశ్వ.

ఆ॥ తుంటరివింటవాని తూపుల ఘాతతో, మింటిమంటి నడుమ మిడుక
దరమె ఇంటియాలు విడచి యొల్లుండవచ్చును. విశ్వ.

ఆ॥ ఆపదైనవేళ నరసిబంధుల జూడు, భయము వేళ జూడు బంటుతనము
పేదవేళ జూడు పెండ్లాము గుణమెల్ల విశ్వ.

ఆ॥ మొదలు మగడు చూడ మొనసి ఈశ్వరుడౌను, వెనుక నాలుచూడ
విష్ణువగును, ఆలుమగ లదెవరో యాదిని దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ ఆలివంకవారు నాప్తబంధువులైరి, తల్లివంకవారు తగినపాటి తండ్రి
తంకవారు దాయాదివగవారు విశ్వ.

ఆ॥ ఆలిమాట వినియు నన్నదమ్ముల బాసి, వేఱపోవువాడు వెఱ్ఱివాడు
కుక్కతోకబట్టి గోదావరీదునా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలినిముసునోంచి కలమూర్ఖై యావెక్క విహ్వలుండగుట వెర్రి
తనము చెట్టుమొదర నిచ్చి చిదిమినబోవునా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలుసుతులు ధనము లటయగ తనవని, మోహమదముచేత
మోసపోవు కాలుడరసినపుడు కనలేక చెడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ ఎన్నినాళ్ళనుండి యొనసినమోహంబు, చలిమిచేతనుండి చల్లలేక
తల్లిదండ్రి పుత్రదారాదులవంటి, భ్రాంతిచేతజిక్కువదురవేమ
క॥ పతియొప్పిననతియొప్పును పతిసతులొక్కటైన వరమపావనమందుర్
సతిపతిన్యాయము మోక్షము అతులితవరమాత్మకైననవనిని వేమ
క॥ పతినతులిద్దరుగూడియు సతికిరుగడ బవ్వళింపన: తతదృష్టిన్ పతి
జూచుమీది మానము సుతుడదండలి పాలబ్రేమజూచుర వేమా

సుజనులు

ఆ॥ పాలుగలిగియు నీరుపాలయిరాజిల్లునదియు బానయోగ్యమైనయట్లు
సాధుసజ్జనములసాంగత్యములచేతమూఢజనుడుముక్తిమొనయువే॥
ఆ॥ నీచగుణములెల్ల నిర్మాలమొనరించు గొదువ లేదు సుజనగోష్ఠివలన
గంధ మలదమేని కంవణగినరీతి విశ్వ.
ఆ॥ నేరని జనులకున్ నేరముల్ నేర్పుచు జక్కజేయరిలసాధుజనులు
ఒప్పుదుర్జనములు తప్పుగా నెంతురు విశ్వ.
ఆ॥ నిండునదులుపారు నిలిచిగంభీరమై వెఱ్ఱివాగుపారు బొర్లి పొర్లి
అల్పుడాడురీతి నధికుండుబల్కునా, విశ్వ.
ఆ॥ చంపదగినయట్టి శత్రుండు దనచేత జిక్కెనేని కీడుజేయకుండ
పొసగ మేలుజేసి పొమ్మనుటేచాలు విశ్వ.
ఆ॥ గువ్వకొరకు మేనుకోసిచ్చు శిబిరాజు వార్తవిడువలేక కీర్తికెక్క
నోగు నెంచబోరు నుపకారి నెంతురు విశ్వ.
ఆ॥ చెడినమానవులను చేపట్టి రక్షించి కడకుజేర్చునట్టి ఘనుడుతలవ
గడగి పుణ్యమైన గడు శివుసన్నిధి నెస తెగకయుండునవుడు వే
ఆ॥ అల్పుడెపుడు బల్కు నాడంబరముగాను సజ్జనుండుపల్కు చల్లగాను
కంచుమ్రోగినట్లు కనకంబుమ్రోగునా? విశ్వ.
ఆ॥ అల్పుడెన్ని పల్కు లలయకపల్కిన నధికుడూరకుండు నవిరి
పడక కంచుపల్లునట్లు కనకంబు బల్కునా? విశ్వ.

ఆ॥ అధికుడైనవాని కధికారమిచ్చిన నచటివారినెల్ల నాదరించు
జెఱకుతిన్ననోట చేదారగించునా విశ్వ.

క॥ పరకాంతాసోదరుఁడై పరధనములపైన భ్రాంతియును గా
పొరిగొనుగోపముతోడను బరలిగిన వప్పువాడె బ్రహ్మము వేమ

ఆ॥ అన్యులకు వచ్చునాపద తనదిగానెన్నువాడు ధర నున్నవాడు
ఎన్నిదానిలోని యిహపరంబులు లెన్నగన్నవాడుమిగులఘనుడు వేమ

ఆ॥ అంకెలెరిగి మాటలాడనేర్చినజాలు చిన్నపెద్దతనము లెన్ననేల
పిన్నచేతిదివ్వె పెద్దగా వెలగదా, విశ్వ.

— అల్పుడు —

ఆ॥ అల్పుడైనవాని కధికభాగ్యముకల్గ దొడ్డవారినెల్లతోలఁగగొట్టు
నల్పజాతిబుద్ధి యధికుల నెరుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ అధికారములనునల్పుడేమియెఱుంగును చెప్పలేకుగానితప్పువట్టు
ద్రోయనేర్పుకుక్క దొంతులు పేర్చునా? విశ్వ.

ఆ॥ పట్టువిడువులధిభాగ్యంబు కలిగినా దొడ్డవారినైన దూలనాడు
అల్పజాతివాడు నధికుల నెరుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ గుణహీనుజనుని గుణమెంచగానేల బుద్ధిలేనివాని పూజలేల
మనసులేనతనికి మంత్రంబులేలను? విశ్వ.

ఆ॥ హీననరునితోడ నింతులతోడను బడుచువాండ్రతోడ బ్రభువుతోడ
బ్రాజ్ఞజనులతోడ బ్రహ్మజ్ఞతోడను వైపుదెలిసిపలుకవలయు వేమ.

— విటులు —

ఆ॥ ఇంటియాలు విడచి పెలయాలుబాగని వెంటదిరుగువాడు వెఱ్ఱి
వాడు, పంటనును విడచి పరిగేరినట్లయా? విశ్వ.

ఆ॥ ఆలురంభయైన నతిశీలవతియైన జారపురుషుడేల జాణమాన
మాలవాడగుక్క మరిగిన విడుచునా విశ్వ.

ఆ॥ కానికులజులైన గంకణంబైనను విటుడువలచెనేని విడువలేడు
మదిని గ్రుడ్డికుక్క మాంసంబు దిన్నట్లు విశ్వ.

ఆ॥ విటుల కనుల కెంతొ విభ్రమమౌచుండు సాటిలేని పొలతిచక్క
దనము కంటిలోనపాప కుంటెనకాడయా, విశ్వ.

ఆ॥ తొడల మెరుగుజూచి దొడ్డచనులుజూచి వనితజూచిదానివగలు
జూచి విటుల కడుపులెల్ల విరహాగ్నిగొనుచుండు విశ్వ.

ఆ॥ కామిగానివాడు కవిగాడు రవిగాడు కామిగాక మోక్షకామిగాడు
కామియైనవాడు కవియగు రవియగు విశ్వ.

ఆ॥ కడువిచిత్రమరయ కామునియంత్రంబు పువ్వుబోడి చుక్కబొట్టు
గనిన నరున కాక్షణమున నరనొక్క పుట్టురా విశ్వ.

ఆ॥ విటుడు డాగుచేసి విడచినలంజను పెదవిటుడుదగిలి ప్రియముచేయు
గువ్వలోనిచవ్వు గుక్క కన్నట్లుగా విశ్వ.

ఆ॥ విటుడు తిరిగిరోసి విడచినలంజయు బీదవిటునిదగిలి ప్రియము
సేయు బల్లిబడ్డకుక్క బసరంబు గఱవదా విశ్వ.

— ♦ వేనగాండ్రు ♦ —

ఆ॥ భావలాడనేర్చి వరులవంచించు గ్రాసమునకు వేనగాడనైతి
దోసకారులకిల దొరకునా మోక్షంబు? విశ్వ.

— ♦ మూర్ఖులు ♦ —

ఆ॥ ఎద్దుకైనగాని యేడాది తెల్పిన మాటదెలిసినడచు మర్మమెఱిగి
మొద్దుదెల్పరాదు ముప్పదేండ్లకునైన విశ్వ.

ఆ॥ వరగరాతిగుండు పగలగొట్టగవచ్చు గొండలన్నిపిండిగొట్టవచ్చు
కఠినచిత్తుమనసు గరగింపగారాదు విశ్వ.

ఆ॥ కుక్కయేమెఱుంగు గురులింగదేవరు నక్కపోతెఱుంగునెయొక్క
ప్రొద్దు మొక్కలుం డెఱుగునె మోక్షమార్గంబును, విశ్వ.

ఆ॥ తేలువంటిదానిదాలియగొండివిషంబు ఫణికినుండువిషము ముఖమువద్ద
యుండు దెలివిలేనివారి దేహమెల్లవిషంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఎడ్డెదెల్పవచ్చు నేడాదికైనను మూఁని దెల్పవచ్చు మూనమందు
మొప్పె దెల్పఁగరాదు ముప్పదేండ్లకునైన, విశ్వ.

ఆ॥ మాటజెప్ప వినని మనుజుండు మూర్ఖుండు మాటవిన్నవాఁడు మా
న్యుఁడౌను మాట వినని యట్టి మనుజుండు నీచుండు, విశ్వ.

ఆ॥ ఓగు బాగెఱుఁగని యుత్తమాధమజనుండు విలసుపద్ధిజలము నెంచు
నట్లు మృగముతోడ గుక్క మొఱిగినచందమే, విశ్వ.

ఆ॥ వేము పాలుపోసి ప్రేమతో బెంచిన జేదువిరిగి తీపి చెందబోదు
ఓగునోగుగాక నుచితజ్ఞుడెట్లౌను; విశ్వ

ఆ॥ కూళకూళ మెచ్చు గుణవంతు జెడనాడు అట్టిహీను మెచ్చరెట్టివారు
బ్రహ్మనిదూలమునకును జ్ఞానంబు దెలియునా? విశ్వ.

ఆ॥ ఎంతబ్రహ్మనైన టపటినుండిన శిఖిమొదవి తరలునో నరకగాల్చును
దండిగల వంశనాశము ఛండాలుండొకడు పుట్టె నల్పుడు వేమా.

ఆ॥ ఇనుము బంగరాయె ఇనుమును స్వర్ణంబు నవుగోచనలెఱుగుచు
నుండి పరసువదముగాంచు బరిణామముందును విశ్వ.

ఆ॥ తనకు మేలుజేయువాని దెలియఁగనేర్చు నెలమితోడ కుక్కమొఱుగ
భువిని తనకుజేయుమేలు తా దెలియగలేని మనుజుడే త
ఖలుడో మహిని వేమ.

ఆ॥ మృగము మృగములందు మృగముల దూషించు మృగముకన్న
జెడుగుమూర్ఖుడగుచు మృగమునకున్న గుణము మూర్ఖులకు లేదు విశ్వ

ఆ॥ పాముకంటె జీవిపాపిష్టి ములలేదు అట్టిపాము చెప్పినట్లు వినును ఖలుని
దుర్గుణము మాన్ప ఘనులెవ్వరును లేరు, విశ్వ

— కల్లరులు —

ఆ॥ కల్లలాడువాని గ్రామకర్తయెఱుఁగు సత్యమాడువాని స్వామి యె
రుఁగు బెక్కుతిండిపోతు బెండ్లామెఱుంగురా, విశ్వ.

ఆ॥ కల్లలుపలికెకి నరులకు దెల్లముగా బ్రహ్మవిద్య దెలుపుటయెల్ల
జల్లెడబాలను గలిపిన జల్లకు తోడంటినట్లు సహజము వేమా.

ఆ॥ ఆడితప్పువార లభిమానహీనులు గోడెరుగనివారు కొద్దివారు
కూడికీడుచేయు గ్రూరుపడలపోయు విశ్వ,

ఆ॥ కల్లలాడుకంటె గష్టంబు మరిలేదు కష్టమెపుడొకీడుగలుగజేయు
ద్విజుడననటజూడ ద్రిమ్మరితినమది, విశ్వ,

ఆ॥ పుట్టెడు వెరుగంగ బుట్రెడైనను జిక్కు బొల్లు విత్తులంరు భూమి
లోన నాడితప్పమాట యంతకు తక్కువే విశ్వ.

—♦ అజ్ఞానులు ♦—

ఆ॥ అట్టిచచ్చునరులు పూర్వము తెలియకబట్టబయటనుండి భ్రమసి
యిపుడు తెలివివిడిచి భూమి తిరుగంగ నేటికి విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టుముగ్ధ తిరిగిపొమ్మేడు నీముగ్ధ తేరముగ్గతాను తెలియలేడు
ఉన్ననాటికైన నుపకారి గాలేడు విశ్వ.

—♦ విశ్వకర్మ ♦—

ఆ॥ వేదవిప్రులెల్ల విశ్వోపకారులు సాక్షియున్నవాడు జగతిలోన
సంకరకులద్విజులు సర్వోక్తులాడురా విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టుబ్రహ్మలైడు పుడమిని నడువంగా జే! బ్రాహ్మ,డేల శ్రేష్ఠ
మగును? పలవిగ్రహములు ఎత్తుకోదినుటకా! విశ్వ.

ఆ॥ మొదట బ్రహ్మ మనువు మొనయరెండు మయుఁడు మూఁటత్వ
ష్టశిల్పి మొనయ నాల్గు, విశ్వకర్మనెగడె విశ్వమందైదంట విశ్వ

క॥ త్రిజగంబులనిర్మించియు త్రిజగంబులభుక్తిముక్తిఁ తీటీదినవుడు
అజహరిరుద్రుడు దానా భజియింపగ విశ్వకర్మబ్రహ్మము వేమా

ఆ॥ శీలవ్రతముచేత శిష్యులకును శిష్యులగుచున్ దపసికర్మములెల్ల
నడవి గలపి విశ్వకర్మకులము వీటిబుచ్చిరిగదా, విశ్వ

ఆ॥ దేవపూజలందు దేవాలయములందు దేవుడనుచుమ్రొక్కి తెలియ
లేరు తెలియ విశ్వకర్మ దేవాదిదేవుఁడు. విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వకర్మలేని విశ్వంబుమఱిలేదు కుడుకకూడులేదు కోకలేదు
విశ్వమయుఁడు నైన విభునేల తెలియరో, విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వము నడిపెడు విశ్వేశ్వరుండుండ బ్రాహ్మణులకు నేలపాట
దక్కె వనములోనికోతి వసుమతినదుపురా? విశ్వ.

ఆ॥ శిల్పికన్న గురుడు సీమనెవ్వడు లేడు శిల్పిచెప్పిన గుడి సీమకెల్ల
శిల్పిఁ గదిసితిట్ట శ్రీశుదూషించినట్లుగా దెలియుమయ వినవేమ.

ఆ॥ బ్రహ్మసంతతియని భక్తులై వెలసిరి ఋషులజాతులెన్నొ రీతులయ్యె
బోతకక్కువారి బోయక పిలుతురా? విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వకర్మ లేక విశ్వంబు లేదురా విశ్వకర్మ జేసె వెలయువాని
విశ్వకర్మ లేక విశ్వంబుపాడురా విశ్వ.

ఆ॥ జన్మపోషణయము నల్పగా భువికెల్ల గర్తలమని విశ్వకర్మలంద్రు
పుట్టిపెరిగితాము గిట్టంపోదురు? విశ్వ.

క॥ హరిహరజులు తాళదరువులు పురహరుచే మేటిపాత్రభువనములో
నగ, అరయగ బతిమైచూచునుగురుతరముగవిశ్వకర్మగురుసురవే

ఆ॥ కల్లలాడుదురిల గంసాలిదొంగని యతని సొమ్ము కట్టులతడు
దొంగమన్న బంగరుగను మఱిచేసిపెట్టడా? విశ్వ.

ఆ॥ కంసలన్నమా దినగరాదటందురు, ఈగకడుపుజొచ్చి యుమియద
బోదు ఇందుమూషులెల్ల జెందరా మోక్షంబు? విశ్వ.

ఆ॥ మొదట మంచికులము పిదప నానాజాతి యిట్టిజాతికన్న హెచ్చు
లేదు కంసాలికిని మించు కడజాతి లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ జీవుడు యగసాలి క్షితిలోనఁ దెలియరు భావమై తలాను పరమ
శివుడు వాయువనగ నతడు వవుధ బ్రహ్మముగాడో విశ్వ.

—♦ బ్రాహ్మణులు ♦—

క॥ కౌండిన్యుడు ముండకొడుకు మాండవ్యుడు కప్పకవుడు మహిలో
బుట్టెన్ చండామతంగవధాగయు బిండంబై వుట్ట లేదవృధివినివేమ

క॥ కడుపేద పరాశర్యుడు చెడుమాలగరితకడుపున జెలగి జనించెన్.
వడి వేదవ్యాసుడు సెంబడిదానికి జాతమయ్యె బాడిగ వేమ.

ఆ॥ చాకలిదానికిని బుట్టెను చేకొనిపో నారదుడు చెప్పగనేలాలో
లోకములెల్లను నేకముగా రూఢికెక్క నెఱుగవె వేమ.

క॥ శౌనకుడు వసుధకుక్కకు వాసిష్ఠుడునూర్వశికినిజనియించెనుబల్
అనఘా గౌతమమునియున్ బానగంగా మరేకిలనుబుట్టెనువేమా.

క॥ అటువంటి ఋషికులంబున బటుతరముగ బుట్టినట్టి బావనవారల్
కుటిలంబు గానలేకను యటు బ్రహ్మకులం బనగ నమరున వేమా

ఆ॥ ఋషికులంబున దాము రూఢిగా జన్మించి కులము గోత్రములను
గోవ్యముగను బ్రహ్మకులముగాక బ్రాహ్మణులెట్లయిరి విశ్వ.

ఆ॥ చిలుకగర్భమందు జెలగి శుకుడు పుట్టె మరల జాతమయ్యెఖరము
కిలను ఇట్టిఋషికులంబు నెంచంగ వనిలేదు విశ్వ.

ఆ॥ బ్రహ్మరాజవైశ్య వరగశూద్రులు మాలవిష్ణుస్మృతి పసువులెన్న
బ్రహ్మమును తెలియక బహురూపు లెట్లయిరి విశ్వ.

ఆ॥ తల్లి తొలుత లంజ తనయాలుమాదిగ తాను బ్రాహ్మణుడనగ
దగు నెజగతి దపసుచేత ద్విజుడు తర్కింపగులమేది, విశ్వ.

ఆ॥ ఉదయమందు శూద్రుడుత్తమోత్తముడెట్లు వతికి శూద్రతనము
సర్వదాను తల్లి శూద్రురాలు తానెట్లు బ్రాహ్మడా, విశ్వ.

ఆ॥ తాతగన్నతల్లి తమతండ్రి గనుతల్లి తన్నుగన్నతల్లి తల్లితల్లి
తల్లి శూద్రురాలు తానెట్లు బ్రాహ్మడా, విశ్వ.

ఆ॥ పంచమతములకును బ్రాహ్మలకొకసొద్దు వానితండ్రి నెత్తికొనర
సొద్దు అంతరంగమెల్ల నాదిశక్తియగునా, విశ్వ.

ఆ॥ సత్యమమరియుండ పరిజ్ఞానమమరును జ్ఞాన మమరియుండ సత్య
మొందు జ్ఞానసత్యముండ నమమైనద్విజుడగు, విశ్వ,

ఆ॥ పరధనంబునకును బాగుగా జేసాచి సత్యమంతలేక జారద్విజులు
ద్విజులనుకొనుచుండ దేబమించుకలేదు, విశ్వ.

క॥ కుక్కలనగ గళిపెపలు నక్కల బూచింగదినారు నాగేశ్వర్లై
ఛొక్కముగ జీవహత్యలు మిక్కుటముగ జేసినయునినిందించిరి వేమ

ఆ॥ హీనచేయుకుంటయే మహ్మధర్మంబు పెనుక జంతుదురటవిప్ర
వరుల చావు వశువు దినిరి చండాలుడేమెలు, విశ్వ.

ఆ॥ విప్రవరులు పెడ్డపిండంబు దినబోవు పేరంటాలు మనుమ కండ్ల
మొగసి తలము తొలగలువోవ గూలెబో యూనంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఆసనం బెట్టుగాక నామకర్మంబు గురువుచేత దెలిసి కూర్చుకున్న
మనసు నిలుపకున్న మఱి ద్విజుడెట్లవును, విశ్వ.

ఆ॥ జాతివారలెల్ల జాతివిద్యలు నేర్చి జాణ్ఞలైరి మఱియు జగతిలోన
బ్రహ్మలయినవారు బ్రహ్మవిద్యయెఱుగరు విశ్వ.

ఆ॥ బ్రాహ్మణులను దలచి బ్రహ్మోత్పత్తి యందురు బ్రాహ్మణమది యేల
బ్రహ్మ గనుము బ్రహ్మ జంపునదిగ బ్రహ్మహత్య శివునకు, విశ్వ.

— ♦ వైశ్యులు —

ఆ॥ కోమటి నిజనిష్ఠ గురికిరాదెన్నడు లోభగుణముచేత లోనికరగు
బులియు దానరీకడ బోలువగునె గనుమ విశ్వ.

ఆ॥ కోమటికిం యాళ కొండలువాములు సుందరంబు శోడశచంద్ర
కలు యాళకుమతి లేదుయక్కడగతి లేసువచనశుద్ధి లేనివాడు వేమ

ఆ॥ వైశ్యులమనియెడి వార్తమాత్రమె కాని దొంగలింతకన్న దారి
బోరు నేలమీద వీరినెర్పులనేమందు, విశ్వ.

ఆ॥ గురిరావు జగతి గోమటి నిష్టంబు లోభగుణముచేత లోనికదగు
కొండక్రిందపసిడి గోరినచందంబు విశ్వ.

ఆ॥ తవిటికరయు పోవతండులగంబులగంపవాణ్యనమాక్రమించు సామ్య
ముగను వైశ్యవధువి శాస్త్ర వసుధ నీచులకబ్బ, విశ్వ.

క॥ వైశ్యానఘాతుకులు మరి వైశ్యుబు మేమోయనుడు వంతువరిక
వాశ్యాదిలాభకారులు విశ్వంబగునుర దొంగలనగ [illegible].

— ♦ శూద్రులు ♦ —

ఆ॥ శూద్రశూద్రులనుచు శూద్రులఁబోనాడు శూద్రమలము తమ్ము
జుట్టుకొనగ మనసు శుద్ధిలేక మరిద్విజుఁడెట్లౌను, విశ్వ.

ఆ॥ శూద్రులనుచు భువిని శూద్రులఁబోనాడు మాలకంటె నొకరు
మాలయగునె ద్విజుఁడు టన్న ద్విజుఁడుగా నేర్చునే, విశ్వ.

ఆ॥ శూద్రతనముబోయె శూద్రుఁడేగాని ద్విజుఁడననుకొనుటెల్ల తెలివి
లేమి నిత్తడినసు కనకమౌ జెల్లునా? విశ్వ.

ఆ॥ మాలవానినంటు మనసు ళ్ళనుబోవు తురకవానియంటు త్రుళ్ళి
పోవు ముచ్చుఁబాలినంటు చచ్చిన పోదయా విశ్వ.

— ♦ సంకరకులజులు ♦ —

ఆ॥ వేదవిప్రులెల్ల వేశ్యాపుత్రులు సాత్వికున్నవాడు జగతిలోన
సంకరకులద్విజుల్ సర్వోత్తములౌదురా, విశ్వ.

— ♦ మాంసభక్షణము ♦ —

ఆ॥ తోకలుగలవాని దొడ్డర గొంతుకోసి మేకజీవములను మొదలు
చెడిది కడమ సినెల్ల వెచ్చికతిందురు, విశ్వ.

ఆ॥ బలిజాతిఁబట్టి పరగహింసను బెట్టి కుత్తినిండ కూడు కూరటకును
కండతినెడివాడు వసుధనెవ్వఁడు విశ్వ.

ఆ॥ మాంసము తనకు పాటు చేసుక మాంసముదినునట్టి మాయ
జీవి మాంసము చెడపోవు మాలెట్టులౌదురా, విశ్వ.

క॥ నోరెరిగి తా మనమేమియు నేరనిజంతువులజంపి నెమ్మదిదినునా?
క్రూరవున కంజాతుల నూరగా మేముందుమింక మహిలో వేమా.

— ♦ యజ్ఞములు-జంతువధ ♦ —

ఆ॥ సోమయాజిననుచు సొంపుతో వేషంబుకట్టిమాంసమెల్లగాల్చి
ద్విజుఁడనేననగ నధికమేమితనవల్ల విశ్వ.

ఆ॥ జరుసోమయాజి పెనుసింహాబలుడౌను మేకపోతుబట్టి మెడలు
విరుచు క్రతువుచేయు ఫలము కాదుంబుకేగద, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లితోడ రమించు తండ్రిజ్ఞగుచేసి తనయుడెల్లర భరతసరగూడె
తల్లిని రమియించు దబ్బరి విప్రుఁడు, విశ్వ.

ఆ॥ అధికమైన యజ్ఞ మల్పంబుగాఁ జేసి మునిశాస్త్రములని మురువు
దక్కి దొంగపేర్పు కుక్క దత్తలు పేర్చునా, విశ్వ.

ఆ॥ సోమయాజిబట్టి సొడ్డవేసి రంభ మైథునంబునల్ల మమతతోడ
క్రతువుసేయు ఫలము కామంబునకుగాదె, విశ్వ.

ఆ॥ సకలయాగములకు శంభుండు యధిపతి శంభుని మనుక ముక్తినయము
వదురు తరుచు బ్రాహ్మణులరిగి భ్రష్టులౌదురు, విశ్వ.

క॥ ఎడపక విక్రతువులు దనకులుంపడపులలోజేసితీర్థయాత్రలు సేయన్
గొడ్డు గనుగోపాలకు ఒడుదగి గురునిష్ఠపరుడు కాపడె వే.

—♦ కల్లు ♦—

ఆ॥ కల్లుకిచ్చునట్లు చల్లకీయరు గొల్లకిచ్చునట్లు గురువుకీయరు
వల్లకిచ్చునట్లు పుణ్యాత్మకీయరు; విశ్వ

ఆ॥ ప్రభువులకిచ్చునట్లు పండితులకీయరు వంకికిచ్చునట్లు పరుల
కీయరు సురకునిచ్చు సుకకీయరు, విశ్వ.

—♦ యాచనము ♦—

ఆ॥ యాచనంబుజూడ నది మెఱుగకయులేదు యాచనమును తెం
రధికమగను యాచనంబు తన్ను నరయుక ముంచును. విశ్వ.

ఆ॥ ఇట్టియాచనమున నీశ్వరధ్యానంబు కలిగి చేయవలయు కడకతోడ
చేయకుండనేని క్షితి సౌఖ్యమున్నదా, విశ్వ.

—♦ కులము ♦—

ఆ॥ కులములోన నొకడు గుణవంతుడుండిన కులము వెలయువా
గుణముచేత వెలయు వనములోన మలయజ మున్నట్లు విశ్వ. ని

ఆ॥ కులములోన నొకడు గుణహీనుడుండిన కులము చెడును వాని
గుణముచేత వెలయు జెఱకునందు వెన్ను వెడలినట్లు విశ్వ.

ఆ॥ కులము లేకయున్న కలిమిచే నెంచు కలిమి లేనివాడు కులము
దిగును కులముకన్న మిగుల కలిమి ముఖ్యమనుచునమ్మ విశ్వ.
ఆ॥ పూజకన్న నెంచబుద్ధినిదానము మాటకన్న నెంచ మనసుదృఢము
కులముకన్న మిగుల గుణము ప్రధానంబు విశ్వ.
ఆ॥ కలిమిగలుగనకల కులములకెక్కువ కలిమి భోగభాగ్యమునకు
నెలవు కలిమి లేనివానికుండు మేమికులమయా, విశ్వ.
ఆ॥ మైలకోకతోడ మాసినతలతోడ నొడలుమురికితోడ నుండెనేని
అధికకులజుడైన నట్టిట్టు బిలువరు, విశ్వ.
ఆ॥ ఊచకోచ్చగచ్చలోపల దచ్చంగజన్మమెత్తెవ దాతలనాడే ఇచ్చట
కులజుడెవ్వడు నచ్చరితలు నెందరనుచు జాటుర వేమా.

—♦ గుణము ♦—

ఆ॥ ప్రాకటముగనింత లోకములోగుంటిపల్లెము త్తమైన పరమగుణము
మారుపూజజేసి యన్నదానముచేసి మారువిలోనగలిమికలడె వే.
ఆ॥ పరుల కుపకరింప పాపమునకు బరుల కుపకరింప పట్టుకొమ్మ
పరులకుపకరింప పరలోకసాధన పరులకుపకరింప బలిమి వేమ.
ఆ॥ వరలురత్నసమితివలె గూర్చుభాగ్యంబు చక్కదంచివండిమిక్కుట
ముగ సుష్టుభోజనములజూచిబెట్టెవాడుచెప్పనేల వాడుశివుడువే.
ఆ॥ హింససేయకుండుటయె ముఖ్యధర్మంబు వినుకజంపుదురట విప్ర
వరులు చావువసువు దినెనేని చండాలుడేమేలు విశ్వ.
క॥ విషదగునెవ్వరుజెప్పిన విసలింతినవేగపడకవివరింపదగుగా కనికల్ల
నిజముదెలిసిన మనుజుడేపో నీతిపరుడు మహిలో వేమా.
ఆ॥ పూజకన్న నెంచబుద్ధిదానంబు మాటకన్న నెంచ మనసుదృఢము
కులముకన్న మిగుల గుణముప్రధానంబు విశ్వ.
ఆ॥ పాలువంచదార పాపరవండ్లలో జాలబోసి వండ ఇవికిరాకులటి
మానవులకు గుణమేలకల్గుదా? విశ్వ.

ఉపవాసవ్రతములు

ఆ॥ ఒక్కపొద్దునుండి యూరపందై పుట్టు దవముసేయుఁబృథివి
బేదయగును సిగిడి శిలకుఁ బ్రొక్క సిద్ధిపొందరు, విశ్వ.

ఆ॥ కష్టమైనమలము కడుపులోనుండగ నంతకంటె జెడనదెన్న
రసము యసము లేనినరులు ఉపవాసమందురు, విశ్వ.

ఆ॥ కూడుదేమిచేసె గుడ్డమేమిచేసెను భూమియేమిచేసె బొందకంటె
నరుడు వడెపాటు నగుబాటుచూడంగ విశ్వ.

ఆ॥ కూడుపెట్టకున్న కుక్షిలోజఠరాగ్ని భక్షణంబుసేయు కుక్షిమలము
కూడువిడిచి మలము గుడుచునా యుపవాసి విశ్వ.

ఆ॥ వ్రతములెన్నియైన పట్టిదిక్కులె కాని ఆత్మదిక్కుగావనలవికాదు
ఆత్మదిక్కుబాపు నతడెరా ఘనయోగి విశ్వ.

క॥ వెయ్యాకరుణులజపములు తియ్యకమాటిమునుగ బ్రోవద్రిప్పుట కాదా
కొయ్యాగులాముకు జ్ఞానము వెయ్యైనా తెలుపరాదు వినరా వేమ.

స్నానసంకల్పము

ఆ। స్నానమొనరజేసి దాపంబునల్పక నీళ్ళమునుగ దగున నేర్పులేక
నీళ్ళయందుమీకు నెలవుగామునుగదా? విశ్వ.

ఆ॥ సేతునందుమునుగ తీర్థిగాకి తెలుపోన కాశికేగ గ్రద్దగరుడుం
డౌను బదరికరుగ ముసలిబాలుండుకాదయా విశ్వ.

ఆ॥ గంగస్నానమాడి ఘనమైనవారెల్ల భంగపడిరి పెక్కుబాధలంది
గంగనీటికన్న గయతీర్థములకన్న నెన్నవేమ తీర్థమెచ్చు వేమ.

ఆ॥ నీళ్ళమునుగనేల నిధుల పుట్టగనేల. మొనసిదేవళముల మ్రొక్క
నేల కసరు కల్మషంబు కడుపునందుగనుండ విశ్వ.

క॥ తల్లీజనుచు మునుగుచు ద్రుల్లాలాయనుచు తెతు రింపుగధరలో
గల్లరిమనుజులగుణములు వల్లనబోచూడ నిదియుక్షితిలో వేమా.

క। చేతోసంకల్పంబున నీతితొ వర్తించేనపుడె నిర్మలవదముల్ ప్రీతిం
బొందగ నుడును భూతలమున నధికయోగ [illegible]

గీ॥ కడగి సంకల్పములెల్ల గట్టికట్టి చిత్తమును నేమి దలపక చిత్రరూప్య
మైనడిని మున్నయోగీశు ఘనుడుతాను నదవిరుద్ధమైన బట్ట
మంద్రైన వేమ.

క॥ అనుచితపురుషు ...కు వినుని... నడి విషమెట్టిదన
దనసంకల్పము బాధము దసంకల్పంబె ... నరగవేమా.

—♦ సంధ్య–జప తపములు ♦—

ఆ॥ కాలచక్రమునకు గాలి ... యెవ్వడు సంధ్యజపము సేయుజాణులార
సంధ్యజపములోను జాడ యెట్లుండును? విశ్వ.

ఆ॥ సంధ్యవార్చుటమి జపము సేయగ నేమి వేదశాస్త్రములరసి తెలియు
నేమి? ... బాపండుగాదయా విశ్వ.

ఆ॥ కుక్కుటమనసంబు కొక్కు ధ్యానంబు యతులనోనట నోసరు
నట్లు ... దొల్లిచేసి ... దోష బు తిగిలెనో? విశ్వ

ఆ॥ జపము బాహ్యపూజ చాల జేసినవెనుక గనట కు విడలేక
కష్టనరులు ముక్తినొందలేక మునిగిరి తమమున విశ్వ.

ఆ॥ కలియుగమున బుట్టి కడతేరగాలేక యొడలు బడలుజేసి యుగ్ర
జపము తపసు జేతునేల తత్వముగనలేక విశ్వ

ఆ॥ తలను వేపవేసి కాలిమిడచుక లేక మూసికన్ను తెరచుమూగియు
గుచు జ్ఞానమదియుగాదు కష్టపువేషంబు విశ్వ.

ఆ॥ తపముజపములేల ధాత్రిజనులకెల్లజూడ నోసరపారు.... మనవ
గలదు మనసుచెదరనీక మహిలోన చూడరా విశ్వ

—♦ జందెము, వడుగు —

గీ॥ వడుగులు చేసిన బాపలు వడుగనుగుకు వడుగుమంత్రమెట్లుచదు
వంగాగదుప్రారబ్ధంబని విడిచముకావ గడతేరతీరుతనరగ వేమా.

ఆ॥ వడుగుబ్రాహ్మలెల్ల వడుగుమంత్రముచేత వడుగుజేసెనవిని
వదరుచుందు కడుగుర్భావి గాక కర్రకర్రనునటు విశ్వ

ఆ॥ త్రాడు మెడను వేసి తనకునూద్రత్వంబు పోయెననెడి వెల్లబుద్ధి
లేమి మదినిలుపక త్రాడుమరి పన్నె దెచ్చునా? విశ్వ

ఆ॥ జననకాలమందు జందెత్రాళ్ళును లేవు తనకు లేదు తల్లి మెడకు లేదు
నడుమ జందెమిడక నగుబాటు కాదొకో విశ్వ.

ఆ॥ కల్లుఘటికి భూతిఘనముగా బెట్టిన నా ముకోనికంపు అణగినట్లు
మెడను త్రాడు వేయ మెలపుతో ద్విజుడా నె? విశ్వ.

— వేదము —

ఆ॥ వెఱ్ఱికుక్కలనగ వేదముల్ చదివేరు యాశ్రయంబు నెరుగరయ్యె
గాల్ల వేదసారమంత వేమనయెరుగును విశ్వ.

ఆ॥ విప్రవరులమంచు వేదంబు చదువుచు బ్రాకృతులజూచి పరిహ
సించు ధరణిసురులుకన్న దాసరిమత మెచ్చు విశ్వ.

ఆ॥ తన్ను దెలియకున్న దగ వేదములవెర్రి సన్యసంపదకుము సాబువెర్రి
ఆరుశాస్త్రములను నా పురాణములు నిజము లనుచు జగంబు వేమ.

క॥ వేదంబనగా వాదము వేదంబున నంటియుండు వెన్నుడు శివుడు
అద్వైత మూడమన్నిట భేదాభేదములు లేవు పృథివిని వేమా.

ఆ॥ వేదశాస్త్రములను విననేమి కడచిరి యవితిరిగియుందరట్లు నయిరి
బ్రహ్మమొక్కటి దెలిసి బ్రతుకుట నిజమయా విశ్వ.

ఆ॥ వేదములు చదివియు విరతిపిగుటకాని అడుగుకతివచ్చి రందరిట్లు
బ్రహ్మతత్వమెఱిగి బ్రతికి బ్రతుకయా విశ్వ.

— చదువు - సంధ్యలు —

ఆ॥ చదువు చదవకున్న సౌఖ్యంబునుండదు చదువు చదివెనేని నరసు
డగును చదువు మర్మమెఱిగి చదివిన చదువరా విశ్వ.

ఆ॥ చదువు చదివి చదివి చదువంగ చదువంగ చదువ చదువ కొంత
చదువవలయు చదువుమర్మములను చదువ తరమా నె? విశ్వ.

ఆ॥ చదువులెన్నొ చదివి చాలవివేకియై కలుమది తుడైన [illegible]
జాలిగుంటకుక్క దలచిన చందంబు విశ్వ.

ఆ॥ చదువులెన్నొ చదివి సర్వజ్ఞుడైయుండి బ్రహ్మవిద్యలెల్ల బడయఁగలసి
మురికి యోనికొఱకు పరమయోగము మాను విశ్వ.

ఆ॥ చదువులన్ని చదివి చాలవివేకియై మగిడి తన్నెఱుఁగక మందజనుడు
విసుగు చదువటంచు వెఱ్ఱియై చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ ఎంతచదువు చదివి యేనీతివిన్నను హీనుడవగుణంబు మానలేడు
బొగ్గుపాలఁగడుగ బోవునా మలినంబు విశ్వ.

ఆ॥ తరచు చదువ చదువ తర్కవాదమె కాని దివ్యజ్ఞానమెపుడు తేట
పడదు వసరుకాయపురుగు వగిదిని చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ చదువు చదువనేల సన్యాసిగానేల షణ్మతములకుజిక్కి చావనేల
అభవుభజనచేసి యాత్మలో దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ చదువులందు లేదు శాస్త్రమందును లేదు వేదములను లేదు వాదములను
నాడులుశుద్ధిజేసి నొడయుని జూడరా విశ్వ.

ఆ॥ చదువుచదివిచదివి చావంగనేటికి చావులేనిచదువు చదువవలయు
చదువులేకకొంత జనము చచ్చిరికదా విశ్వ.

ఆ॥ చదువరిమతికన్న జాకలియే మేలు కొల్చువెల్పుకన్న కుక్క మేలు
ధరణి వేల్పుకన్న తత్త్వంబు మేలయా విశ్వ.

ఆ॥ సకలశాస్త్రములను సంపుటములు వ్రాసి చదువగలరు చావు దె
లియలేరు చావెఱుగని చదువు చదువంగనేలను విశ్వ.

ఆ॥ స్వానుభూతిలేక శాస్త్రవాసనలచే సంశయంబు చెడదు సాధకులకు
చిత్రదీపమునకు జీకటిపోనట్లు విశ్వ.

ఆ॥ అఖిలశాస్త్రములను నాపురాణముల జదువనేర్తురిలను చావెఱుగరు
వ్యర్థచదువు చదివి వడవడి చెడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ కాలచక్ర మెఱుఁగగాలేక యెవ్వడు సంధ్యజపము సేయుజాణలార
సంధ్యజపములోను జాడలెట్లుండును? విశ్వ.

ఆ॥ సంధ్యవార్చనేమి జపము సేయగనేమి వేదశాస్త్రములరిగి వెలయ
నేమి పరముగననివాడు పావనుండు గాడయా, విశ్వ.

ఆ॥ మును దెలిసినవారు ముదముష్టమూరిల తిరిగి దెప్పి తనువుదిట్టపలదు
తెలియజెప్పిన మరి తెలిసికో నేరయా, విశ్వ.

— గురువు —

ఆ॥ మదమువలనగలుగుమాటలుబహుపలికియుచ్చుముద్దులాడి మాన
వుచ్చి కాసురా బెనగెడి శిష్టుండు గురుడౌనె విశ్వ,

ఆ॥ దేహమాత్మరూపు తేట తెల్లముచేసి యావలిచూపుజూపునతడు
గురువు భ్రమరము తలరూపు క్రిముల కిచ్చునరీతి, విశ్వ.

— విద్య —

ఆ॥ విద్యగలిగియుండి నిర్వాణ తేజున్న నైదువులకు మేలిమైన మణులు
సొమ్ములుండి కంఠసూత్రంబు లేనట్లు విశ్వ.

ఆ॥ సకలవిద్యలెఱిగి చదివి బ్రహ్మవిద్యనొకటి నేరమనుచు పూర్వ
జనులు కటకటన్ బడుదురు కనుపాని నెరుగరు, విశ్వ.

ఆ॥ వేదవిద్యలెల్ల వేశ్యలవంటివి భ్రమలబెట్టి తేటబడగనీయవు గుప్త
విద్యయొకటె కులకాంతవంటిది, విశ్వ.

ఆ॥ ఇహమున సుఖియింప హేమకారకవిద్య పరమున సుఖియింప
బ్రహ్మవిద్య కడమ విద్యలన్ని కడు నిష్ఫలంబులు విశ్వ.

ఆ॥ అర్థవిద్యలెల్ల నపకీర్తిపాలౌను వార్తకెక్కెడితవారికైన వార్త
విద్యలెల్ల ధూర్తులపాలౌను, విశ్వ.

ఆ॥ సకలవిద్యలందు సంపన్నుడైయున్న నట్టివారు, పరిశ్రమయు మనసు
జారక పైటికట్టుటుందు పరికింప మెచ్చుదు. విశ్వ.

ఆ॥ హీనుడెన్ని విద్యలిలను నేర్చినగాని ఘనుడుగాడు హీనజనుడెగాని
పరిమళముల గార్దభము మోయగజమౌనె విశ్వ.

ఆ॥ హేమకారవిద్య నెరిగి వారెల్ల పాలబడినయట్లు విద్యచేత తత్వ
మెరుగు వెనుక తనకు చింతేలను? విశ్వ.

ఆ॥ వేదవిద్యగాదు వీరవిద్యయుగాదు బాధవిద్యగాదు వసువుగాదు
మధురమైనయట్టి మనస్సునిల్పెడివిద్య సాధువిద్యకన్న నరగ వేమ

తే॥ ఇట్టిసాధువిద్య నెంచలేదనిచూచి గాథవిద్యనేర్చి కానలేక సాధు
సజ్జనముల సాంగత్యమెరుగక బాధపడుచుందురు తుంబరులు వేమ.

క॥ ఎన్నాళ్ళిల దానుండును నెన్నాళ్ళకుదానునేర్చి యెన్నటపెలయున్
గొన్నాళ్ళకు దాజన్నను మన్నా యెరు విద్యలెల్ల మహిలో వేమా

శకునములు

ఆ॥ తీర్చి కట్టినేని దెలియ భరద్వాజికూర్చినట్లు పనులు గూలువాడు
నోను గాకపోను యవనిలో శకునంబు, విశ్వ

ఆ॥ పాలపక్షి శకునఫలమిచ్చునందురు బాలపక్షి క్రిమి ఫలము దెలియు
తనదు మంచిచెడ్డ తనలోననుండగా. విశ్వ.

ఆ॥ మంచి శకునము లిలనెంచి వెళ్లాడిన వారలున్నవారె కోరిచూడ
జనుల కర్మములకు శకునములే నిలచురా? విశ్వ.

ఆ॥ గద్దగణము నిద్రికలలు కోరికలును ముదమొసంగుశకునములును
తెలగ వ్రిశ్నలు పదివేలు పరికించిచూడగ విశ్వ.

ఆ॥ బల్లిపలుకులువిని ప్రజలు తమపనులెల్ల సఫలమనుచు దాముసమ్మ
తించి కాని పనులకు తమకర్మమటందురు, విశ్వ.

కర్మము-విధివ్రాత

ఆ॥ వ్రాతకంటె హెచ్చు వరమీదు దైవంబుచేతకంటె హెచ్చువ్రాత
కాదు కానిపనులను దక్షకర్మమటందురు, విశ్వ.

క॥ విధికృత మందురె యున్నియు విధికిని విధిలెన్సయయ్యోవిష్ణునుతిం
పన్ విధియెవ్వడందుర్బ్రహ్మాపల్ల విధిబ్రహ్మ [illegible] దెలియ వెల్ల
యూరలేమా.

క॥ విధికేక జరుగదంచును మదిలోపల నెప్పుగలచి మమతను బుద్ధిన్
బొదలుచు విడువగ జాలకు నదియే సంసారబీజ మనబడు వేమా,

ఆ॥ జన్మములలో నెన్నిజన్మంబులెత్తినో కర్మధర్మములనుగణనఎంతో
కర్మధర్మములను కడతేరలేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ నూరుదప్పవచ్చు నొసటవ్రాయగరాదు వ్రాతకన్నసాక్షి వలదు
చెన్నవరమువ్రాత లేనివకొనికవ్వునుబలిమిసాక్షితలవసమధముండే.

ఆ॥ నొసలువ్రాయువాని నొసలు కొంచెనుబట్టి నొసలివటువాని
నొసలివ్రాత నొసలిమీదవ్రాత నులిమిన పోవునా? విశ్వ.

ఆ॥ అరుమీదవ్రాత యందరకు దెలియు చేతిలోనివ్రాత చెప్పవచ్చు
తోలుక్రిందివ్రాత దొడ్డవాడెఱుఁగురా, విశ్వ.

ఆ॥ వారికోసపుట్టి వారిలోన జెరిగి వారిబాసి యాదవారిచేరి కర్మ
మ్మంటియున్న కారణమేమయా, విశ్వ.

ఆ॥ కర్మమధికమైన గడచిపోవగరాదు, ధర్మరాజు కౌలిదెడగనిచోట
గంటబొట్లుచేయు కటకటా దైవంబు, విశ్వ.

క॥ కర్మాకర్మము లెరుగని మర్మంబులు యింద్రజాల మహిమలువిద్య
ల్, కర్మలమర్మము నిర్మలమతి దెలియగవలయు నిజముగ వేమ.

క॥ కర్మాకర్మము లొక్కటి కర్మవినోదునకు తత్త్వఘునునకు దెలియున్
ధర్మాధర్మములేర్పడ నిర్మలమతి దెలుపవలయు నిజముగ వేమ.

క॥ కర్మాకర్మకారకు నర్మిలి నొకండును లోననాత్మయుగాదై ధర్మాధర్మ
ములకు నది నిర్మలమతి యైనవాడు నిలుచును వేమా.

ఆ॥ ఎన్నిచోట్లదిరిగి యేపాట్లువడినను అంటనియ్యక శని వెంట
దిరుగు భూమి క్రొత్తదైన భుక్తులు క్రొత్తవా? విశ్వ.

— కోరిక —

క॥ కోరినకోరికలెల్లను నేలిమిగా జరుగువటర? మెచ్చుదు భువిలో
గారణకర్మప్రకారము కోరినకోరికలు కలుగు గొబ్బున వేమా.

—• అర్చకులు పూజార్లు •—

ఆ॥ పూజసేయు సేయు బూజారితానౌను బూజవస్తువెన్న భువినితాను
యెడ పూజసేయ నెల్లదిక్కులు తాన తానుసేన సేనతాను వేమ.
క॥ మర్త్యమున ... మర్త్యులు తమదెలియలేక మదమున
తిరిగే వ్యర్థవిప్రుల దప్పిం వ్యర్థముగా నెపరికైరి నవనిని వేమా.

—• రోగము వైద్యము •—

ఆ॥ వ్యాధికలిగినను వైద్యుని చేతను మందు తీసితినక గాని తీఱదెందు
మందు ... జాడ గావలె విశ్వ.
ఆ॥ వ్యాధికలిగినను వైద్యుని చేతను మందు తినకగాని మానదెందు
జెంతదీసమునక చీకటి తొలగునా? విశ్వ.
ఆ॥ వ్యాధిపీడితంబు వ్యసన...తాపంబు దుఃఖసంశయమున వాడరు
భయము లేక వారలు ... టికయినను విశ్వ.
ఆ॥ బడుగు నెరుగలేని ప్రారంభసంబది యేల ప్రోదియుండనిబంధుభూతి
యేల వ్యాధి తెలియలేని వైద్యుడుమరియేల? విశ్వ.
ఆ॥ వ్యాధినెరుగనట్టి వైద్యుని బడేలనో కాదువ తెలియలేని కోర్కె-
లేల మనసు తెలియలేని మంత్రములేలరా? విశ్వ.
ఆ॥ రోగికరసికట్టి లోకోపకారులు భోగభాగ్యములను బొందితుదకు
పూర్వకర్మను తగి పురహరుతావున ప్రాగుచుందురట్లు వినుసివే
ఆ॥ రోగివైనను ఉం రోగినెరుగును రోగిసరసిచూసి రూపిగాను
రోగి కిడినవాని రాగిబంగారమౌ విశ్వ.
ఆ॥ కుండపగిలెనేని క్రొత్తదకొనవచ్చు భూతలంబునందు బొందుగాను
కూలబడిన నరుడు కుదురుట యెపుడయా విశ్వ.
ఆ॥ దిక్కులేని రోగి దీనత బాపిన పుణ్యము డిహమునందు బూజ్యు-
డగును పరములందు వానిభాగ్య మేమనవచ్చు? విశ్వ.

—• దేహము •—

ఆ॥ దేహమానెడిల్లు దినదినంబును నూన్చి అలికిపూసి మెత్తియునుపు
వరచి కావువిడిచిపోవు గడపయ్యాజీవికి విశ్వ.

క॥ దేహములెన్నగనున్నవె పోషణతత్వంబులెల్ల బొందుగ దెలియున్
దేహము బడలికగొన్నను పోషణతత్త్వంబు మీన బొసగదు వేమ

క॥ దేహాభిమానముండగ మోహాదులు జననవార్ధి మృత్యువు గలుగున్
నీహారవిషయభావన కూహాసులు బోలు మేలుకొన్నను వేమా.

ఆ॥ దేవుడనగ వేఱ దేశమందున్నాడ దేవుడనగ దనదు దేహమందు
వాహనంబునెక్కి వడిగదలనుజూడు విశ్వ.

క॥ తొమ్మిద్వారంబుల తిత్తికింబమ్మగు బొమ్ములు గుణములు నేటికి జెప్పుమా
నమ్మకు దేహము నాదని నమ్మిన బ్రహ్మము దెలియుము నేనని వేమా.

ఆ॥ దేహగుణము లన్ని దెలిసి శివయోగి మోహగుణములందు మోన
పోదు సాహసియగునాతఁడు సంగ్రామింగొనగునా విశ్వ.

ఆ॥ దేహసంకటములను దగితేరకాంద్రయ్యు మోహవృష్టివిడిచి
మూలమెఱిగి యూహమొక్కటిప ష్ణ యుల్లంబుసాధించి సన్మహా
మెఱుంగు యోగసిద్ధి నేమ.

ఆ॥ తనదు దేహమందు దశవర్ణపరివార మందరబిలిపించి హర్ష మొసఁగి
ఎల్లభావమెరిగి యిందందు నెరిగియునడువ నేర్చినవాడె నరుడు వేమ

ఆ॥ కాంత మేనుజూచి కలవరపడిమేను కడుపులో నరోత గాన లేక
యింతరోత బ్రతుకు కీదేహమేలయా విశ్వ.

ఆ॥ కడుపులోన మలము కండలు నెముకలు నరసిచూడ పైన మూరికి
తోలు ఇట్టి దేహసుఖ మదేమి సంసారంబు విశ్వ,

క. నిత్యంబు కానియొడలిది నిత్యము దుఃఖమ్ము మదిని సతతమని
ధరలో నిత్యానందబదవికి నిత్యము దుఃఖంబెపడగ నేరరు వేమా

క॥ దేహము జ్ఞానాలయమన దాహంబై దేహమెల్లఁ దల్లడపడగా
దేహములో బాహ్లాషుచు మోహముడంచి కొత్తజూడ [illegible] వేమా

— బొంది —

ఆ॥ బొందెలు గనవేలు భువిప్రాణ మొక్కటే అన్నములిల వేలు
నాకలొకటి దర్శనంబు వేరు దైవంబు నొక్కటే విశ్వ.

ఆ॥ బొందెలు కనవేలు భువిప్రాణమొక్కటే అన్నములిల వేలు
నాకలొకటి పుష్పము లిక వేరు పూజలొక్కటి సుమ్ము విశ్వ.

ఆ॥ బొందెమెవరిసొమ్ము పోషింపబలుమారు ప్రాణమెవరిసొమ్ము
భక్తిచేయ ధనము దెవరిసొమ్ము ధర్మమే ధనసొమ్ము విశ్వ.

ఆ॥ అస్థిరమగు మేను కథికపాటులనంది పెక్కువిధము లిలను పెంచి
పెంచి అగ్నికిచ్చు లేక యాటవిసక్కలకిచ్చు విశ్వ.

ఆ॥ తోలుతిత్తిలోన దొలుక బెట్టినవాని వెనుక దెలియవలయు వివర
మెరిగి వెనుక తెలియకున్న వ్యర్థమై చెడిపోవు విశ్వ.

— ఘటము —

ఆ॥ మనసులోననున్న మలమెల్లనొకటైతే మనలోనున్న మహిమ
నెరుగు మహిమ నెరుగకున్న మరణంబు నెరుగురా విశ్వ.

ఆ॥ ఘటము గాన్గుజేసి గానుగద్దుగ జేసి నిర్గుణము నువులుగ నీవు చేసి
తెలిసి గానుగాడ దివ్యామృతము యోగి విశ్వ.

ఆ॥ ఇట్టిఘటములోనఁ బెట్టినజీవుని గానలేక నరుఁడు కాశికేగి
వెదకి వెదకి నరుఁడు వ్యర్థమై చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ ఘటములోననున్న మలములన్నియు గోసి దిటవు జేసి మనసు తేట
పఱచి ఘటము నిల్పువాడుఁ ఘనతత్త్వయోగిరా విశ్వ.

ఆ॥ తోలఘటములోనఁ దోలఁగక యున్నప్పు డాలుసుగఁ రీతిసలరు
చుండు జీవి ఘటము విడువ జిక్కుఁడిపోవురా విశ్వ.

ఆ॥ ఘటమ్ము జలములందు గగనంబు గనిపించు ఘటము జలము లేమి
గగనమేమి ఘటమున జ్యోతి గ్రహములోన దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ ఒక్కనీరు పోసి పెక్కుఘటములున్న నందునన్ని రూపులలరుచుండు
నన్నింటఁ దోలఁగనేని అన్నియును బయలౌను విశ్వ.

— కాయము —

ఆ॥ కాయము దగఁగూఁడి కదఁగి యోగిఁగనుఁగొన్న గాయమిలను పడిన
ఘనుఁడు కాఁడు కాయమునను ముక్తిఁగతి కేగవలెనయా విశ్వ.

ఆ॥ కాయముబయలొట్ట కాయము కాదుఁ బో కాయమును బయలందు
గాయమాఁట కాయము విడుచుటయు గాయంబె ముక్తిరా విశ్వ.

— రూపము —

ఆ॥ రూపువలనఁ బేరు రూఢిగాఁ గల్గెను పేరువలనఁ గ్రియలు పెనుగు
చుండు నామరూపక్రియలు నాశమైపోవునాఁ? విశ్వ.

ఆ॥ రూపములిలను గురురూపులు ముగ్గురు వారివారి నెఱిఁగి గౌరవింప
మొదలు తాన యొక్క మోక్షంబుగద్దురా విశ్వ.

ఆ॥ రూపికిఁ దగు జీవరూపంబు గనరాదు యట్టిరూపము నుగనలరి కాదు
బ్రహ్మ ముఖుగఁ గన్న బ్రహ్మంబుఁ గనరాదు విశ్వ.

ఆ॥ రూపులేనివనిత రూఢిపతివ్రత సీటు లేనివాఁడు పోటుబంటు
తెలుపవచ్చువాఁడు దేవతాబంధురా విశ్వ.

ఆ॥ ఏరూపున నారూపము లేరూపున జూచుచుండ లోకారాధ్యుం
డేరూపు జూచువారికి నారూపున గానిపించు నభవుఁడు వేమా.

ఆ॥ తనదు రూపమెంత తాను చూచినవాఁడు మనసు దీపముగను మ
మతదలఁచి యనుదినమును జూచునతఁడె పోబ్రహ్మంబు విశ్వ.

ఆ॥ రూపుమాసి రూపురూఢియై వెలుఁగొందు దాపు లేని ప్రమాణకల్ప
తరువు రూపుదృఢముచేసి చూచినఁ జూపురా విశ్వ.

ఆ॥ ఎట్టిరూపు గనిన నీరూపు కనిపించు నీదురూపుఁ జూడ నిలుచు
దెలివి అట్టి తెలివిచేత నీశ్వరుఁడయి తోఁచు విశ్వ.

ఆ॥ తవ్వువేమయాని ధరలోన దిరిగెడి చేతలెల్ల మిత్తి జేయుటకును
కడుపు నింప నింత కష్టంబులేలరా విశ్వ.

ఆ॥ దేహమాత్మరూపు తేటతెల్లము చేసి యవలిరూపు చూచునతఁడు
గురువు భ్రమరము తినరూపు గ్రిములకిచ్చినరీతి విశ్వ.

ఆ॥ కల్మషము పోక కాన్పించదెందును రూపమెవ్వరికిని రూఢి
గాను తామసంబులుడుగ దగగల్గు జ్ఞానంబు విశ్వ.

ఆ॥ నీళ్ళుపోసి కడిగి నిత్యంబు శోధించి కూడు పెట్టి పైన గోకకట్టి
యేమిపాటు పడుదురీ దేహగ్రంథికి విశ్వ.

—♦ హత్యలు ♦—

ఆ॥ స్త్రీలజంపువాని శివుడు మెచ్చగలేడు స్త్రీలజంపువాడు శిథిలమగును
స్త్రీలజంపువాడు శివశివా నరకంబు చెప్పనేరనయ్య చెందు వేమ.

క॥ క్షితి శిశుహత్యలు చేసిన మతిలేకున్నట్టి కుమతి మనుజుల భావల్
గతి యెంత యింత యెంతని మితములనే జెప్పలేను మేదిని వేమా

ఆ బ్రహ్మహత్య సేయ బహురోగములు గల్గు బ్రహ్మహత్యచేత
బాధపడును బ్రహ్మ సేయ పాపంబు తలపోయ విశ్వ

ఆ॥ కాలుచేయిలేదు కంచుకంబులు గలవు కొమ్మలేదు యురికి చిమ్మ
వేగ గరడిలేక చంపు గడుపెద్ద చోద్యమా విశ్వ.

క॥ చంపిన పాపము గలుగును జంపిన పుణ్యంబు గల్గు సర్వజ్ఞుండున్
జంపను మనువను దెలిసిన చంపిన యాగములు గొట్టనగురా వేమా

—♦ కథలు ♦—

క॥ కథనంగా మును పుష్పవి కథ లెన్నరొ యుచవి చదివి కలవరపడగా పృథి
విని వృతికిని నిక్కము పడదను సబ్రహ్మంబు సంటము క్కిర వేమా.

—♦ జీవము-జీవాత్మ ♦—

ఆ॥ జీవులెల్ల మునిగె జీవాత్మ పరమాత్మ జతి తెలియంగి పాపజలధిబడరు
నావ నడుపువాడు నట్టేట ముంచునా విశ్వ.

ఆ॥ జీవముండుచోటు స్థిరముగా దెలియక తిరుగు స్థిరముగు దేహ
మందు దిరుగనేల ననుచు దెలియలేడజ్ఞాని విశ్వ.

ఆ॥ జీవుడుండు నెపుడు శిరము కంఠములందు ఫాలమందునుండు పర
మాత్మ చిక్కగన్నులందు జీవాత్మ పరమాత్మ విశ్వ.

ఆ॥ జీవగుణము గలుగు జీవుండు బ్రహ్మంబు సాటివచ్చునట్లు. సరవి
తోను యూరికుక్క సింగ మొక్కటియగునొక్కొ, విశ్వ.

ఆ॥ జీవిపోకమునుపె జీవవస్తువుబిచ్చి జీవి నిలుపవలయు జీవమునగ
జీవి తొలగుపెనుక జీవవస్తువదేల? విశ్వ.

ఆ॥ ఎవ్వరెరుంగకుండ నెవ్వాడు పోవునో పోవుజీవియట్లె బొందివిడదిది
అంతమాత్రమునను నవకీర్తి యెరుగక నిట్టినీగుసరుకు వెర్రి వే.

ఆ॥ జీవభేదమెఱిగి చెడిపోవువారలు బ్రహ్మభావమొందిపరగుచుంద్రు
వీరు మర్త్యమైతె నీచుగామారునా? విశ్వ.

ఆ॥ తనదుపోసి జీవి తత్వము తెలియక వేతెయుచును దలచిపెతకు
టెల్ల భానునైశ దివ్వెపట్టి వెతకినరీతి, విశ్వ.

ఆ॥ జీవమెడనుండు భావమక్కడనుండు కాపురంబులేక గలసియుం
డు దనరుచున్న దెట్టనుమేల దెలియరో? విశ్వ

ఆ॥ జీవుని దెలియక జీవుని వేరె భ్రమలుబొరలు నరుడు దేవునిదలపక
జీవుండని వివరించిన భావిపక జీవి బట్టబయలుర వేమ.

ఆ॥ జీవిసంజ్ఞ గలుగు జీవునితత్వంబు జీవపరుని గురుని జెందెసిలనువు
నిలుపువాడు తత్వజ్ఞుడగుయోగి, విశ్వ.

వ॥ ఎనుబదినాలుగులక్షలు ననబరగిన జీవరాసులందుకు మును దా
జనియించు విధము దెలిసిన మనుజుడయాసీతిపరుడు మహిలో వేమ

—♦ పరమాత్మ —

క॥ దశ వాయువులను మరియును బనగలయా దేహమునకువంచెను
భవుమా నానలున దెలియుదు డెవరె సచటెపరమాత్ముడుండు
నరయుము వేమా.

ఆ॥ నిద్రనమేలు తెలిసి నిలుపుడీ మీలోన ప్రాణిమేలు తెలిసికొనక
తుండు ప్రాణి నిదురనందు పరమాత్మ నెరుగురా, విశ్వ.

క॥ తానుసర్వత్రిమైవం దానకమున దన్ను దాన తప్పించుకొనా
దానె నవిధములను మది తానే పరమాత్మననుచు దలచుర వేమా

— సగుణోపాసనము భక్తి —

చ॥ సగుణము నాత్మలోనలను సన్నుతిసేయక భక్తినిల్పునే జగముల
నెట్టివారలకు సజ్జనసంగతిగాక నిచ్చునే సగుణముమీదమానసము
నంతత చింత యొనర్పకున్న నాయగణితమైనమోక్షపదమంతగ
నేగతివచ్చు వేమనా?

ఆ॥ సజ్జనముల చెలిమిచాలింపగరాదు ప్రకృతి నెరుగకున్న ఫలము
లేదు పలువలెట్టిరీతి భక్తినిల్పుదురొకో విశ్వ.

— త్రిగుణములు —

ఆ॥ అష్టదళములకును నాధారమైనట్టి యాదిదేవుడొకడునఖిలజగము
త్రయము దాటువాడు దానెపో బ్రహ్మంబు; విశ్వ.

ఆ॥ విమలచక్రమందు వింతలెన్నో తెలిసి శమనగాలిచేత సన్నుతింప
గనగరాదు మహిమ ఘనులగయిననుగాని విశ్వ.

ఆ॥ అష్టతనువులకును నాదిమమైనట్టి యాదిశక్తిగూడి యుభవుడగును
భయములేకయుండు బ్రహ్మజ్ఞుడగు యోగి, విశ్వ.

— కపటయోగులు —

ఆ॥ బోడితలలు జడలు బూడిదపూతలు నాసనములు మారుభాషణ
ములు యోగికాదు లోన బాగు కాకుండిన, విశ్వ,

ఆ॥ పుస్తకములు జడలు పులితోలు బెత్తంబు గడుసాలలు వదిలకు
లైన మోక్షచేటుకాగ మోక్షంబులేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ కంబళములగట్టి గంతల గజ్జల బోడితలల సొంపు పొల్పుమీటు
ఆత్మనెరుగలేని యవియేమిచేయును? విశ్వ,

ఆ॥ తలుపులోనిమురుల తలపెరుంగగలేక తలలుబోడులైనఫలములేదు
తలలు బోడులయిన తలంపులు బోడులా? విశ్వ,

ఆ॥ పరమహంసననుచు బలుకు దెపుడు భూమిబరధనములకాశపడెడి
వాడు పరమహంసకాడు పరమ హింసకుడయా, విశ్వ.

ఆ॥ భూతి దేహమందు బూసిన యదియేమొ నిష్టశివుని యందు నిలువ
వలెను గాక భస్మమందు గాడిద పొర్లదా? విశ్వ.

ఆ॥ బారజేసి జడలు భస్మాంగపూతలు వ[illegible]సుత[illegible] [illegible]ద మారు
మలయు మంజిగోచులెల్ల [illegible] జెగోచులు[illegible]మొ, విశ్వ.

ఆ॥ ఘటము నింద్రియములు గట్టివేయగలేక చావువచ్చునపుడు
సన్యసించు ఆత్మశుద్ధిలేక యంటునా మోక్షంబు? విశ్వ,

ఆ॥ లోన వదిలవరచి లో వికారంబులెల్ల దరుగకున్నవాడు తపసి
గాడు వెలి వికారమెల్ల విధిపాలు కోర్కులు, విశ్వ.

ఆ॥ జడలు బిగిసికొనిన యోగుల వేషంబు మనసు కల్మషంబు
మాన్పలేదు పుట్టమీదగొట్ట భుజగంబు చచ్చునా, విశ్వ.

ఆ॥ ఒడలు భూతిపూసి జడలు ధరించిన నోడయువగును ముక్తి
బడయలేడు తడక బిరుపెట్ట తలుపుగా నరియానె? విశ్వ.

ఆ॥ ఎండవిడచంద మెరకనేరక యోగియుండు సల్లకాల మూర్విలోన
దిండిపోతునగుచు దిరుగుచునుండురా, విశ్వ.

—♦ షట్చక్రాలు ♦—

ఆ॥ అష్టదళములకును నాధారమైనట్టి యాదిదేవుడొందునఖిలజగము
త్రయము దాటువాడు తానిపో? బ్రహ్మంబు, విశ్వ.

ఆ॥ ఒంటిస్తంభమందు నొవర గంకణమాను నారుకంకణము లమరి
నిల్చు నవలదాటి చూడ నది పరమాత్ముడౌ, విశ్వ.

ఆ॥ అరసిగట్టిచేసి యాధారచక్రంబు ప్రాణవాయువందె బదిలపరచి
మెడ తెగక నెయుండ నిల యోగ్యుడగు దాను, విశ్వ.

ఆ॥ నరవితో దగూడు స్వాధిష్టచక్రంబు ప్రాణపవములను బందుచేసి
పడలుకుండువాడు వేదాంతవేద్యుడౌ విశ్వ.

ఆ॥ మఱియు పూర్వచక్ర మహిమందు గనుగొని వ్యానవాయుచేత
వసరుచున్న మానసు చెడకయున్న మర్మంబు తెలియుదా, విశ్వ.

—♦ దశవాయువులు ♦—

క॥ దశవాయువులును మఱియును బనగల యీదేశమునకు బంచెను
భవుడుగా నొసలుగ దెలియుదురెవరే నచటే పరమాత్ముండద
నగునుర వేమా.

—♦ పంచేంద్రియములు శ్రోత్రము ♦—

ఆ॥ చెవులవిన్నయట్టి రవమును వివరించి మనసుదెరిగినపుడు మఱలు
గొనుచు చెవులు శబ్దములను జెదరోయి ముక్తిరా విశ్వ,

ఆ॥ చెవుః గోన బుట్టురవమె యాకాశంబు కన్నులగనునవియె కళల
జ్వాల ముక్కులోనిగాలి ముక్తికిత్రోవయా, విశ్వ.

క॥ వినదగు నెవ్వరుచెప్పిన వినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్ విని
కని వివరము దెలిసిన మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో వేమా.

ఆ॥ ఉన్నవారలెవరు చన్నవారెవ్వరు? కన్నవారలెవరు గానరారు
ఉన్న చన్న కన్న నొక్కడే చూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ విన్నసుద్దికొంత వినసిసుద్దులుకొన్ని వింతసుద్దులెన్నొ వినగ
జెప్ప దెలియుదాను గన్నయట్టి దాంభికుడెప్పుడు విశ్వ.

ఆ॥ విన్నవానికన్న గన్నవాడధికుడు గన్నవానికన్న గలియువాడు
నున్నతోన్నతుండు సర్విలోనేయుండు విశ్వ.

క॥ విని కలయికలను బాయును గని కలసిన కాంతగూడి కలియును
బాయుగ గని కలియుట బ్రేమపోయెను గని కనుటే ప్రేమ మేటి
యె కనరా వేమా.

త్వక్కు

ఆ॥ చర్మమునకు స్పర్శచక్కఁగాఁ దెలియదు కర్మములఁ బొసగుటఁ
గాదగలదె? చర్మకర్మలందు జగతిఁ దలకుముక్తిమానవహాను
మునసి వేమ,

ఆ॥ చర్మమందు జీవసాఖ్యంబుగోరును జీవకర్మములను జేయుచుండు
జీవికర్మవల్ల కడరోదు దత్త్వమా విశ్వ

ఆ॥ సర్పగాలి కలిసి పదమూన కర్మంబు తెలియజేసినపుడు దేహము
నకు దేహవాంఛదేల దెగిలేక లేదయా విశ్వ

ఆ॥ కడుపులోనివానిగానగ లేరయా కష్టపడుదురింతె కాని జనులుహీన
మెఱుఁగు నతడు యువిదేల తెలుగును? విశ్వ

ఆ॥ ఎదుటనున్నవాని సెప్పనుగాఁజాల కంటివాని పెనుక పదరు
చుండ్రు బయటఁగాఁడుకలకును భ్రమయేల తెలిసో విశ్వ

చక్షు

ఆ॥ కానరానివాని గనుపించువానితో గావుచేయవలుక కరుణతోడ
గానరానివాని కరుణేమి కందురో విశ్వ

ఆ॥ కంటిలోనివాని గరకంటు దెరుగును గంటిలోనివానిమింటవాడు
కన్ను మిన్ను హృదయకమలమం దెరుగును విశ్వ

ఆ॥ కనియు గానకుండ గదలింపడానారు విస్తకయుండు విస్మృతాంబు
సంపదగలవాని సన్నిపాతకమది విశ్వ

క॥ కనియుండియు గనలేరటు వినియుండియు వినగలేరు విస్మృతమే మోకన
గ్రుడ్డియు వినజెవ్రుడును యనునది తెప్పాన్వజనము నవనిని వేమా

ఆ॥ కానలేదు సుదురు కన్నులు వీనులు నొనలుగా తేజమునె త్రిమాద
దనుగానలేదు తత్త్వమె మెఱుగును? విశ్వ

—♦ జిహ్వ ♦—

ఆ. జిహ్వాలంపటంబు జీవనంబైయుండు జిహ్వాలంపటంబు జీవపోష
జిహ్వచేత నరులు చిక్కినొచ్చిరికాని విశ్వ

క. జిహ్వాయురుచుల నెక్కోరును జిహ్వకు మఱియొకటిమీద జింతేక
దయా జిహ్వకు జింతలు తొలగుట బ్రహ్మము నేననుచు బల్క
బాడియె వేమా

ఆ. జిహ్వారసమువల్ల జీవంబు బోషించు బ్రహ్మకున్న రసము బాపలేరు
రసము ద్రాగునట్టి రాజులు కలరా, విశ్వ

—♦ నవద్వారములు ♦—

సీ. తొమ్మిదివాకిళ్లు తొలంగకశివునకు సమ్మతిగానుండు నెనయంజూ
డ జెలు కన్నులు ముక్కుజెలంగినోరును నేడుగుదమునుగుహ్యం
బుం గూడుంజెప్పె అందుం దొమ్మిదితూటులమర చేర్పఅదియునా
ధారముల నాఱు నానంవేసి భేదంబులేకను బెరిఁగెడి దేహంబు
వాయువు లపదితోడ వరుసగాను యిగ్నిగల్పించి దేహంబు
నెనయజేసి తన్నుమరపించి లోకంబుతగులుంగలిపి వాడుమరగియు
గానక వరుసగాను బుట్టజేసెను నెలమిరి బుడమి వేమా

—♦ జ్ఞానేంద్రియములు ♦—

సీ. శ్రవణముల్ గోయను సంగీతసాహిత్య భాషాదులయినట్టి పలుకు
లెల్లచర్మంబు కోరును సరవితోడుత శైత్యముష్ణ కాఠి
ములను నెపుడు గన్నులుగోయను గరములవర్ణంబులయినట్టి రూప
ముల్ వరుసతోడ నాలుకగోరునునయముతోడుతరుచుల ఒగరు
గారముచేదు నువ్వాబులును ముక్కుగోయను గంధము లుత్మదను
తోడ చెవులు చర్మంబు కన్నులు జిహ్వముక్కుయిన్నికలిగిన
దిటువంటి దెల్లపాసి తన్నుగనుగొని ఘటియింప దగుర వేమా

— ♦ కర్మేంద్రియములు ♦ —

సీ॥ వాక్కు కోరునుమంచి వాగింద్రియములను పనచక్రమంబుల
పరునగాను చేతులుగోరును చెలగిదానంబుల నియ్యబుచ్చు
కొనుట నిరవెరుంగు పాదముల్ గోరును పరగ సంచారంబు
బహుదూరమయినను బ్రిద్వారిల్లు మలవిసర్జనములు మహిగుదము
నగోరు వదిలంబుగానెట్టి పద్ధతగును గుహ్యమునుగోరు సంభోగ
కోరికలను నట్టికోరికలెల్లను గట్టిపెట్టి నిన్నుజూచెడివాడెపో
నిర్మలుండు ఘనుడు నైష్కల్యపదవిని గనును వేమ.

— ♦ వాగింద్రియము ♦ —

ఆ॥ వాక్కువలన గలుగు వరముక్తిసౌఖ్యంబు వాక్కువలనగలుగు
వరుసఘనత వాక్కువలనగలుగు నెక్కుడైశ్వర్యముల్ విశ్వ
ఆ॥ వాక్కుచేత గర్మవచ్చుబెరుంగక వాక్కుచేత బోవవాఛదగిలి
వాక్కుమర్మమెరుగువాడె పోబ్రహ్మంబు విశ్వ

— ♦ ఘ్రాణేంద్రియములు ♦ —

ఆ॥ ఇయ్యబుచ్చుకొనను నింపొందబాడియా నయమునటువంటేయ
నలవిగాదు మనసుగాననిలను మరియొకరు లేరను విశ్వ
క॥ దానంబిచ్చిన చేతులు జ్ఞానంబును నెరుగనెందుఘనతరముగదా
దానమె తమతత్వమనుచు మానవులెంచంగ లేరుమహిలో వేమా

— ♦ పాదేంద్రియము —

ఆ॥ పాదవాయువులను బరగదేహముమోయు దేహజీవములను దెలియ
మోయు ధరణి వీసరెంటి దానేలమోయుదో విశ్వ
క॥ పాదమున నడుచునరుడట లేదనగా భూమిదిరుగు లెస్సగవణికే
మేధైన హానివచ్చిన సాదన పాదంబునడువ జరుగదు వేమా

—◆ పాయ్వేంద్రియము ◆—

ఆ. మలము జారవిడుచు మరిపాయువిధమున మలము చేత బలము
మనుజునకును మలము బిగిసెనేని మరిప్రాణహానియౌ విశ్వ

క. పాయువ్వనగ నపానము మాయక నాధారియగు మలవర్జముదా
చేయక యుండును నెప్పుడు నేమముతో జూడుమయ్య నేర్పుగ వేమ

—◆ గుహ్యేంద్రియము ◆—

ఆ. గుహ్యశ్రమముచేత కులముల్లవర్ధిల్లె గుహ్యశ్రమము లేక కులము
లేదు గుహ్యశ్రమముచేత గొనలేరు మోక్షంబు విశ్వ

—◆ వివిధ విషయములు ◆—

ఆ. చెప్పులోని రాయి చెవిలోని జోరీగ కంటిలోని నలుసు కాలిముల్లు
ఇంటిలోని పోరు యింతింతగాదయా విశ్వ

ఆ. ఉసురులేక తిత్తి నుసుమంతయూదిన బంచలోహములను భస్మ
మౌను పెద్దలుసురుమంటె పెనుమంటలెగయురా విశ్వ

ఆ. తేనె తెరలజాడ తేనెటీగ యెరుగు సుమరసంబుజాడ భ్రమర
మెరుగు పరమయోగిజాడ భక్తుండెరుంగును విశ్వ

ఆ. అనగననగ రాగ మతిశయిల్లుచునుండు దినగదినగ వేము తీయనుండు
సాధనమున బనులు సమకూరు ధరలోన విశ్వ

ఉ. రక్తిగనున్న పాటయని రమ్యముతోడను వ్రాసినవ్విన
శక్తి కొలంది నీ ప్రజలు సర్వ శ్రద్ధతో గూడి పాడినన్
ముక్తి యొసంగ జెల్వొనరు మోక్షముదారియు నీకు జేరుదున్
భక్తితో చిన్మయంబునను బాదుగ జేర్పున నమ్ము వేమనా

ఆ. బండబూతులాడు చరమనీచుండైన దండివారిమెల్మి తానెరు
గునా చందనంబు ఘనత పందియే మెరుగును విశ్వ

— రుచులు —

ఆ॥ ఉప్పులేనికూర యొప్పదు రుచులకు బప్పులేనితిండి ఫలములేదు
అప్పులేనివాఁడె యధికసంపన్నుఁడు, విశ్వ.

ఆ॥ పప్పులేని కూడు బరుల కనహ్యమౌ నప్పులేనివాఁడు యధిక బలుఁడు
చెప్పులేనివాఁడు మొదలసుజ్ఞానుఁడు, విశ్వ.

ఆ॥ నేయిలేనికూడు నీయానకసువది కూరలేనితిండి కుక్కతిండి
ప్రియములేనికూడు పిండవుకూడురా, విశ్వ
భోజనాలునాలు వోలిమాండ్లకుచేటు, విశ్వ.

ఆ॥ తోకలుగలవాని దొడరిగొంతుబుకోసి మేకజీవములను మెడకుఁజుర
చి కడమజీవములను గాల్చుకతిందురు, విశ్వ.

ఆ॥ పక్షిజాతిబట్టి పరగహింసలుబెట్టి కుక్షినిండఁగూడు కూరగాను
వండితినెడివాఁడు వసుధభ్రష్టుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాంసముదినకున్న మాటగాదేసుక మాంసముదినుచుట్టి మాయజీవి
మాంసము జెడిపోవ మాటెట్టులాడు విశ్వ.

ఆ॥ ఆరురుచులువేరు సారంబునొక్కటి సత్యనిష్ఠవేరు సత్యమొకటి
పరమఋషులువేరు భావ్యంబునొక్కఁడు, విశ్వ.

క॥ నోరెరిగి తామమేమియు నేరనిజంతువుల జంపి నమ్మదిదినునా
గ్రూరవు సంకరజాతుల మారణమేమందునీక మహిలో వేమా

— తాంబూలము —

ఆ. పంటికంపుకొక్క నొప్పిరాకుండ నాకు పోకసున్న మామధంబు
పెట్టుకున్ననోరు పెనుగబ్బుగొట్టునా, విశ్వ.

క. శిలవృక్షలతలబుట్టిన జలజాతులు ముగ్గురుగూడి చతురతతోడ
స్థలవాకిట రతిచేయఁగ నిలబనులకు లక్ష్మీకరము నిచ్చురా వేమా,

ధనము

క. ధనమే మూలము జగతికి ధనమే మూలంబు సకలధర్మంబులకుం
గొనమే మూలము సిరులకు మనమే మూలంబు ముక్తిమహిమకు వేమ

ఆ, ధనము లేమి యనుట దావానలంబగు దన్ను జెరచు మీరి దాపు జెఱచు
ధనము లేని మదిని దలచనే పాపంబు విశ్వ,

ఆ. కలిమి గలిగెనేని కామునిగా జూచు లేమిచేత చేరజిక్కి లేవలేని
మదను వంటివాని మూలగా జూతురు, విశ్వ.

ఆ. పూర్వవాసనగల పుణ్యాత్ముల కలిమి యాట చెలమ రీతి నూరుచుండు
నెందరికొసగినను నెప్పటియట్లుండు, విశ్వ.

ఆ. కలిగినట్టి యుండు గలుగక యుండదు మరియు లేకపోవు తిరిగి కలుగు
కలిమి నెచట జూడ గారడి యనవచ్చు విశ్వ.

ఆ. భాగ్యవంతురాలు పరులయాకలి దప్పి తెలిసి పెట్టనేర్చు తనదు
దుష్టభార్య తనయాకలి నెఱిగాని పరులయాక లెరుగదరయ వేమా.

ఆ. చమురుగల్గు దివ్వె సంతోషమయి వెల్గు ధనముగల్గువాని తలపు
హెచ్చు ధనము తీర తలపు తనుదానెతీయును, విశ్వ.

ఆ॥ తనకు భాగ్యముండ దక్కువ లేకుండ గలుగు భాగ్యమెల్ల గల్ల
యనుచు నమ్మకముగ జూచు నరుండు గురుయోగిరా, విశ్వ.

క. భోగంబుల శాశించక రాగద్వేషంబు లిగి రంగు గరవ రోవేగము
మోహంబును రాగసు నాతండె యోగి రాజసు వేమా.

ఆ. కనియు గానలేదు కదలింపడా నోరు కనియు వినగ లేరు విస్మయంబు
సంపదగలవాని సన్నిపాతకమిది విశ్వ.

క. కనియుండియు గనలేడటు వినియుండియు వినగ లేరు విస్మయ మేమో
కన, గుడ్డియు వినిచెవుడును యనునది లెస్సాయె జనమున ధనిని వేమ

ఆ. అర్థవంతు సొమ్ము నాశింతురందరు, అర్థికిడని సొమ్ము వ్యర్థమగును
వ్యర్థమైనసొమ్ము వ్యర్థుల చేరును, విశ్వ.

ఆ॥ దాచినధనమునకు దాను గొడుకును వాంఛపడుగాని వట్టి
భ్రమలు భాగ్యహీనునకు ఫలము లభించునా, విశ్వ.
। వివుడైనలేదు విద్యనేర్పినలేదు చదువులందులేదు సంధ్యలేదు
జన్మఫలముగాని జపియించినను లేదు, విశ్వ.

—♦ లేమి ♦—

క॥ పేదతనము మించుదోషంబేదో యీజగతిలోన నీశ్వరుడగుగా జే
దను బొగడవాడును గాదని శవమనుచును చూడుగనరా వేమ.
ఆ॥ తనకు లేనివాడు దైవంబుదూరును తనకుగల్గెనేని దైవమేల తనకు
దైవమునకు తగులాట మిట్లుండు, విశ్వ.
ఆ। గ్రాసమేమి లేక కడుకష్టమైయున్న విద్య లేలనిలుచు వెలిపోక
పచ్చికుండ నీళ్ళు పట్టననిలుచునా విశ్వ.
ఆ। వరగ లేమిచేత బంధువుల్ పగవారు వరగ లేమిచేత బరగ తప్పు
వరగ లేమిచేత బరతత్వములు దప్పు, విశ్వ.
ఆ॥ పేదవానిబాధ పెనుభూతమైయుండు జూడనట్టిబాధ జూడరాదు
పేదవానిబాధ వివరింపగారాదు విశ్వ.
ఆ॥ ధనము లేమిగుణము తక్కువపడవచ్చు ధనము లేమి కీర్తి తొలగిపోవు
ధనము లేమి శుచిని దాటుద్ధినీయదు ధనము లేమిఘనత తప్పు వే.
ఆ। ధనము లేమిసుతులు తప్పులు పట్టుదురు ధనము లేక పత్ని తాకని
యీడు గినము లెల దిరిగి దాళికైయుండదు, విశ్వ.
ఆ। కుడువకట్ట లేక కూడుబెట్టగ లేక విడువ మడువ లేక గడవ లేకనడచ
లేనివాని నడపినుగందురు విశ్వ.
ఆ। భాగ్యహీనునకు పరుసవేది దొరకతని కనువుపడదు యెంతసిరిగాని
దానతోడవచ్చు వడగండ్లు నిలుచునా, విశ్వ.

ఆ॥ అప్పువడుటకంటె హరిహరాదులకైన నుప్పుతోడి చలిమియుదకం
టెంతవున్నవట్టి దాదూటలు బలుకంటె విశ్వ.

ఆ॥ అప్పువేనివార లధిక సంపన్నులు తప్పులేనివారు ధరను లేరు
గొప్ప లేనిబుద్ధి కొంచమైపోవురా విశ్వ..

ఆ॥ చిక్కియున్నవేళ సింగంబునైనను బక్కకుక్కచేరి బాధపెట్టు
బలిమిలేనివేళ పంతంబుచెల్లదు విశ్వ.

—♦ దానధర్మములు ♦—

ఆ॥ ధార్మికునకుగాని ధర్మంబు తెలియదు కష్టజీవి మేలుకానలేడు
నీరుచొరకలోతు నీయాన తెలియదు, విశ్వ.

ఆ॥ అన్నమున్నవాని కన్నంబుపెట్టిన పారజిమ్మువానిఫలితమేమి ధని
కునకును యిచ్చు దానంబులారీతి విశ్వ.

ఆ॥ ధర్మసత్యములను దన్వకచేయని కర్మజీవి మేలుంగాంచలేడునిర్మల
హృదయుండు నీరూపమైయుండు విశ్వ.

ఆ॥ తండ్రిసొమ్మునైన దాయాది సొమ్మైన బరులసొమ్ములయినప్రాప్తి
ధనము దయను దీనులకు దానమిచ్చినవాడె బహుళపుణ్యజనుడు
వరగ వేమా.

ఆ॥ దాచిపెడుగువాడు ధరలోన నధముడు దానమిచ్చువాడు దైవస
ముడు దానమిడనివాడు ధన్యుండుగాదయా, విశ్వ.

ఆ॥ ధర్మమెరసిపూని ధర్మరాజాదులు నిర్మలంపు నీతి నిలుపుకొనిరి
ధర్మమే నృపులకు దారకయోగంబు విశ్వ.

ఆ॥ అన్నిదానములందు నన్నదానము గొప్పకన్నతల్లికంటె ఘనత
లేదు ఎన్న గురువుకంటె నెక్కువలేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఇంచుకంతయన్న యీశ్వరార్పణమన్న పుణ్యలోకములకుపోవు
నపుడు అన్నదానంబునకు నధికంబు లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ దానములకు నన్నదానము దొడ్డది గానముల సామగానము చెప్ప
ధ్యానములకు శివునిధ్యానము శ్రేష్ఠంబు విశ్వ

ఆ॥ ఆకలన్నవాని కన్నంబుపెట్టిన మాయనికర్పితముగ నారగించుధన
హీనునకిడు దానంబురీతిని విశ్వ

ఆ॥ అన్నదానంబులను నేదానములుకావు అన్న దానముకన్న సధికములే
కన్నది కన దిగగాన్పించు నారూపు విశ్వ

ఆ॥ తానుజన్మమగుట ధర్మంబుచేయగ కర్మగతిని యముడు కష్ట
పరచు కర్మధర్మములను గనుపీర బ్రహ్మంబు విశ్వ

ఆ॥ తనదుసొమ్ముగాద దానమివ్వగవచ్చు నవనిదొడ్డగాద దవనిపైన
నదుర బెదురులేని యన్యులసొమ్ములదానమీయరాదుధరను వేమ

ఆ॥ వలయునన్న రాదు వల దన్నపోదదు తానుజేసినట్టి దానఫలము
తల్లమందు పగవకుండుట యోగంబు విశ్వ

ఆ॥ దానధర్మములను దయయు సత్యమునీతి వినయ ధైర్యధుర్యవితర
ణము రాజపాలిటికిని రాజయోగంబులు విశ్వ

ఆ॥ తనదు భ్రాతలెల్లదానంబుచేయగ తనకుగలదటంచు తలపరాదు
తనదుకాలుగోయ తనతమ్ము డేడ్చునా విశ్వ

ఆ॥ అరయనా స్త్రీజనకసద్ధమాటాడక పట్టబడక మనిని తన్నుకొనక
తన్నుగాదనుకొని తాబెట్టవలెనయా విశ్వ

ఆ॥ పెట్టిపోయలేని పట్టినరులు భూమి పుట్టనేమివారు గిట్టనేమి పుట్ట
లోనచదలు పుట్టవా దిట్టవా విశ్వ

క॥ ఇచ్చేవారలసంపద హెచ్చేదేకానిలేమి యేలాకల్గున్ యచ్చం
మసీరు చల్లిన విచ్చలవిడి వచ్చుచుండు వినరా వేమా

క॥ భూతిలేనిలంజ భూతంబుగాతుర్దు రీతిలేనిపోటు రాతివేటు దాత
లేని కొంప దయ్యాలకొంపరా విశ్వ

ఆ॥ దానమెంతొ జేసి ధరజేరు నొకవంక మానమెంచి తేను మాయ-
దగులు జ్ఞానము మదినిడగ ఖరవైరులను గెల్చు విశ్వ

క॥ ధర్మార్థకామమోక్షము నిర్మలమతి తెలియుగాక యితరులతరమా
యర్మిలిల దిగిచూచిన గర్మలకును లేదు ముక్తి గదరా, వేమా

ఆ॥ తోడబుట్టువు దొడరి ధర్మముసేయ తనకు గలదటంచు దలచ
వలదు తనదు కాలుగోయడము వారికాళ్ళలో రక్తమేలవచ్చురమర వే

క॥ అన్నోయతిథి శివుడని కాకించుక లేకమదిని గరుణాన్వితుడై పో
కంతయన్న మిడినను నూకొని యా యమునిగొట్టనువమిది వేమ

ఆ॥ పరులదత్తమిట్లు పాలనజేసిన నిలువదత్తమునకు నినుమడించు
నొకరికిచ్చుదాన మకట కాదొంగిలి పరులకీయగలద ఫలము వే

ఆ॥ దానధర్మములకు దగనేడు రేపని కాలవ్యయముచేయ గష్టజ
నుడు తానుసేమియగునొ తనబ్రతు కేమౌనొ మాయదెలియ
లేడు మహిని వేమ.

ఆ॥ దాతలేనికొంప దయ్యాలపెనువాడ నీతిలేనిమాట రాతివేటు
ప్రీతిలేనిలంజ పీనుగైతోచురా విశ్వ

ఆ॥ ధర్మమన్న వినరు తమునమ్మభూవరుల్ యమునివారువచ్చి
యడలునించి చొచ్చికట్ట తమరు జొరబారగలరొకో విశ్వ

ఆ॥ లలితవిద్యభువిని గలిగి ఫలమేమి వితరణంబులేక వెలయదెదు
నారగింపులోన నాజ్యంబె లేనట్లు విశ్వ

ఆ॥ దాన మొనగకున్న ధాన్యంబు మదిహెచ్చు ధ్యానమొందకున్న
జనును తెలివి తెలివికన్న నాశ తెగవేసినది హెచ్చు విశ్వ -

ఆ॥ ఎంతకదు ప్రధైననెంగిలియన్నంబుపరులకిడను ధర్మపరులజూచ నిల
ను బడినయట్టి యెంగిలాకులునాకు కుక్కలై పుట్టుదురుకూడి వేమ

ఆ॥ పెట్టువారలెవరు కట్టనిడెవ్వరు పెట్టిపెట్టనట్టి దిట్టలెవరు పట్టు
దప్పకుండ భావించచూడరా విశ్వ

ఆ॥ పెట్టినంతఫలము పెక్కండ్రకవహించి చేయుచున్నదాని జెరుపకున్న
బెండ్లిచేయునంత పెద్దఫలంబురా విశ్వ

ఆ॥ పరులనిందజేసి పరులనావారని ఆస్థమస్థిరమని తెలియలేక పరగ
మిన్నుచేత బట్టుకపెట్టినా పెట్టుగాదు కట్టిపెట్టు వేమ

ఆ॥ తాను బలిమిబెట్టనమ్మందదామే కల్గు నడుగనిడిన దాము నడుగ
గల్గునింప దీవివాని కెందును గలుగదు విశ్వ

వ్యాధులు ఔషధములు

ఆ॥ వ్యాధి కలిగెనేని వైద్యునిచే మందుతీసితి నగాంతీరదేని మందు
నంటిమనసు మనుజుండు గాంచె విశ్వ

ఆ॥ వ్యాధి కలిగెనేని వైద్యునిచే మందు తీసి తినినగాని తీరదెందుచేత
దీపమిడక చీకటిపోవునా? విశ్వ

ఆ॥ రోగియైనవాడు రోగినెఱుంగును రోగినరసిచూచి రూఢిగాను
రోగికిడినరాగి బంగారమౌను విశ్వ

క॥ మందుదిన పోటుమానును, మందుదినం జేయుపాలిటి సహింపోదల
వక మందుదినగురోగము మందుదినంగలుగుపుష్టి మహిలో వే

ఆ॥ ఉక్కుబడ్డదిన్న మద్దిపిగా జేయు సుక్కుబడ్డదిన్న నుడుగువ్యాధి
ఉక్కు బడకయున్న నుర్విపై కల్పించు విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుసుధగచేసి యుంతినెడివాడు యుక్కుతానుగూడియుండు
జగతి ఉక్కుసున్నము దిన నెక్కుడికల్పంబు విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుసున్నము దినసుఖగును కష్టంబు ఉక్కుసున్నముదిన సుఖ
ము కుంకుయు సుక్కుసున్నముదిన నుడుగునా కర్మముల్ విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుదిన్నవాడు ఉర్విపైసిద్ధుండౌ ఇక్కుదిన్నవాడు సుండుజగతి
ఉక్కుసున్నముదిన నెక్కుడికల్పంబు విశ్వ

క॥ సున్నమును దిన్నవానికి సున్నతమగు స్వర్గమేదియుండును జూడన్
వన్నెకెక్కించు సున్నము సున్నతమగు బ్రహ్మమునకు నుపమది వేమ

క॥ శాంతభస్మముచేసిన శాంతులకు జ్ఞానసౌఖ్య సంజీవగుచున్
గాంతదలపకయుండిన శాంతముగా నొకరిదేహ చరిత్రము వేమా

ఆ॥ కాంతసింధురంబు కడుపిత్తవ్యాధికి నొనరు తేనెతోడను సగబడిన
తనదు దేహబలిమి ధన్యమైయుండురా విశ్వ

ఆ॥ ఆ సుధముకన్న నతిశయంబైనట్టి కల్పమేగలుగును గావకంబు
ఆయుసున్నమును దిన నంధకారపడంగు విశ్వ

— మనసు —

ఆ॥ శివునిమీదమనసుస్థిరముగానుండినగా మరిమోక్షమరయగానునోను
శివునిమీదమనసు చింతదప్పెకాకాదుకాదుకాదు కాదు వేమ

ఆ॥ మనసులోనబుట్టు మరికోర్కెలన్నియు కోర్కెలందుముక్తిగాదురు
వడదు మనసు బ్రహ్మమనుచు మదినెరుంగలేరు విశ్వ

ఆ॥ కడుపుచిచ్చుచేత కామానలముచేత క్రోధవహ్నిచేతకుటిలపడక
యొక్కమనసుతోడ నున్నముక్తిరా విశ్వ

ఆ॥ పొంకమైనమనసు పోనీకసర్వేశు వంకనిలుపువాడు వంశవరుడు
వంకనిలుపకున్న వచ్చుచావదలు విశ్వ

ఆ॥ దిరుగవలయుమనసు దిరిగినయందాక దిరిగియుండాకమనసుదిరుగ
వలయు తిరిగి విరిగనేని దేవుండు తానౌను విశ్వ

ఆ॥ మనసునిల్పినట్టి మర్మసుజ్ఞానులు గదిమోక్షవనము గన్నవారు
చెట్టుబెట్టి ఫలము చేకొనకుందురా విశ్వ

ఆ॥ మనసునందు ముక్తిమలయుచు నుండగ మనసునెరుగలేక మనుజు
లెల్ల మనసు నంటలేక మాయమైపోదురు విశ్వ

ఆ॥ ఒక్కమనసుతోడ నున్నది సకలంబు తిక్కబట్టినరులు దిరుగలేరు
ఒక్కవెటగి నడుమ నొక్కడే చాలడా విశ్వ

ఆ॥ మనసుపూని గెలిచి మనసులో సుఖించి కడుమోహపడము గను
నువాడు చెట్టుబెట్టఫలము చేకూరకుండునా, విశ్వ.

ఆ॥ మనసులోనిశివుని మానకనిల్పిన యోగియింద్రు డానెనుర్విలోన
శివునిదలపలేని చిత్తంబదేలనో, విశ్వ.

ఆ॥ మనసులోనముక్తి మరియొకచోటను వెదుకబోవువాడు వెఱ్ఱి
వాడు గొఱ్ఱెజంకబెట్టి గొల్లవెదకురీతి, విశ్వ.

ఆ॥ ప్రాణుదిద్దవచ్చు మరివంకలేకుండ దిద్దవచ్చురాలు తిన్నగాను
మనసుదిద్దరాదు మరివంకలేకుండ, విశ్వ.

ఆ॥ ఇనుము విరిగనేని యినుమారు ముమ్మారు గాచి యతుకువచ్చు
గ్రమముగాను మనసువిరిగనేని మరియతుకరాదయా, విశ్వ.

ఆ॥ మనసునిలుపలేని మాయానువర్తులు మనస్సువడుదురొక్క
మగువమీద నిట్టివ్యర్థజన్మ మీఁబ్రతుకేటికి, విశ్వ.

ఆ॥ తరచు దనువుబాసి తరితోతనుమరచి వరమునందు మనసు బదిల
పరచి గరిమనున్నయట్టి ఘరిలెందును గలరొక, విశ్వ.

ఆ॥ నీటిలోనివ్రాత నిలుపకయున్నట్లు సాటిలేనిజగతి పరములేదు
మాటకెల్ల మనసు మరచి కోరుచునుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాటలాడవచ్చు మనసు నిల్పగరాదు తెలుపవచ్చుదన్ను తెలియ
రాదు ఘుటియపట్టవచ్చు శూరుండుగారాదు విశ్వ.

ఆ॥ ఇదియొక పరమటంచు నిశరచింతలువీడి మనసుచెదరనీక మట్టు
కట్టి కొదవలేక సలువ కోల్కొలువుండును, విశ్వ.

ఆ॥ ధాత్రిజనులకైన జగసెరిగించిన నొనర మారునెట్లుగు నువను
తొకటి మనసు చెదరనీక మహిమతో జూచుటే, విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన సఖలంబెశానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహబుద్ధివలన ముదితలదర్శించె, విశ్వ.

ఆ॥ తరుణియున్న గన్నతనయుని జూచిన జారునికళలుమించి మనసు
పారు పాపజాతిమనసు పట్టఁబట్టవచ్చునా విశ్వ.

ఆ॥ చంద్రుఁడట్టివాఁడె శాపవశంబున కళలహీనవృత్తిగలిగెగదర
పుడమిజనులకెల్ల బుద్ధులిట్లుండురా, విశ్వ.

క॥ మనసుననలము కెంటికిఘనమునుగొంచె బుదెలియుగాన తెజుమ్మా
కనుమూసి తెరచినంత సెఘనమై వివరించు మనసుకానదు వేమా.

క॥ మనసే మాయాత్మకమై మనసే మాయైనదాని మరిపోకుండన్
మనసున మనసును జంపిన మనసందే ముక్తిగలదు మహిలో వేమా

ఆ॥ కప్పూరంబుమనసు కాంక్షించుయోగికి జ్ఞానదీపశిఖయు దాటించు
గానవచ్చునాత్మ ప్రమాణమైయుండు విశ్వ.

ఆ॥ మందిరములుకోరు మంచి స్త్రీలనుగోరు మనసు కడ్డదెంతో
మనసొకాని యించుకంతయైన నేలనింపించదు విశ్వ.

ఆ॥ మనసుశివునిమీద మరితాళి తాళిమా గుక్కపంది శివులగాఁ
చేసి కుక్కవంటి పావగుణమని తెలియదు, విశ్వ.

—♦ దేవుడు దేవళము ♦—

ఆ॥ తానునిలుచుచోట దైవంబులేదని పోదురు జనులు తిరుపతులు
తిరుగ గేమువిడిచి చేతిసొమ్ములెల్లబోజేసిచెడిగృహంబుతానుజేరు వేమ

క॥ గంగాధరుఁడే దైవము సంగీతము దవులకింపు సర్వజ్ఞులకున్ బంగార
మె యుపభోగం బంగజుఁడే మృత్యుహేతు వరయగ వేమా.

ఆ॥ దూరమోచనలకు దూరమే దైవంబు తనువుదూరమైతె తగులు
నవుడు జీవిదవ్వుచేయ దేవుడైనిల్పురా విశ్వ.

క॥ నిఖిలాకారుఁ డనంతుఁడు నిఖిలంబును సర్వసాక్షి నిజముదానె నిఖి
లంబు నిర్వికారుఁడు నిఖిలంబున బ్రహ్మమగును నిజముగ వేమ.

ఆ॥ నందుడైనవాని యిందునందకుండు నన్నితావులందు వారునివలెను
దెలియువారికెల్ల దేవుడైకనిపించు విశ్వ.

ఆ॥ ఒక్కప్రొద్దునుండి మొగి నీళ్ళమునిగియు కూటువంటి వేల్పు గడు
పునుచు దానినోరుగొట్టి తాఁమదితిందురు. విశ్వ
ఆ॥ ఎంతవేల్పుకైన నెనగ నైవేద్యంబు వాసవచెడకుండ వండలేరు
మీఁదిమీఁదనుచు మింగేరు గ్రుక్కిళ్ళు, విశ్వ
ఆ॥ వెన్నచేతబట్టి వివరంబు తెలియక ఘృతమునకిగినట్టి కూళభంగి
తాను దైవమయ్యు దైవాలగొలుచుటా, విశ్వ.

— షట్చక్రవర్తులు-షోడశమహారాజులు —

ఆ॥ ధరఁ జక్రవర్తులార్గురు వరగంగా రాజులెన్నఁ బదునార్గురు తా
నెఱయోధులు వీరేవని వెఱచక మును వెనుకజూచి వెదకరవేమ
ఆ॥ అనృత మాడలేక యల హరిశ్చంద్రుండునాలుబిడ్డనమ్మె యతఁడు
కూడ మాలవానికపుడు మఱికొలువై యుండు విశ్వ
ఆ॥ నలుడు దమయంతి ననువుగా బోట్లాడి పుష్కరునికినోడి భూమి
విడిచి భార్యతోడ దాను బహు పేదవారలై యడవి దిరుగలేదె
యపుడు వేమా.
ఆ॥ పుడమి ధర్మమునకు బురుకుత్సుండనురాజు ధర్మ మనుసరించి
ధాత్రినేలి తనకు గాసివేళ దాబడె కష్టముల్, విశ్వ.
ఆ॥ పాండుగ ధరలోన మును పురూరవ రేడు ధర్మమేజయమనితనరి
యుండె దనదు కాలగతిని దానెఱుంగలేక మదనుచేత జిక్కి
మరిగె వేమా.
ఆ॥ సగరు డుర్వి రాజచక్రవర్తియటంచు బరులు తన్నుబొగడ
బ్రతుకుచుండె నిట్టుల విధి వీరికెందుకు రావలె విశ్వ.
ఆ॥ కార్తవీర్యువంటి ఘనులెవ్వరునులేరు వీరశౌర్యమునను. విప్రవీగ
బరశురాముచేత బాధలను వడిచచ్చె, విశ్వ.

సీ॥ గయుఁడంబరీషుండుఘన శశిబిందుఁడు యనఘుపృథుఁడుమరుత్తు
డుండు భరత మహాక్షత్రుడు బరఁగ శ్రీరాముండు నా దిలీప
నగరులవన మఱియు భార్గవుండు యయాతి వరగ భగీరథుఁడు
డల శిబిమాంధాత లమర భువిని నిటువంటి నృపతులు నేర్పుగ
దొమ్మిదిఁ బదునార్గురు నృపుల ప్రబలిరిలను ఇట్టి యోధాన
యోధులయ్యెలను బుట్టి గిట్టిగా నుండు వేళను గడచిరవుడు మం
డలంబుఁ గానక మరచి రంత తెలిసి నడచినవారెపో తీరు వేమ.

ఆ॥ పలికి బొంక లేక భల్లాణరాజపుడుపడతిగూర్చియిచ్చెఁబరునకపుడు
బాళిమీఱఁ దుదకు బాలుఁడై యుండురా విశ్వ.

ఆ॥ దశరథుండు రాము ధరణికిఁ బట్టంబు గట్టందలచె నతడుగట్టె
జనలు తలంపుకొలది గాదు దైవికమది వేరె, విశ్వ.

ఆ॥ మొలత నడవినుంచి మృగము వెంటనె పోయె రామభద్రుడెంతో
రసికుడయ్యు బొలువుదప్పు వేళ బుద్ధులట్లుండురా, విశ్వ.

ఆ॥ కనకమృగము భువిని గల్గుట వినరేకో రాము డెటుకగల్గురాజా
కాడె చేదుకాలమునకు చెడుబుద్ధిపుట్టించు, విశ్వ.

ఆ॥ ఎంత చేసిచేసి యేపాటువడినను రాచకొలువు నమ్మరాదుసుమ్ము.
పాపముతోడి చెలిమి పదివేలుచెప్పిన విశ్వ.

ఆ॥ పుడమి యుప్పరంబు బురికొల్పుజగములు రక్షసేయగల్గు రాజు
లెవరు మహిపతియనుపేర మనుజాకేడదో? విశ్వ.

ఆ॥ దుండగీడుకొడుకు కొండీలు చెలికాడు బందరాజాకును బహుగు
మంత్రి కొండముచ్చునకును కోతిపేరంటాలు, విశ్వ.

—• మేల్కొండులు •—

ఆ॥ తనకు మేలుఁజేయు వాడెలియగనేర్చు నెలమితోడ గుక్క యోటుంక
భువిని తనకుఁ జేయుమేలు కాడెలియగలేనిమనుజుడెంతభలుడో
మహిని వేమ.

ఆ॥ ఒకరికీడు వేతె నొక్కటికియివ్వడు యొక్కరిమేలు వేతెనొకరి
కీడు చొట్టచేలువాడు సుమ్మెవ్వడును గీడు విశ్వ

ఆ॥ వానివర్తనలును వరుసలు మర్యాద దప్పి నడిచెనేని దగులుగీడు
వదలకవుడు తాకునది తప్పితే మతిమసలితనమునైనమునను వే

ఆ॥ అధికశక్తిచేత మొదటిసొమ్ముకు హానికదుసొమ్ముకన్న గొంత
హాని మొదటివక్షమునను మూలకర్తకుహాని విశ్వ

ఆ॥ హానికలుగునాడు యధికవస్థలుగలుగు హానిలేనివానినగయలేదు
హాని తెలియువాడు యతడెపో శివయోగి విశ్వ

ఆ॥ పట్టువస్త్రములను వరగ భూమధనముల గుమువలిడు పెల్లగోదువ
వద్దు లనుభవింవగూడ దడడెంతవాడైన విశ్వ

ఆ॥ ఇహమునందు జాల యిడుముల వడినను బడుగుపొందగలడెవర
మ వదవి పేద కసువృవమనె వృథివివైభాగ్యంబు? విశ్వ

—♦ కల్ల—నిజములు ♦—

ఆ॥ కల్లలాడువాని గ్రామకర్తయెరుగునత్యమాడువానిస్వామియెరుగు
బెక్కుతిండిపోతు బెండ్లామెరుగునా విశ్వ

ఆ॥ నిజమువరుసనెరిగి నిర్గుణత్వంబందబలుకులోని శబ్దమరలదెలియ
బలుకకుండువాడె పరమాత్మ యగునురా విశ్వ

ఆ॥ నిజములాడువాడు నిర్మలుండైయుండు నిజములాడువాడు నీతి
పరుడు నిజమువల్కకున్న నీచచండాలుండు విశ్వ

ఆ॥ కల్లలాడుకంటె కష్టంబు మరిలేదు కష్టమొప్పను కీడుగలుగజేయు
ద్విజుడ ననుట జూట ద్రిమ్మరితనమది విశ్వ

క॥ కల్లను పలికెడి నరులకు దెల్లమిగా బ్రహ్మవిద్య తెలుపుటమెల్లన్
జల్లను పాలను గలిపిన జల్లతుతోనంటినట్లు సహజము వేమా

ఆ॥ పుట్టెను చెరగంగ బుట్టడైనను బిక్కపోల్లుపిత్తులలందుభూమిలోన
నాడితప్పుమాట యంతకుస్వల్పమే విశ్వ

ఆ॥ నిజములాడువాని నిందించుజగమెల్ల నిజములాడరాదు నీచుతోడ
నిజముచెప్పవలె నిర్మలులనుగూడి విశ్వ

ఆ॥ ఆడి తప్పువార లభిమానహీనులు గోడెరుగవాడు కొద్దిగాడు
కూడికీడుచేయ క్రూరుండు దలపోయ విశ్వ

ఆ॥ నిజము కల్లరేడు నీలకంఠు డెరుంగు నిజములాడకున్న నీతివచ్చు
నిజములాడునపుడు నీరూపమైనిల్చు విశ్వ

ఆ॥ తరచుకల్లలాడు ధరణిరాజులయిండ్లం వేళ లక్ష్మి వెడలపోవు
నోటితుండలోన నుండునే నీరము విశ్వ

ఆ॥ కల్లనిజములెల్ల గరకంఠు డెరుగును నీరుపల్లమెరుగు నిజముగాను
తల్లితా నెరుగును తనయుని జన్మంబు విశ్వ

—♦ బాగోగులు ♦—

ఆ॥ ఓగునోగు మెచ్చు నోనరంగ అజ్ఞాని భావమించ్చి మెచ్చు బరయ
లబ్ధు వంది బురదమెచ్చు బన్నీరుమెచ్చునా విశ్వ.

ఆ॥ వేము బాలుబోసి ప్రేమతో బెంచిన చేదునుడగితీపు జెందబోదు
ఓగునోగుగాక నుచితజ్ఞుడెట్లగును? విశ్వ.

ఆ॥ కూళ్లమెచ్చు గుణవంతుజెడనాడు నట్టివారిమెచ్చు రెట్టివారు
మ్రాను దూలమునకు జ్ఞానంబు డెలియునా? విశ్వ.

ఆ॥ రేగుపుచ్చకాయ రేమొల్లదన్నిన మురగదంతకంత బెరుగుగాక
యొరుల ఛీ యనంగ నోగు సిగ్గొందునా? విశ్వ.

ఆ॥ ద్రోహబుద్ధినైన దొంగరికమునైన జటలనైన సాహసమునైన
సంపద దధికులవలన సాధింపం దగుడొప్పు బదుగు కిడుట బాగు
వడును వేమ.

ఆ॥ ఓగుబాగెరుగని యుత్తమాధముండు నిలను శుద్ధజవముసేచు
టేల మృగముతోడ గుక్క మొఱగిన సామ్యమా విశ్వ

—♦ అల్పాధికులు ♦—

ఆ॥ ఆదికాలమునను నల్పుడేమియెరుంగు జెప్పలేకగాన తప్పవట్టు
ద్రోణునేర్పుకుక్క దొంతులు పేర్చునా? విశ్వ

ఆ॥ అధికమతులతోడ నాప్తులతోడనువరువు గుఱు తెరింగి పలుకకున్న
వచ్చుజడ్డతనము హెచ్చుగా గాంభీర్యమానిచెందుతనకునవుడువే

ఆ॥ అధముడయినవాడు యధికుని జేపట్ట సతనిమాట నడచునవని
లోన గజపతింట గుడ్డి గవ్వలు చెల్లవా? విశ్వ

ఆ॥ అధికుడయినవాని కధికారమిచ్చిన నచటివారినెల్లనాదరించు
జెఱకుదిన్ననోరు చేదారగించునా విశ్వ

ఆ॥ గుణహీనజనుని గుణము చగానేల, బుద్ధిలేనివాని పూజలేలయున
నులేనతనికి మంత్రింబులేలను విశ్వ

—♦ ఆకలి వేళ ♦—

ఆ॥ కావుకావుమనుచు గరుణతోనేడ్చుచు శిశువు కుత్తుచేరజిక్క
చొక్కబాల నిచ్చునట్టి వడతికి బుణ్యంబు విశ్వ

—♦ బుద్ధి ♦—

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన నఖిలంబు దానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహాబుద్ధివలన ముదితపై దలవయ్యె విశ్వ

ఆ॥ బుద్ధియుతునకేల పానగనే సఖ్యంబు కాగ్యవాదికేల కడుచలంబు
కున్చుకూనకు నేల గురుదేవభక్తి విశ్వ

ఆ॥ ఇంతవగవనేల యేకాంతబుద్ధిని హరివారాదులందు నాశలుడిగి
శాంతబుద్ధినుండ నమకూరు సౌఖ్యంబు విశ్వ

హీనగుణమువాని నిటుచేరనిచ్చిన నెంతవారికైన నిడుములగును
ఈగకడుపుజొచ్చి యిట్టట్టుచేయదే? విశ్వ

ఆ॥ హీననరునితోడ [illegible]డను వాండ్రతోడ ప్రభుతోడ
బ్రాజ్ఞజనులతో బ్రహ్మజ్ఞుతోడను వైపుదెలిసి పలుకవలయు వేమ

— ♦ విరోధులు ♦ —

ఆ॥ శత్రువులను సం[illegible] ఖండించి మిత్రవర్గమునకు మేలుచేసి
[illegible]వెలుగు[illegible] పి[illegible]యుద్ధ[illegible]లుపు[illegible]
ఆ॥ [illegible] ధ్యంయుల నిల్ల సంశయంబులేల సాధు[illegible]
[illegible] చేత [illegible]? విశ్వ
ఆ॥ శత్రువులను ద్రుం[illegible] సా[illegible]బువహించి కృత్యములను నడుపు
నిత్యుడెరిగి సత్యమునెరిగియున్న సాధించునెట్టివంటి పురుషుడైన
గడగి వరుస వేమ

ఆ॥ చెడినమా[illegible]వులను జెప్పతిత్తించి కడగు జేర్చునట్టి ఘనులుతలప
గరముపుణ్య[illegible]లు గను శివుసన్నిధి నడ తెగనెయుందురెప్పుడు వే
ఆ॥ చంపదగినయట్టి శత్రువు తనచేత జిక్కెనేని కీడుచేయరాదు
పొసగ మేలుచేసి పొమ్మనుటే చాలు విశ్వ
ఆ॥ గువ్వకొరకు మేనుగోసిచ్చి శిబిరాజు హారవిడువలేక కీర్తికెక్క
నోగునెంచబోరు నుపకారనెంతురు విశ్వ
ఆ॥ దూరమున శత్రుపుండిన వెఱవాడున్నచోట వెదుకగవలెనా
ఆటెంటను తావ్రాసిన భారమాత్రచ వేసినట్లు వదురా వేమా

— ♦ వైష్ణవులు ♦ —

ఆ॥ గతిడ సేవసేసి ఘనులతో భుజియింప వలెనటంచు వాంఛ
గోరి పలుకుచుండుగాని భావంబుగానరు విశ్వ
ఆ॥ అందునిందుననక [illegible]భక్తులందును విష్ణునారాయణుడు వెలంగ
భువిని వెనుక చరితయగు విష్ణుగర్భంబులో విశ్వ

ఆ॥ విష్ణుగర్భమందు వెలసెను లోకాలు అందుసకలజీవు లమరగంవు
ప్రాణికోట్లులెల్ల వరగవైష్ణవులయా, విశ్వ.

—♦ రాజులు ♦—

ఆ॥ ఎంతచేసిచేసి యేపాటువడినను రాచకృపలు నమ్మరాదుసుమ్మ
పాపముతోడిచెల్మి పదివేలు జెప్పిన విశ్వ.

ఆ॥ ధనములేకయున్న ధైర్యంబు నిలువదు ధైర్యమొదవనేని ధనము
లేదు ధనము ధైర్యమరయ దగ భూమిపతులకు విశ్వ.

ఆ॥ వృషమి యుప్పరంబు పురికొనెడగములు రక్షసేయగల్గురాజులెవ
రు మహీపతి యనుపేరు మనుజుని కేడదొ? విశ్వ.

ఆ॥ చంపదగినరాజు చనువగ్గలంబిచ్చు జెఱుపదగినవాడు చెలిమి
జేయు గరువమున్నవాము నెఱిగాచరింపయుండు విశ్వ.

—♦ దినము ♦

క॥ ఒకదినమును నొకనెలయును సగణితముగ నొక్కయేడు నరులకు
నటుగా యుగయుగములకీలెక్కలు పొగడొందును జగములందు
బాలువుగ వేమా.

క॥ దినమొక్కటి పడచును మఱియునచంద్రి సర్వములిల నిరువది
యొకవెయ్యవగా నార్యారనుచును మనమున దెలియంగశలయ
మహిలో వేమా.

ఆ॥ ఈశ్వరంబులన్ని యేడుపాళ్ళుగజేసి యేడుమూర్తుల కవియిచ్చి
వేసి నిత్యకర్మమునను నిలుచురా నరయోగి విశ్వ.

క॥ వరగును గాలి నభయుంబున నెఱయంగా భూమియందు నీరందు
గదా దరిదాపుల వేఱొకటియురవుకొనుం దేజమట్లెయెల్లడ వేమా

ఆ॥ కరతలంబునెత్తి కాలునదిమిపట్టి ఊర్ధ్వదృష్టిచేతనొనరనిల్పి నస్వ
మైతనరుట చాల యాయువుగల్గు విశ్వ.

ఆ॥ ఏడు నైదునారు నెనిమిది తొమ్మిది యేమికట్టును డిమెంతతిరుగు
వాడివాడి యెంతవాడరా యదియేమొ విశ్వ.

— వారము —

ఆ॥ ఆదిసోమ భౌమ బుధులాదిగాఁగూడి గురుడు శుక్రశనియు
గురుతులెన్నొ ఎన్నిదినములైన నిలనొక్కదినమె విశ్వ.

— లోకము —

ఆ॥ లోకమందుబుట్టి లోకమందె పెరిగి లోకవిభవమోర్వలేక
జనుడు లోకమందె చవికిలోఁబడి చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ ఇంద్రలోకమనగ నింద్రజాలమనగ నింద్రవిద్యలనగ నిన్ని
యొక్కటొకటియుగమున నరులు కానరు భ్రమచేత విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వమనగనే వివరించి చూడుడీ విశ్వమైదుచేత వెలయుచుండు
విశ్వము మదిలోన వెదకి వీక్షించుడీ విశ్వ.

క॥ లోకము తను ఛీ యనగా లోకముగా ఛీయనెడి లోకములోన
లోకము తనలోనుండుట లోకము నెంచగ ముక్తిలోకము వేమ

ఆ॥ తనదుకర్మచేత దానులోకమునలోన దనదు తల్లిగర్భమునను
బుట్టి తన్నుమఱచి తానుతనువని చెడునయా విశ్వ.

— మాత్సరము —

ఆ॥ మత్సరంబు మదము మమకార మనెడి వ్యసనములను దగిలి
మసలబోక నరులకుపకరించు వరముపనగు పొమ్మ విశ్వ.

క॥ కథలనగా మనుచక్కని కథలెన్నియు చదివిచదివి కలవరపడగా
పృథివిని మృతమికనిక్కము మొదమున బ్రహ్మాంబునంటము క్షీర వే

ఆ॥ ఆలుసుతులు ధనము లకయుంగ నవనిమోహమదముచేతమోస
పోను కాలుండరసి నవుడు కనలేక చెడుదురు విశ్వ
ఆ॥ మును దెలిసినవారు ముదనష్టమైరిల దిరిగి చెప్పి తనుచు దిట్ట
వలదు తెలియజెప్పిన. మఱి తెలుసుకో లేరయా విశ్వ

— కామము —

ఆ॥ కామియై నరుడు ఘనుడు గాడాయెనే కామిగాడుకృష్ణస్వామి
యుండు కామిగాని జనుడు గణపతి కాడొకో విశ్వ
ఆ॥ కామిగానివాడు కవిగాడు రవికాడు కాముగాకమోక్షకామికాడు
కామియైనవాడు కవియగు రవియగు విశ్వ
ఆ॥ హీనుడగుట బుడమి నింద్రుడు కామియై మారుపట్లుదొల్లి
మడిసిపోడె బ్రహ్మకామియగుచు భంగంబుపకలేడె విశ్వ
ఆ॥ కడువిచిత్రపురయా గామినియంత్రంబు పువ్వుబోడి చుక్కమొట్ట
నంగ నరులకాతుణమున నరనొక్క బుట్టురా విశ్వ
ఆ॥ కాముడయిన నరుడు కామసిద్ధిపహింపదె కామిగాని బ్రహ్మ కామ
డయ్యెగాముడయిన బ్రహ్మకల్పంబు తలకెక్క విశ్వ
ఆ॥ కడకతోడ నరులు కామంబుగట్టి జిత్తమునను చికిలి చిత్రరూపు
కైనడి నిలనుండు ఘనుడాతడేసుయ్యెయుడవియుందా పల్లెయుందా
వేమా

— క్రోధము —

ఆ॥ కామక్రోధములను గలిగియుండునరులు ఇష్టదేవగురుని లెరుగ
లేరు ఇష్టమెఱుగునతడు ఇలమంచి బుధుడౌను విశ్వ
క॥ పగలనుగ నాశలుడుగను భోగము డిగిన త్రిగుణంబులు మోక్ష
తెరువగు వేమా
ఆ॥ గంగపాఱుదాను గదలనిగతితోడ ముఱికివాగు పాఱు [illegible]
తోడ వారలు క్రోధముడుగదొప్పికే క్రోధంబు విశ్వ

— ♦ లోభము ♦ —

ఆ॥ లోభివాని జంప లోకంబులోపల మందు వేఱ లేదు మహిమగలదు
పైక మడుగు నంత భగ్గున బడిచచ్చు విశ్వ
ఆ॥ ఇరుగుపొరుగువారి కీయనంపదజూచి తమకు లేదటన్న ధర్మ
మేమి? ధర్మమున్న దొల్లితసాన్నక చచ్చిరి కర్మఫలము నేడు గలిగె వే
ఆ॥ లోభ మోహములను ప్రాభవములు దప్పందలచినవను తెల్ల దప్పి
చనును తామొకటి దలప దైవమొండు తలంచు విశ్వ
ఆ॥ కలిగి పుట్టలేని కర్మజీవుల కెల్ల దిరిపెము దొరికదిల దీనులార
తెలియ జూచుకొనడి దృష్టాంత మిదిమీకు విశ్వ
ఆ॥ దూరదృష్టిగనరు తూగినదనుకను పారువట్టెరుగరు పడినదనుక
దండనాథులైరి ధర్మసాధ్యులుగాక భూమిజనులు వెఱ్ఱిబుద్ధి
వేమ

ఆ॥ తాముదినరు పరులకు ధర్మంబు చేయకొందురు కటకని ధనముకూడ
బెట్టి తెలియజెప్ప వినక తినకేగిన వెనుక సొమ్ము పరుల నంటు
జూడు వేమ

ఆ॥ దాతగానివాని దానెంత వేడినా దాతయగునె వాడు ధరణిలోన
నాచు దర్భయగునె యబ్ధిలో యుంచిన విశ్వ
ఆ॥ ఒడ్డుపొడుగునైన గడ్డంబు నిడుపైన దానధర్మమిడక దాతగాడు
ఎనుము మదెంతటిదైన నేనుగుబోలునా విశ్వ
క॥ ఒల్లనినతి నొల్లనిపతి నొల్లనిచెలికాడు విడువ నొల్లనివాడే
గొల్లడు గొల్లనికైతే చెల్లంబో కొమ్ములున్న చెప్పర వేమా
క॥ దేహాభిమాన ముడుగక మోహాదులు విడుచునెట్లు మునులకు
నైనన్ సాహసమున నది యుడుగగ దాసోహమ్మని యెఱుంగవచ్చు
సుమ్మీ వేమా

ఆ॥ ఇంతులను గనగాను యింతింత యనరాదు అగ్గివలన కరగులక్క-
రీతి వెలయు మోహమిట్టివింతలు సేయురా విశ్వ.
ఆ॥ అంగమెల్ల వదలి యటు దంతములువీడి తనువు ముదిమిచేతదలు
చువడక ముప్పుతిప్పలగును మోహంబు విడువదు, విశ్వ.
క॥ మోహము దీఱకయుంటే దాహంబై దేహమెల్ల తల్లడపడగా
గేహంబున బొరలాడుచు మోహంబునశిప్పువిదలచ ముక్తిర వేమ
ఆ॥ ముఖము జూచి తేను మోహంబు ఘనమాను, భగము జూచి తేను
పాయు వలపుకూశినవలెల్ల గుస్తరింప గూలెను విశ్వ
ఆ॥ ఎన్నినాళ్ళనుండి యొసనినమోహంబు చెలిమిచేతనుండి చెల్లలేక
తల్లిదండ్రి పుత్రదాయాదులను వట్టి భ్రాంతిచేత జిక్కువసుర వే.

మదము

ఆ॥ కసరుగాయ నమలి కచ్చులు బిగియించి కాంతవిడుచుటెల్ల కాని
గుణము వెంపలితరు గట్టవేదండ ముండునా? విశ్వ.
ఆ॥ మదమువలన గలుగు మాటలు బహువలికి ముచ్చుముద్దులాడి
మోనవుచ్చి కాసు రాంబెరికిడి కష్టుండు గురుండౌను విశ్వ.
క॥ ధనమెచ్చిన మదమెచ్చును మదమెచ్చిన మత్సరంబు మానక
హెచ్చున్ ధనముడిగిన మదముడుగును మదముడిగిన మత్సరంబు
మానుర వేమా.
ఆ॥ అన్నమదముచేత నతివలు బురుషులు నేపుమీర మదను డేచ
సంద్రదు అన్నముడుగుపెనుక నతడెందుబోవునో, విశ్వ.
ఆ॥ మదముచేత లోకమాయలు తెలియక మదముచేత దన్ను
మఱచు నెపుడు బుద్ధిలేక శుద్ధపశువులై చెడుదురు, విశ్వ.
ఆ॥ కూటికివగలేక కూర్చున్నవానికి, నాడదానిమీద నాశగలదె
అన్నమదమునుండి యఖిలమదంబులు, విశ్వ.

—♦ వృక్షము ♦—

క॥ చెట్టందు విత్తుపుట్టెను అట్టా విత్తునకు చెట్టు నమరగ బుట్టెన్
చెట్టును విత్తును రెండును బుట్టినయది తెలియవలెను భువిలో వే

ఆ॥ చెట్టుబెట్టువెనుక జేలోతునై యుండునంత త్రొక్కిఉట్టినగడుగొండు
ఆయువారికింత నడుగుట జెప్పర విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టు మొదలు లేదు చెలగికొమ్మలు నల్లు బట్టబయటమ్రాను
పళ్లు పండు తినగను చవిలేదు తీవ్రలు బహుమెండు, విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టునందుపుట్టు చెలరేగిగాయలు తనర గత్తిచేత దరుగవలయు
వడి తినగనాయె పర్ణంబు దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టుమొదటిపాలు శివునికంటనుదీసి చెట్టుమొదలపోసి శివునిగాం
చి చెట్టువలెనెయుంటె చేటెట్లు కలుగురా? విశ్వ.

ఆ॥ ముష్టివేపచెట్టు మొదలుగా బ్రజలకునరగ మూలికలు బసికివచ్చు
నిర్దయాత్ముడుండు నీచుడెందునకును బసికిరాడుగదరవసుధ వేమ.

ఆ॥ చిత్తమైన వేరు శిథిలమైనప్పుడే ప్రకృతియనెడిచెట్టు భస్మమౌను
కోరికలనియెడి కొమ్మలుండునె? విశ్వ.

ఆ॥ మ్రానులోన నగ్ని మటి యుండగా వచ్చు అగ్నిలోన మ్రానుకలవి
గాదు మ్రానులోన యగ్ని మరియాద సంసారి, విశ్వ.

క॥ మ్రానున ననలము పుట్టెను మ్రానెరుగదు యనల మునికి మేను
జాలు మఱితా మ్రానున ననలమువలెనే శరీరిన యోగియుండు
గదిరా వేమా.

ఆ॥ మ్రాను కాలవేసి మహిమీద నొకజాణ పూని తిరుగుచుండు
బొందుగాను కాలినట్టిమ్రాను కడురమ్యమైయుండు విశ్వ.

ఆ॥ మొదటి తిరువునందు మూడుకొమ్మలు అసలు కొసలు తిగె లాతు
లమరె బువులు పిందెలెల్ల భువనములో నిండెరా విశ్వ.

ఆ॥ ఆకుకానవచ్చు హరిహరాదులకైన గొమ్మకానరాదు కోటిచూడ
కొమ్మకానరాక కొసయాడకుందురా విశ్వ.

ఆ॥ మొదట బోయునీరు ముందుబీజముకెక్కి మొదగ కురికి వేగ
మొలకలెత్తు వృద్ధిని బెరిగి పెరుగును వృక్షాలు విశ్వ.

స్థావరములు

[illegible]॥ స్థావరముల భక్షించుచు భావింపగ జగతివారు బహువిధరుచులన్
ఆవల దమలోదామే తీవరపడి తమ్ముదామె తిందురు వేమా.

క॥ కదలని జీవములన్నియు నుదద మొనలుగ నాలుగుచుల దొలగక
యుందురు గదిపెడి జీవములన్నియు గదలక కష్టంబులొను
గదరా వేమా..

క. పుడమిని గల జడజీవులబడ బాగ్నియుదీవులకును బాధేశిమొదలుగ
జడమున గూడినయపుడే కడను బ్రళయమనెకి వస్తుగలుగును వే

క॥ కడజీవుల స్థావరములు పడి చెడిపోవంగా నెరిగి భావంబులో సెవిడు
వక బ్రహ్మము దలచరు పడిచెడిపోతుందు రేమొ వసుధలో వేమ

ఆ॥ అభిజాత్యముననె యాయువున్నంతకు దిరుగుచుందురు భ్రమలం
దెలియలేక మురికిభాండమునను మునురునీగలరీతి విశ్వ.

ఆ॥ ఋషులెరుంగనట్టి విషయంబు భువి వేమవారు చెప్పినంతవరున
నగును తెలియ కనెనువారు దేబెలు నిజమయా విశ్వ.

ఆ॥ ఎలుగుతోలుతెచ్చి యెందాక నుతికినా నలుపు నలుపెకాని
తెలుపుకాదు కొయ్యబొమ్మలదెచ్చి కొట్టిన గుడియదానె విశ్వ.

ఆ॥ ఒకని జెరుతుమంచు నుల్లమందె తురు తమకు గలుగు జేటుదా
మెఱుగక తముజెరుచువాడు దైవంబుగాడొకో విశ్వ.

ఆ॥ ఓగునోగు మెచ్చు నొనరంగ సజ్జను భావమిచ్చ మెచ్చు బరమలుబ్ధు
వంది బురదమెచ్చు పన్నీరు మెచ్చునా ? విశ్వ.

ఆ॥ బొంకటంచు నొక్కఁడాడినమాటకు కాదటంచు బలుక గుణము
పట్టి దాని నిలుపఁదీయుఁ జాతలు దిగవలె విశ్వ.

ఆ॥ కందకావరమునఁ గానడు మరణంబు మదముచేతఁ దత్త
మహిమఁగనడు భోగవాంఛచేత బురహరుఁగానడు విశ్వ.

ఆ॥ కన్నులుండు మదము కప్పికొనరు గాని నిరుకుముందలేఁడు
నిన్న మొన్న దగ్గులైనవారు తమకంటె తక్కువా? విశ్వ.

ఆ॥ తగదు తగదటంచు తగువారు చెప్పినవినఁడు మొఱకు చెనఁటు
గొనకు మునులు చెప్పుధర్మముల మీఱ నింతెరా విశ్వ

ఆ॥ తనదు బాగుకోరి ధర్మంబుఁజెప్పిన దిట్టుచుండు మొఱకు లొట్ట
యెదుట గడ్డివేయ పొట్లగొడ్డు కొమ్మ్రాడించు విశ్వ.

ఆ॥ తన్నుబాపి యొకఁడు దగ మెచ్చవలెనని సొమ్ము లెఱుపుఁ బెట్టి
నెమ్మి మీఱ నోరుఁ గొలకుదాని యుబ్బుచుండును విశ్వ.

ఆ॥ వ్యాకవసవాసి పరిణామవర్తన కూపవాసికెల్ల గురుకవదును
బ్రహ్మదేవు వెంటఁ బ్రాకృఖండరుకుతా విశ్వదాభిరామ వినురవేమ.

